

Volksdichten

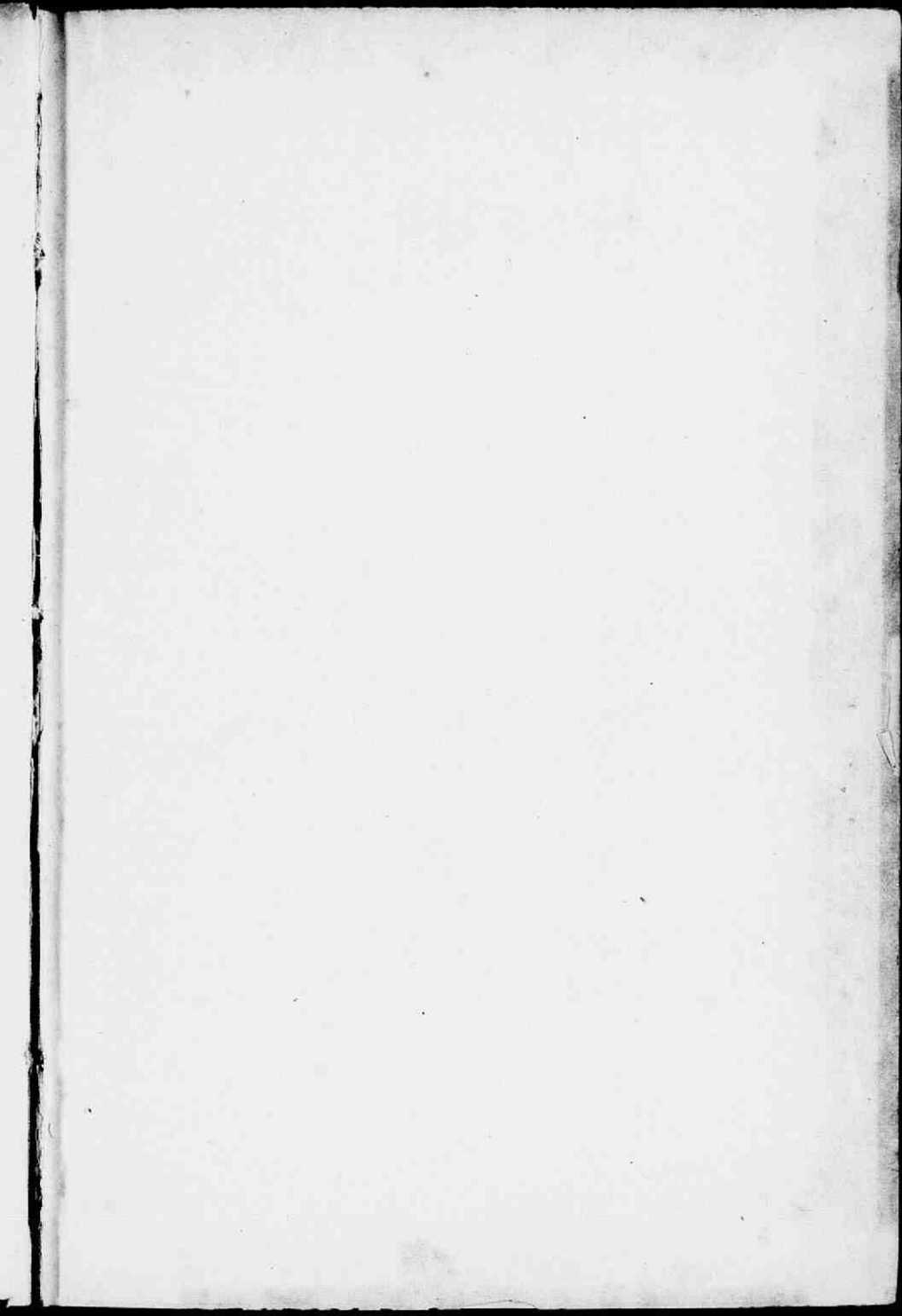
<https://hdl.handle.net/1874/302775>

z

Litt. recentiores.

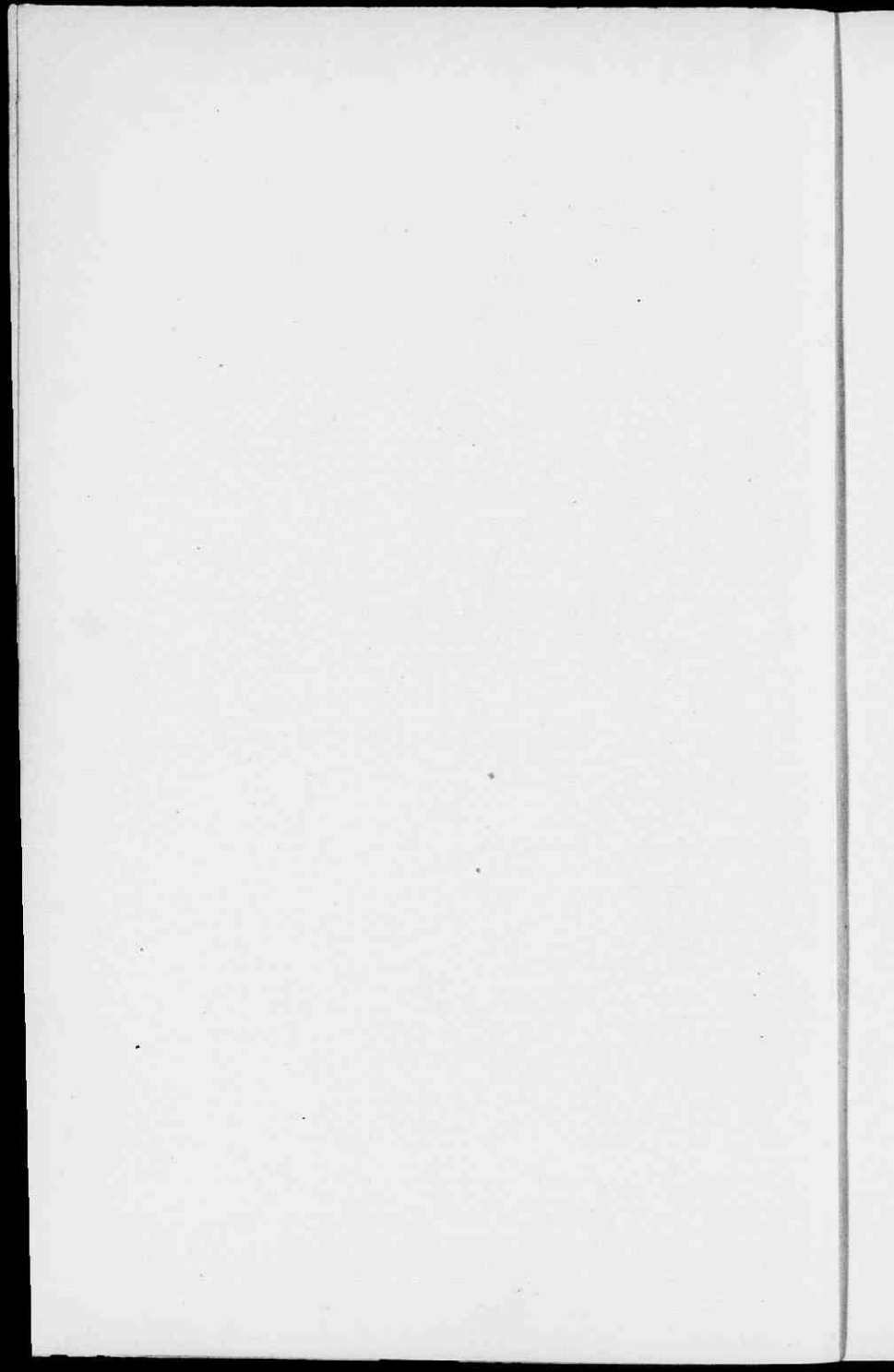
Oct. n° 2118

Litt rec.

8° 2118.

DR. HEIJE'S VOLKSDICHTEN.

DR. HEIJÉ'S
VOLKSDICHTEN

EERSTE DEEL.

TWEEDE DRUK.

AMSTERDAM,
G. L. FUNKE.
1870.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

Gedrukt bij Gebr. van Asperen van der Velde, te Haarlem.

AAN NEERLANDS VOLK.

Wat ik nu meer dan 40 jaar eigenaardigs bij u opmerkte, met u dacht en voelde, in u liefhad of misprees, van u hoopte en voor u begeerde, mijn Volk! sprak ik méest uit in kleine Liedren en Dichten die, als gevleugeld zaadhulsel, door den adem des Tijds gedreven, overal zijn heengewaaid.

Thans (terwijl de Ouderdom reeds aanklopt!) heb ik 't Beste wat ik van die zaadkorrels terug kon vinden, hier, als in een Bloemhof, bijeengeplant, of 't zich onder Gods Zegen, ontwikkelen mocht tot velerlei vrucht.

Zoo bezit ge dan in deze Bundels *Volksdichten* (nevens "al de *Kinderliederen*", die 'k, 9 Jaar verleden, uwen Lievelingen gaf) het innigst, wat in mijn geest en gemoed aan wenschen en gebeden voor u leefde en leeft: -- Helpe het u, om 't meest vrije, vranke, vroede en vrome Volk te worden der Wereld.

AMSTERDAM, Maart 1870.

H.

INHOUD.

DE BUNDEL : TE LAND.

* * *

Oud en nieuw.
Ronde-dans.
Een vuist.
Houw en trouw.
Rap en vroom.
Vrij.
Sta pal.
Flink.
Vrind en vijand.
Jan stavast.
Eendracht.
Lands wijs, lands eer.
Vuur en water.

Vechtpartij.
Een schutter.
Broodwinning.
Een burgerjongen.
Geven.
Verhuizen.
Slavernij.
Zuinigjes.
Op de hei.
Weesjes kerkgang.
Oost-Indië.
't Lied van de jongens van
Mettray.
Een mijnwerk.

Twee oranje-liedjes.
De taal.
De graveerstift.
't Penseel.
Bijchriften op Nederland-
sche schilders, met toe-
lichting.
Rembrandt van Rhijn. —
Gerard Dou. — Philip
Wouwerman. — Paulus
Potter. — Jan Steen. —
Jacob Ruisdael. — Wil-
lem van de Velde (de
jonge).

DE BUNDEL VAN VRIJEN.

Een knappe meid, een
rappe maat.
Te vroeg.
Uitvliegen.
Viooltjes.
Mooi Truitje.
Zich spiegelen.
Schoonhouden.
Raad.
De koekoek.
Vonken.
Van een voerman en een
boerenmeisje.

Vrijage.
Kermisvrijers.
Van een tuinmansoch-
tertje.
Van een herderin.
Goede keuze.
De groene krans.
De hode.
Van een oud-vrijertje.
De kroeg.
Een pand van trouw.
Visscherslied.
Een schoolmeestertje.

Zoekend.
IJdele spoed.
Zinken.
Zeg.
Avondster en morgenster.
Zang.
Westewind als hode.
Een nieuw vogeltje.
Moet-je varen.
Gewaarschuwde.
Stuurmanslief.
Hereenigd.
Verbonden.

INHOUD.

DOOR VELDEN EN DREVEN. I.

Morgenzang. Watersprong. Des morgens vroeg. Voorjaar. Lentelied. Op een lentedag. Waterdrinken. Vleuglen. Vraag en antwoord. In krankte. Na krankte. Heidebloempje.	Gevonden. Eikeboom. Naar buiten. Bij de beek. Onder 't lommer. Zingen. Door het woud. Uit de diepte. Denneboom. Op den stroom. Het lied der natuur. Dorpsavondmuziek.	Stoeipartij. Nevel en stormvlag. Zwaluwenvlucht. Herfst. Vooglenlied. Avondzon. Dauw. Overal. Opwaarts. Door wolken. Des nachts.
--	--	--

OP STRAAT EN IN HUIS.

Visscherskinderen. Twee voerlui. Kleine kanonniers. Boerenpraatje. In 't veen. Katknuppelen. Oliekoop. Hondenwagen. Liedjeszanger. Loterij. Spaarbank: — Vrij wijn. Kermispret.	Een nachtwachtje. Keukenmoeder. Tante Klappei. Jantje wijsneus. Pietje hedroefd. Hartje zonder zorg. Haantje de voorste. Arm en vroolijk. Goede buurschap. Kaartleggen. Kaartspelen.	Armenwoning. Bedeeling. Dorpschoolmeester. Goed dienstvolk. Al te goed. In dure tijden. Zaterdag-avond. Zondagspak. Sluiting des jaars. (Mid- dernachts-gedachten.) Nieuwjaarswensch.
--	--	---

VELERLEI WIJSHEID. I.

Nieuwjaarsmorgen. Droomen. Opgepast. Goede moed. Op reis. Duren. De weg des levens. Drie liederen. Geen tijd. Uitkijken. Overlaad. Nood leert bidden.	Dat booze geld. Reekning maken. Pret. Openhartig. Naar boven. Hand en Hoofd. Vrinden. Eendracht. Manier van zien. Ontworsteld. Wat kiest ge. Stelen.	Verdrinken. Hoe 't dochtertje heet. Uitgaan. Thuis. Een hemeltje. Geef ons heden...! Plant en steen. In leed. In vrede. Rustig ondergaan. Bij 't scheiden. Uw koninkrijk kome!
--	---	---

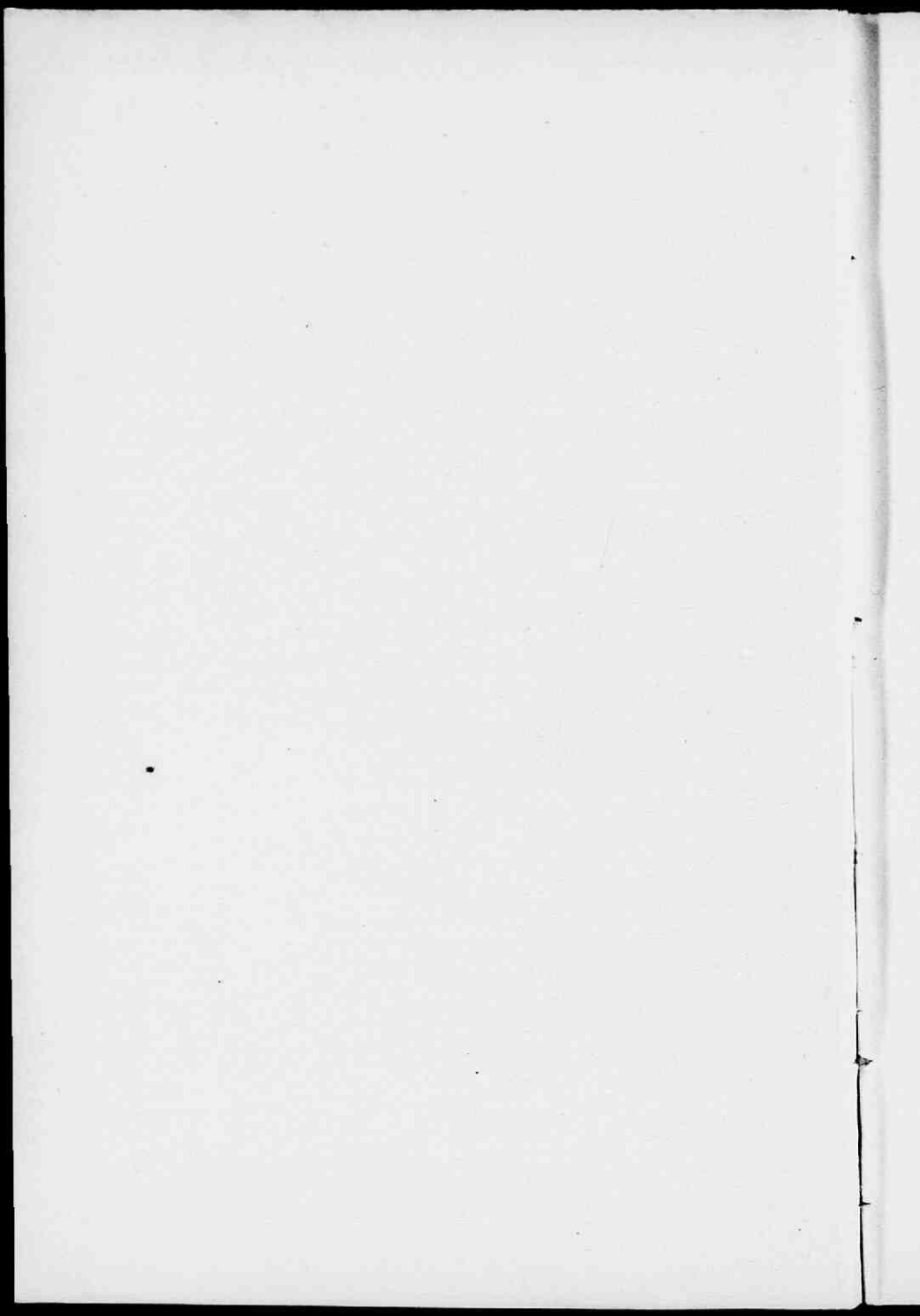
ZEDENSPIEGEL IN SPREUKEN. I.

Zedenspiegel.
 Gezondheidsspiegel. Ongერიმდ, doch niet onverstandig. Aanhangsel.
 Recepten en huismiddeltjes.

Del 76 N. 51 a.

DE BUNDEL: TE LAND.

* * *

Van Mannen in Oorlog, van Mannen in Vree,
Oud-Holland! daar mocht je van spreken;
En riep je te Land, of riep je ter Zee,
Ze bleven niet in gebreken!
Dezelfde hand
Greep fiksich genoeg
Het zwaard, den roerstok en den ploeg,
Tot heil van 't lieve Vaderland.

Wat suf-je, jong-Neerland! wat sluimer je dan?
Waarachtig, 't is zonde, 't is schande —
Net of je geen tien haast meer tellen kan
Te water en ook te lande!
Kom, sla uw hand,
En fiksich genoeg,
Om zwaard, om roerstok en om ploeg,
Tot heil van 't lieve Vaderland.

OUD EN NIEUW.

1.

Zeg eens! — 'k hoor u altijd droomen
Van den goeden "ouden" tijd:
Zou er denk ik dan met spijt,
Nooit een goede "nieuwe" komen?
Maak' te schande, maak' te schande
Al die prijzers van 't Verleen;
Slaat de handen flink ineen,
Wakkre Mannen in den Lande:
Toon', dat er nog kracht en pit
Ons in merg en beendren zit.

2.

Zij het al niet met musketten,
Zij het niet met zwaard en lans,
Toch blijft ons nog schoone kans
Om den vijand pal te zetten.
Maak' te schande, maak' te schande
Al die vechters voor 't Verleen,
Sla' weer moedig om u heen
Wakkre Mannen in den Lande!
Zorgt, dat Vroomheid, Vroedheid, Vlijt,
't Zwaard zij van den "nieuwen" Tijd.

3.

Zij uw weefgetouw het rapste
 Van het heele wereldrond;
 Klieve uw ploeg het best den grond;
 Blijve uw handelsman de knapste!
 Maak' te schande, maak' te schande
 Frankrijks fijnheid, Englands kracht,
 Duitschlands weten, Ruslands macht...
 Wakkre Mannen in den Lande! —
 Vrank en vrij, en stuur en stout
 Blijf' "Jong"-Neerland, als het "Oud".

4.

Bindt dan, als in vroeger dagen,
 Naast de driekleur, aan uw mast
 Niet alleen den Bezem vast
 Om de "Zee" mee schoon te vagen....
 Maak' te schande, maak' te schande
 Die hem 't Oude doel slechts wijdt:
 Toon', dat hij, in nieuwen tijd,
 Nog wel bêter veegt te "Lande"....
 Dat hij nu het éerst en méest
 't Onkruid veegt uit Hart en Geest.

RONDE-DANS.

Holland,
Bolland,

Met uw blanke duinen:
Vlietjes vlieten door uw zand,
Zeeën golven om uw strand,
Bloemkens groeien in uw tuinen:—
Geeft malkaar de regterhand
Heeren-, boer- en burgerstand!
Wat je kreeg, of wat je gaf,
Petten af, Hoeden af!...
Springt nu allen vroolijk mee
Onder luid en ferm hoezee
Voor het lieve Vaderland!

EEN VUIST.

Friesland, Zeeland, Gelderland,
Holland.... och! ik wou vergeten
Hoe al die Gewesten heeten
Thans omvlochten door den band
Van ons dierbaar Nederland!

Adel, Steelui, Boerenstand,
Och! me dunkt, we moesten denken,
Wat al kracht we elkander schenken
Als we, omgord door éénen band,
Burgers zijn van Nederland!

Iedren vinger van een hand
Kan men buigen licht, en knakken:
Maar — als zij zich samenpakken,
Zijn ze tienmaal méer bestand....
Word een Vuist, mijn Nederland!

HOUW EN TROUW.

Een man, een Man — een woord, een Woord!...
O fiksche leus van vroeger dagen:
Nog klopt mijn hart met sneller slagen
Wanneer mijn oor u klinken hoort:—
Een man, een Man — een woord, een Woord!

Dat was een zegel zonder breuk,
Een handschrift, nooit nog valsch bevonden,
Een vaste borgtocht, nooit geschonden,
Een perkament in goeden reuk
Dat nooit een barst had of een kreuk!

In Oost en West, in Zuid en Noord
Werd Holland om die leus geprezen....
Och! 'k bidje, laat het nóg zoo wezen:
't Zij stéeds, als men van Neerland hoort—
Een man, een Man — een woord, een Woord!

RAP EN VROOM.

Wakkre harten, trouwe zielen,
Eerlijk dragen schot en lot,
Niet te bukken, niet te knielen,
Niet te buigen, dan voor God,
Rap van leden, vroom van zeden,
Dat was Hollandsch — lang verleden!

Mannen-broeders, leer' u tooien
In den spiegel van dien tijd!
Vrouwtjes, leert uw hart te plooien
Dat ge zóo te minnen zijt:
Rap van leden, vroom van zeden,
Dat zij Neerlandsch -- ook op heden!

VRIJ.

Vrij "Denken" mag-je in ieder Land...
Gelukkig, dat geen mensch kan vinden
Een band
Waar men "gedachten" mee kan binden:
Maar — in Ons lieve Vaderland
Is zelfs het "Spreken" vrij, me-vrinden!
Uw Vaders hebben, met hun bloed,
Dat kostlijk goed
Verworven,
En zijn er voor gestorven!

Bewaar dat erfdeel als uw kracht,
Gij volk der vrije Nederlanden!
Geen macht
Omstrikke uw Woord met slaafsche banden!
Neen! waak bij dag en waak bij nacht
Dat Hoog noch Laag het aan kan randen.
En — wierp men óóit *die* Vrijheid neer
Gij moet ze weer
Verwerven...
Al zoudt ge er ook voor sterven!

STA PAL.

Sta pal, mijn dierbaar Vaderland,
In last en leed, in nijd en nood!
Doe nóg der Vadren eed gestand:
"Voor recht en vrijheid, zege of dood"
Houd... waar uw Rechter- 't Zwaard omsloot,
Op 't Bijbelboek de Linker-hand: —
En sta zóó pal, mijn Vaderland,
Mijn Vaderland!

Sta pal, mijn Vaderland, sta pal,
Schoon heel de wereld wanklen moog'!
Omring u met een vasten wal,
En hef kloekmoedig 't hoofd omhoog
De deugd in 't hart, op God het oog....
Dàn staat Gij — wát bezwijken zal —
Dan staat Gij onverwrikbaar pal,
Mijn Vaderland!

FLINK.

1.

“Ja, als 't niet kan, dan kàn het niet!”....
Zoo hoor ik alle dagen
Van flauwerds en van tragen:
Maar ik — ik haat dat laffe lied:
En, zoo mij God de kracht wil gunnen,
Dan zeg ik: “wàt er ook geschied’,
 't Moet kunnen!”

2.

Kom! haal' de handen uit den zak
En steek' die uit de mouwen,
Gij Mannen, en gij Vrouwen!
Staat af van lust en van gemak:
En, valt er soms wat zwaars te tillen,
Denk': “willen... tilt het zwaarste pak,
 'k Wil willen!”

3.

Wat flink en eerlijk is, en goed.
Hoe zwaar het ook moog' lijken,
Zal licht en handig blijken
Wanneer men 't pittig wil, en doet:
Hoe of 't dan loopen mag en runnen,
Zeg' steeds, met ernstig-vroom gemoed:
 “'t Moet kunnen!”

VRIND EN VIJAND.

1.

Een Vrind is vast een kostlijk ding! —
Doch zoo 'k te bidden had daarnéven,
Dan waar' 't (al schijn' het zonderling)
Dat God mij Vijanden mocht geven:
De vinnigste, die men kan zien,
En liever honderd nog, dan tien!

2.

o Kostbre spiegels voor 't Verstand,
o Trouwe wachters voor de Zeden,
o Prikfels voor de slappe hand,
o Drijvers voor de trage leden...
Wat dank ik u, al menig jaar,
Het beste, dat er in mij waar'.

3.

Wie Vrinden vindt, *is* móoglijk goed;
Maar, wie met Vijanden moet kampen,
Wordt sterk van geest, rein van gemoed —
Blijft staal en goud in 's levens rampen,
Mits hij, recht warsch van toorn of haat,
Met Dank vergelde 't goeddoend kwaad!

4.

Geef elk dan — God! wij bidden 't U,
Een trouwen Vrind!... Doch wil daarnéven
(Zoolang Uw Wereld blijft als nu)
Wat scherpe Vijanden ons geven:
Wil... schiet óoit vriendenhand te kort —
Dat ons een vijand wakker port!

JAN STAVAST.

1.

Al valt de hemel naar omlaag
Ik zet er kloek mijn schoulers onder,
En 'k wed, al lijkt het nog zoo'n wonder,
Dat ik hem steun, dat ik hem draag: —
Sta maar vast in pret en pijn,
En het leven
Kan niets geven
Wat u àl te zwaar zou zijn!

2.

Maar — doet gij 't in uw eigen kracht,
Al staat ge ook stevig op uw beenen,
Een stroohalm... een paar kittelsteenen...
Daar leg-je, Man: — en goeden nacht!
Staat ge vast in pret en pijn,
Vroom gelooven,
Kracht van Boven,
Moet uw innig steunsel zijn!

3.

Maar dan ook: als gij *die* gevoelt,
Dan staat ge in stormen en bezwaren
Gelijk een Rots in 's levens baren
Onwrikbaar, hoe het bruist en woelt:
Sta dus vast in pret en pijn,
Neerlands Mannen! —
Zulke Jannen....
Och! mocht ge dat altoos zijn!

EENDRACHT.

1.

Dat gaf u lijdzaamheid en moed
Gij, fier-ootmoedig Voorgeslacht,
Eene Eeuw van worstling dag en nacht...
"Door Eendragt, Macht!"

2.

Eén-dracht... o woord van diepen zin:
Zie! aller handen, klein en groot,
Ze drágen: trouw in allen nood,
Ja, tot den dood!

3.

Ze drágen: allen saam als één,
En elk alsof hij allen waar':
En houden Spanje — Tachtig jaar —
Den evenaar.

4.

En kinderhand wordt reuzenvuist: ^x
En als een greep van diamant
Is 't — waar de teerste maagdenhand
Dien last ompant.

5.

Mijn dierbaar Volk, zie toe: er knaagt
Een worm onzichtbaar aan den band
Die thans als éénheid u ompant:--
Eendracht, hou stand!

LANDS WIJS, LANDS EER.

Van buiten ijs, van binnen gloed
Is 't, 's winters, in de Nederlanden;
Al zijn er turfjes om te branden,
De grond is sneeuw, en ijs de vloed:
En ja! het huis zoo dicht te sluiten,
Den jas te knopen tot den hoed,
Dat staat misschien wel kil van buiten —
Maar haard en hart zijn warm en goed...
Van buiten ijs, van binnen gloed.

Elk Land heeft zoo zijn eigen wijs
En ook zijn eigen eer, me-vrinden:—
Zoo zult gij andre Landen vinden
Van buiten gloed, van binnen ijs!
Mogt iemand uwer dan verkiezen
Te zijn in Napels of Parijs,
Ik wil geen woord er om verliezen
En gun hem graag dat Paradijs:
Van buiten gloed, van binnen ijs.

Maar ik — ik zeg het rond en goed,
Ik hou 't met de Nederlanden!
Wij schijnen mogelijk niet te branden
Maar doen het: waar het mag en moet!
Wij hebben te allen tijd gegeven
Den Arme, wat zijn leed verzoet,
Den Vriend ons hart — der Trouw ons leven,
En 't lieve Vaderland ons bloed....
Van buiten ijs, van binnen gloed!

VUUR EN WATER.

1.

Brand... klinkt het: brand!
Van allen kant
Met joelend, wild geklater:
De vlam slaat uit
Van Oost en West en Noord en Zuid!
Waar is de spuit?
Geef water toch, geef water!

2.

Doch dwaal' *hier* óók
Een beetje rook
En ziet ge vonken spatten,
Toch blijft het stil:
't Lijkt of het hier niet branden wil....
We zijn te kil
Naar 't schijnt, om vlam te vatten.

3.

Nu, vreemd is 't niet! —
Zoo tussehen 't riet
En midden in de baren,
Vliegt Waterland
Zoo gauw als de andren niet in brand:
Berg stok en band...
Ge kunt de spuit hier sparen!

4.

Doch, maak' er dan
 Zoo'n spuls niet van
 En wilt er niet op bluffen;
 Wijs zijt gij wel:
 Maar ook wat koeler naturel
 Is in het spel:
 En... rusten, wordt soms suffen!

5.

"Lands wijs, Lands eer!"
 Ik zeg niets meer...
 Ik heb ze zòò geprezen;
 Wees vroom en goed:
 Maar brand dan ook, waar 't måg en moet...
 "Van binnen gloed"
 Die dient er bij te wezen!

6.

Zoo trots en vreugd
 Om burgerdengd
 U dan in 'tharte sluipen,
 Denk aan mijn lied:...
 Verbranden, Neerland! zult ge niet,
 Wat ook geschied':
 Maar — wacht je... voor 't verzuipen!

VECHTPARTIJ.

Onvervaard
En kloek te wezen
Lag voorheen in Neerlands aard:
Voor geen drommel ooit te vreezen,
Hoe hij rondsprong om zijn staart,
Maar, met flinke, forse handsen,
Lang niet malsch,
Elk te pakken bij zijn hals
Die de vrije Nederlanden
Vuig of valsch
Aan dorst randen,
Dát (het hart verdaagt er van!)
Was in lang verleden jaren
Zoo te land als op de baren
't Werk van Jan en Alleman!

“Als voorheen
Zoo kloek van zinnen
Is er nog wel menigeen;
Maar, wat is er bij te winnen,
Nu onze Oorlogstijd verdween?”
Dunkt u 't? — wil dan maar beginnen,
Vroeg en laat,
In het huis en op de straat,
Met de Vijanden “van binnen”.
Leer het kwaad
Overwinnen,
Waar het zit of schuilen kan;
Leer 't bevechten en vertreden....
En (zoo 't lukt) roep ik ook heden:
“Leve Jan en Alleman!”

EEN SCHUTTER.

Patroontasch, sabel en geweer,
Dat maakt nog geen Soldaat:
Een hart vol moed, een hart vol eer
Daar komt het eigenlijk op neer,
Mijn brave kameraad!

Een helder oog, een rappe hand,
Een onverschrokken zin,
Een ziel die voor de Vrijheid brandt
En liefde tot het Vaderland:—
Daar, Jongens! zit het in.

Onthou het, snorbaard-korporaal!
Als gij te drillen staat:—
Al doft zijn koper en zijn staal,
Al is zijn leergoed ook wat vaal...
Zóo'n Schutter, is Soldaat!

BROODWINNING.

1.

Wat tobt gij toch, o jonge maats,
Om aan den kost te komen?
Wat zit gij daar te droomen:
Zeg', is er op de Vloot geen plaats?
Ik zie uit alle Landen
Matrozen in het Neerlandsch want,
Maar Onze Jongens staan aan strand...
Zeg', hebt ge dan geen handen,
o Jonge Maats van Nederland?

2.

Wat tobt gij toch, o jonge maats,
En weet nauw te verzinnen
Hoe 't eerlijk brood te winnen?
Zeg', is op de Akker dan geen plaats?
Ik zie de zeisen zwieren,
Maar, och! het meest in Duitse hand,
En 'k zie U slentren langs den kant...
Zeg', hebt ge dan geen spieren,
o Jonge maats van Nederland?

3.

Wat tobt gij toch, o jonge maats,
 Om 't leven, alle dagen?
 Wat zit ge, laf, te klagen....
 Geeft scheepsbouw of fabriek geen plaats?
 Ik hoor de hamers dreunen,
 Maar 'k zie er Engels volk en trant
 Met kloeke leden, flink verstand....
 Terwijl Gij zit te kreunen,
 o Jonge maats van Nederland!

4.

Fij!... schaamt u wat, gij jonge maats!—
 Wie ijfrig is en wakker
 Vindt wel op vloot en akker
 Of in de nijvre werkstee plaats:
 Dáar is méer goud te puren
 Dan ginder aan 't Australisch strand...
 Maar doe uw werk met eigen hand
 En laat de buren — Buren!
 o Jonge maats van Nederland.

EEN BURGERJONGEN.

“Mijn knaap van vijftien jaren
Wat zal hij doen
Met goed fatsoen?”...

Ik denk, hij kon gaan varen!
De zee is rijk, de zee is groot,
Zout water geeft het zoetste brood!

Wil hij te land graag blijven;
Waarom niet vroeg
Met spa en ploeg
Kloek Akkerwerk te drijven?
Een kèrel groeit er zeker van:
Een Boer is anderhalve man!

Of mocht hij liefst begeeren
(Heeft hij verstand
En vlugge hand)
Een Ambacht goed te leeren —
Ik sta hem borg voor loon en gunst,
Hij hebb' maar trouw en vlijt en kunst.

Slechts dat zou mij verschrikken,
Zoo hij begeer'
Als halfblanks Heer
Te gaan uit pennelikken;
Schoon rok en boord en hoed wat blinkt,
Dat brood is steeds doorweekt — met inkt!

GEVEN.

1.

Wees zacht van hart en mild van hand
Voor wie in zorg en armoe leven,
Maar 'k bid u, wees het met verstand:
Of gif voor gave zult gij geven!

2.

Geef de' Arme Geld, het strekt een dag,
Geef Kennis hem, het baat voor jaren,
Deugd baat, zoo lang hij leven mag...
Och, help hem deugd en kennis garen!

3.

Geen milder Land dan Nederland!
Zoo werdt ge steeds (en nog) geprezen...
Geen Land, dat geeft met méer Verstand —
Zoo moog' voortaan uw eernaam wezen!

VERHUIZEN.

Nieuwe heeren, nieuwe wetten:
Nieuwe vrouwen, nieuwen dwang:
Meisjes! wist ge 't niet al lang?
Knapen! kunt ge er niet op letten?
Al 't veranderen is gewis,
Dat nog geen verbétren is!

Neerland, och! waar zijn de dagen,
Toen de dienstbren van 't Gezin,
Traden ze er op bruidsdag in,
Nog het Kleinkind konden dragen;
Toen een Dienstboo, oud maar kras,
Nog het kostbaarst erfstuk was! —

Vrinden! wilt ge raad ontvangen?
Dient dezelfde vrouw of heer
Levenslang in deugd en eer:
Leert aan oog en lippen hangen; —
Denkt, zoo gij verhuizen moet:
“Beter, is bederf van goed!”

SLAVERNIJ.

Hebt ge vuisten kloek en sterk,
Hebt ge een harte zacht en goed,
Zijt ge lang geen domme bloed,
Maar de knapste haast in 't werk,
Zijt gij eerlijk, trouw en braaf,
Leeft ge, wàt uw arbeid zij,
Als een vogel, vrij en blij,
Drink dan "water," zoo als hij —
Anders zijt gij morgen Slaaf!

Ach, hoe menig kloeke hand,
Ach, hoe menig blij gemoed,
Hoe veel harten zacht en goed,
Hoe veel flinkheid en verstand,
Zag 'k verdrongen in een glas,
Waar (in stee van 't zuiver nat,
Dat uit bron of duinwel spat)
't Vloeiend vuur uit kruik of vat,
't Helsch jenevervocht in was!

Ziet! die ergste slavenbeul
Smeedt zijn kluisters om u heen,
Snerpt zijn zweeps slag om uw leên,
Zonder troost ooit, zonder heul! —
Hieldt ge eens tegen Slavernij
Tachtig bange jaren stand,
Krachtig volk van Nederland —
Thans omsluit u strenger band....
Blanke slaven, vecht u vrij!

ZUINIGJES.

Er was in oude tijden
Een fiksche spreuk bekend,
Mijn Land! ('k zag met verblijden
Ze u nog in 't hart geprent:)
Dat pronkjuweel der spreuken
Dat heette: — "Een vette keuken,
Een mager testament!"

Eet goed, maar niet te machtig;
Maak pret, maar niet te duur;
Wees net, maar niet te prachtig;
Doof 's avonds vroeg uw vuur:
Het zwavelstokken-bakje
Win' geld voor 't kerken-zakje,
't Minuutje, geld... voor 't Uur!

Wie zalig wenscht te sterven,
Die zorg, dat zijn goed,
Kome aan zijn wettige erven,
En aan zijn naaste bloed:
Doch, wie 't heeft ópgegeten
Die wou ik wel eens weten
Hoe aan dat woord voldoet?

Voor pret van jonge jaren
Legt ge in uw oude krom;
Wat kast en keuken sparen
Vindt ge in uw beurs weerom;
En was 't maar daags één Centje....
't Geeft toch, voor 't testamentje,
Een mooie, ronde som!

OP DE HEI.

1.

Heidebloempjes, heidekruid...
Wát uw maagje kan begeeren,
Mag je van de vlakke scheren
Schaapjes!— kies uw gading nit;
Zie niet op een enkele beet,
Hei... die is er bij de vleet!

2.

“Hei, die is er bij de vleet?”...
Neerland! heb je geen erbarmen
Met uw naakte, schreiende Armen,
Snakkend naar een dronk en beet?—
Handenwringend in den nood
Om te *werken* voor hun brood!

3.

Met den grond, die overschiet
Als de schaapjes kooiwaarts spoeden,
Kondt gij Al uw Armen voeden
Zoo ge dáar ze werken liet:—
Heidebloempjes, heidekruid....
Neerland, trek er koren uit!

WEESJES KERKGANG.

Moest gij, in uw prille jeugd,
Vaders, Moeders zorg ontberen...
Onder 't Vaderoog des Heeren,
Kweekte Neerland U tot deugd:
Schaart u, Weesjes! schaart u saam,
Ter vereering van Gods naam!

Zondagmorgen, blijde dag!
Als, ter Kerke saamgekomen,
't Hart der Weezen met de Vromen
God den Heere loven mag;
En voor 't liefdrijk Vaderland
Zegen smeecken van Gods Hand!

Neerland! och, wat heb je een hart
Voor uw Weenwen en uw Weezen,
Om uw Zieken te genezen,
Om te heelen alle smart: —
Weesjes, dankt met vroom gemoed,
Dat gij zijt van Neerlandsch bloed!

OOST-INDIË.

Deden niet uw gulden stralen,
Oosterlicht en Oostergloed,
Bóven Spanjes overmoed
Neerlands jonge Vrijheid pralen? —
Deden niet de zilvren droppen
Van dien Ooster-balsemlucht
Neerlands jonge Welvaart knoppen
Tot Europa's rijkste vrucht?

Ai! wat gaaft ge aan Java's stranden
Voor de Vrijheid, voor de Kracht,
Voor den Zegen, U gebracht?
Ai! wat gaaft gij, Nederlanden?
Als uw schepen, Nederlanden!
Keerden, met geleegden schoot,
Zond uw dank aan Java's stranden
Slaafsheid, stomphheid, armoe, dood!

Neerland! 't zij dan thans uw glorie,
Dat ge dáar uw Wapenschild
(Wijs en edel) zuivren wilt
Van de smetten der Historie!
Doe 't.... met álles, u gegeven!...
Worde Gij dat Oosterstrand
Wat het U was: — "Bron van leven!"
Wat het U noemt: — "Moederland!"

'T LIED VAN DE JONGENS VAN METTRAY.¹

1.

Of je moedig wordt, of laf,
Arm of rijk — en slecht of braaf,
Kind van God... of Duivels slaaf...
Hangt méest van uw Jonkheid af:
 Als de Jongen, is de Man...
 Hou je goed dan — wat je kan!

REFREIN.

Ieder jongen moet het doen;
Of hij 't vroeger ook niet dee,
Maar het méest — voor zijn fatsoen,
Ieder Jongen van Mettray!
 Dáarom klink' het, wáar je gaat,
 Bij het leger of op zee
 Op den akker of op straat...
“Hou' je goed, Jongens van Mettray!”

2.

Wie niet leert, die weet ook niet;
Wie niet spaart, raakt àlles kwijt;
Tijd is geld — en geld is tijd;
Werk-je niet, dan eetje ook niet!
 't Lijkt eenvoudig: is 't niet waar?
 Doch, ik bidje, onthou het maar!

REFREIN.

Ieder Jongen moet het doen, enz.

¹ Landbouwkolonie (voor verwaarloosde knapen) nabij Zutten.

3.

Weetje, hoe in vroeger tijd
 Heette Oud-Hollands aard en bloed?
 "Vrank en Vrij en Vroom en Vroed!"
 Wordt dat — zoo ge 't nog niet zijt:
 Doe 't: want in der Jonkheid hand
 Ligt de Toekomst van ons Land!

REFREIN.

Ieder Jongen moet het doen, enz.

4.

God Almachtig, leen Uw gunst
 Aan de Nederlandsche Jeugd!
 Zegen alle trouw en deugd,
 Allen arbeid, vlijt en kunst;
 Daaglijks bidde U ons gemoed:
 Maak ons goed — o! maak ons goed...

REFREIN.

Ieder doe het, dag en nacht,
 Of hij 't vroeger ook niet dee;
 Maar het zekerst zij 't verwacht
 Van de Jongens van Mettray! —
 Wat ons pad zij, wat ons lot,
 Levensblij, of stervensree....
 't Klink', als dank aan 't Land en God:
 "Hou je goed, Jongens van Mettray."

EEN MIJNWERK.

1.

'k Hoor dikwijls een verward geschreeuw
Van ijzren eeuw.... en gouden eeuw....
Maar 'k zeg: — *Wij* hebben ze allebeiden:
Zóo vast omarmen zij elkaar,
Dat haast geen mensch meer weet te scheiden
Dat, schijnbaar ongelijke, paar.

2.

Doch wie slechts in der Bergen schacht
Den kostbren erts te vinden tracht,
Zal zich in 't eind bedrogen vinden;
Al gaart hij goud en ijzer ook,
Hij mist het beste nog, me-vrinden!
En meest verdwijnt zijn schat in rook.

3.

Het reinste en rijkste mijngewelf,
o Neerlands Volk! is in u Zelv':
Delf dáar... wordt sterker, vromer, wijzer!
Dan vindt Gij, in uw Harte, Goud —
Dan vindt Gij, in uw Spieren, IJzer —
Wat Gij uw leven-lang behoudt.

4.

Dat is de zegen van Onze eeuw,
 Spijt allerlei verward geschreeuw,
 Dat wij (God zij geloofd!) het weten,
 Hoe spierkracht — helderheid van geest,
 Een vroom gemoed — een rein geweten,
 Steeds 't kostbaarst mijnwerk zijn geweest.

5.

Dat blijve 't U, in vast verbond,
 Mijn dierbaar Volk! al kan Uw grond
 Op ijzererts noch gouderts roemen!
 Eéns... zoo Gij sterk wordt, wijs, en rein —
 Zal men als Neerlands mijnschat noemen
 "Kloek lijf, vroom hart, en helder brein!"

TWEE ORANJE-LIEDJES.

I.

“Oranje-houtje kan geen kwaad!”
Dat heb ik wat gezongen;
En 'k heb er, als een jongen,
Mee loopen zwieren langs de straat;
En 't zal me nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

Wat hebben wij U lief gehad,
Gij Prinsen van Oranje!
Wat is er tegen Spanje
Voor U al Neerlandsch bloed gespat:
Maar 't zal ons nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

Och, Koning uit Oranjebloed,
De welvaart dezer Landen
Die stellen we in uw handen:
Voer staf en degen vroom en vroed!
Dan zal 't ons nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

II.

Wij buigen voor den Koning neer
En roepen wel: "lang moog' hij leven!"
Doch, dat is maar uitwendige eer
En die het plicht is hem te geven;
Maar zoo in 't innigst van 't gemoed
Hem lief te hebben boven maten,
En huis en hof, en goed en bloed
Voor Hem en 't Vaderland te laten,
Dat staat er — of ik heb het mis —
Dat staat er in geen wet geschreven,
Dat moet in 't diepst des harten leven;
Dat is wat méer nog, dan te geven
Den Koning wat des Konings is.

Dat — Koning uit Oranjabloed,
Dat is de Rijkskroon der Nassouwen!
En diep en vast voelt ons gemoed
Hoe innig 't zich aan hen kan houden.
Met open oog en trouwe borst
En krachtig-teer verknochte handen
Staan op dees' bodem Neerlands Vorst
En 't Vrije Volk der Nederlanden: —
Dat tintel door de ziel U heen
o Koning — zoo als 't Ons ontgloeie,
Opdat, waar Liefde en Vrijheid groeie,
Aan aller ziel de bede ontvloeie:
"Stéeds blijve Oranje en Neerland één!"

DE TAAL.

Neerland! was uw arm van staal,
't Hart was zacht en mild en goedig;
Zoo ook huwt zich, vroom en moedig,
Kracht en teerheid in uw Taal!

Kan ze in wilde stroomen bruisen
Plettrend, waar zij weerstand vindt --
Streelend ook als lentewind

Kan ze fluistren, kan ze suizen
Wáar zij, in 't bekorend lied,
Deugd en Schoonheid hulde biedt.

Neerland! leen uw luitrend oor
Aan de zangen van 't Verleden: —
Dring de rijke taal van 't Heden
Diep in ziel en zinnen door!

Wat aan glansen mocht verdooven,
o! De schittring van uw Taal,
Zacht als dons en scherp als staal,
Kan geen tijd of macht u rooven...
Zoolang ge uit Haar parelvloed
Teerheid put, en Heldenmoed!

DE GRAVEERSTIFT.

Neerland! hebt ge uw Naam geschreven
In den stroom aan Chattams strand —
Hebt ge in Nieuwpoorts stuivend zand
Hem, onwischbaar, ingedreven —
Droeg hem Uwer Toonkunst faam
Roemrijk langs de wereldtransen,
Maalde in alle hemelglansen
Uw Penseel dien fiere naam....

Eeuwig levend, zonder schennis,
Hebt gij hem, met Naald en Stift,
Ook het Koper ingegrift: --

.
Doe der Vadren geest en kennis,
Schoonheid, kloekheid, wijsheid, kracht,
Die ge, in Beeld, ons hebt gegeven,
Doe ze leven en herleven
In de Ziel van 't Jong Geslacht.

'T PENSEEL.

En Gij, waarvoor de Wereld knielt,
Taal van 't Penseel: wáár vindt gij ooit
Een tal van Meestren, méer bezield,
En met onwelkbrer krans getooid?

Waar smolt Natuur en Poezy
Met inniger verknoechting samen,
o Nederland!... dan in de rij
Dier Kunstnaars — en wat kroon van namen
Draagt fierder éenig Volk — dan Gij?

Mijn Volk, waardeer die kroon! — Uw oog
Bespie haar rijkdom, glans en gloed
'Totdat haar schoonheid dringen moog'
In 't diepst en innigst van 't gemoed:

En Gij, Kunstjongren! spiegel' Gij
(Als in den spiegel der Historie)
U aan dier Kunstnaars breede rij: —
En blijve U steeds der Vadren glorie....
Kracht, Eenvoud, Waarheid, Poezy!

BIJSCHRIFTEN OP NEDERLANDSCHE SCHILDERS,
MET TOELICHTING.¹

I.

REMBRANDT VAN RHIJN.

Uit Duister, Licht! — Zoo klonk 't in uw gemoed,
o REMBRANDT!... en zoo schitteren kunst en leven:
Want de adder (schoon 't vergif U nooit deed beven)
Licht thans vertrappt door uw' metalen voet.
Maar eeuwger dan uw Standbeeld, is de luister,
Die onverdoofbaar uit uw werken straalt, —
En waar 't Geschiedblad van uw' roem verhaalt,
Daar wijze 't Neerland op uw voorbeeld: Licht uit Duister!

Het grootste genie onzer vaderlandsche Schilders en zeker een der grootste ter wereld, werd geboren binnen *Leiden* in 1608. Zijn eerste Meester was ISAAC NICOLAI, meer bekend als ISAAC (niet JACOB) KLAASZON SWANENBURG, Burgemeester van *Leiden*. Naderhand kwam hij bij PIETER LASTMAN te *Amsterdam*. Doch — zulke geesten hebben geen Meester! Zijne ongekende als onnavolgbare, even rijke als oorspronkelijke opvatting, welk

¹ Bij 't op de vorige bladzijde herdenken der hulde door geheel de wereld aan Neerlands Schilderschool gebracht, kwam 't mij niet onbelangrijk voor, hier de Bijschriften te herhalen, welke ik in den Nutsalmanak voor 1858 toevoegde aan de portretten en de voorstelling van een der schilderstukken van een zevental onzer grootste Meesters. De uiterst fraaie teekeningen waren van ROCHUSSEN, en de doorgaands gelukkig uitgevallen houtsneden van STAM.

Ik heb, als het tijdvak kenmerkend, de volgorde der plaatsing naar het *Geboorte-jaar* genomen. Zoo omvat dan *dit* Zevengesternte, van geboorte- tot sterfjaar bijna eene Eeuw, en zeker eene der schitterendste in onze Geschiedenis.

onderwerp hij ook aangreep... en of hij 't met penscel of graveerstift behandelde, heeft nooit voorbeeld gehad en is tot nog toe niet geëvenaard.

Wie zóo hoog staat is een aantrekkelijk mikpunt voor de pijlen des lasters! REMBRANDT bleef er niet voor gespaard. Integendeel: twee eeuwen bijna lag er eene blaam van kleingeestigheid en schraapzucht op zijn karakter. Doch....

al licht de Waarheid in het graf,
al wat haar drukt dat moet er af!

Later geschiedkundig onderzoek, bepaaldelijk te danken aan Dr. P. SCHELTEMA, Archivaris der stad *Amsterdam*, heeft den laster volkomen verslagen, en het Vaderland, en bovenal *Amsterdam* de stad zijner inwoning, hebben zijne nagedachtenis door een standbeeld verheerlijkt.

Hij was gehuwd met SASKIA VAN UIJLENBURG, dochter van den Pensionaris van *Leeuwarden*. Zijne woning te *Amsterdam* (waar hij in 1669 stierf) is dezer dagen ontdekt (vroeger meende men dat hij op de St.-Anthonies Breestraat woonde) op de Rozengracht; en door een gedenksteen aangeduid.

Als een blijk hoe hij in het Buitenland gewaardeerd wordt moge gelden, dat, toen zijne kabinetschilderij, "*De oerspelige vrouw voor Christus*," thans in de National Gallery te *Londen*, in het begin dezer eeuw door den rijken koopman ANGERSTEIN voor ZEVEN EN ZESTIG DUIZEND, TWEE HONDERD EN VIJFTIG GULDEN, was aangekocht, men dezen den volgenden dag daarvoor HONDERD TWINTIG DUIZEND GULDEN bood. Hij weigerde!

Toen deze schilderij op die veiling ter tafel kwam, ontblooten de naastbijzijnden eerbiedig het hoofd, en er ontstond een algemeene kreet: "Hoeden af!.... eerbied voor REMBRANDT."

Een paar portretten (een oude vrouw en een jong meisje) golden in 1868 -- verzameling SAN DONATO -- 71,600 Francs

II.

GERARD DOU.

“t Zal hier te avond bruiloft zijn?”
 Is 't niet, Hoort! of 'k van de lippen
 Van dat hupsche maagdelijn,
 Fluistrend half, uw lied hoor glippen!—
 Is het niet of Gij 't refrijn,
 Dou!... onschuldig-schalk penseelde,
 En een jongling U verbeelde
 Onder 't raam van 't maagdelijn...
 “t Zal hier te avond bruiloft zijn!”

Leiden, wat onwelkbare krans slingren uw Schilders u om 't hoofd! Ook DOU zag den 7^{den} April 1613 het licht in uwe veste. Zijn eerste Meester was de plaatsnijder BARTHOLOMEUS DOLEND. Zijn tweede PIETER KOUWENHORN (niet, zoo als doorgaans vermeld wordt, KOUWENHOVEN) een glasschilder. Daarna echter werkte hij drie jaren onder REMBRANDT, doch wist desniettemin de zelfständigkeit van zijn aanleg te handhaven. Zijn talent toch was, en bleef, steeds geheel eigenaardig in uitvoerigheid van behandeling. Meestal koos hij zijne voorstellingen uit het dagelijksch leven (de hier bedoelde, “het meisje met den druiventros haar venster openend,” vindt ge op het Trippenhuis te *Amsterdam*); maar ze zijn zoo keurig voltooid, dat ze als kostbare paalen in de vorstelijke galerijen getoond en tevens door het algemeen het meest begrepen en gewaardeerd worden. Zij werden dat zelfs reeds in een' tijd toen de geldswaarde onzer oudere kunst nog lang niet tot de tegenwoordige hoogte geklommen was. Immers zijne schilderij, “*De waterzuchtige vrouw*” (die thans in het museum te *Parijs* pronkt), werd meer dan eene eeuw geleden door den Keurvorst van den *Palts* (die het daarna ten geschenke gaf aan Prins EUGENIUS van *Savoyje*) met VJEF EN DERTIG DUIZEND GULDEN betaald.

DOU stierf te *Leiden*, overladen met geld en roem, in den jare 1680.

III.

PHILIP WOUWERMAN.

In 't jachtgewoel door 't scheemrend bosch,
Langs veld en hei bij strijdgekletter,
Luid brieschend in het trompgeschetter
Of vredig grazend langs het mos,
Waar ook... (gazelle van het Noorden)
In iedre buiging, iedre spier
De vormen, rustig, slank of fier
Van 't edel Ros, ons oog bekoorden, —
Nooit schooner, WOUWERMAN, dan hier!

Oorspronkelijk een leerling zijns vaders, werd hij echter weldra aan de leiding betrouwd van JAN WIJNANDTS, een der beroemdste Landschapschilders van zijn tijd.

WOUWERMAN, geboren te *Haarlem* in 1620, is bij uitnemendheid de Schilder der door den mensch verlevendigde Natuur. Vol verbeeldingskracht, en, bij alle natuurlijke gemakkelijheid, steeds vol nauwgezetheid in de voltooiing der bijzonderheden, behoort hij tot de meest beminden onzer Schilderschool, ook bij de niet-kenners. Hij was bij al die zorgvuldigheid toch zeer rijk in voortbrengselen. Alles is er eigenaardig levend in. De fiere paarden en ruiters in hun schilderachtigen dos, de rijzige Jonkvrouwen in 't amazonenkleed en met wapperende pluimen, de pikeurs, de valken, de honden, alles maakt één levend geheel met de bevallige landschappen, die misschien in wat al te eigen manier, toch met hunne grillige bergen, bemoste torens, schilderachtige bruggen en schuimende beken, eene toenemende aantrekkelijkheid hebben.

De kunstenaar leefde stil, arbeidzaam en zonder vermogen te verwerven, en stierf acht en veertig jaar oud, in 1668. Na zijn dood (ach! waarom is dit het meest zoo!) namen zijne werken voortdurend in waarde toe, zoo zelfs dat (1854) *eene Paardenmarkt* van zijne hand (afkomstig uit de verzameling van de Hertogin van BERRY) verkocht werd voor VEERTIG DUIZEND GULDEN¹

¹ Zijn *Hooioogst* (kabinet SAN DONATO) bragt verleden jaar 50,000 Frances op.

IV.

PAULUS POTTER.

Vlakke weiden, grazend vee,
 Forsche deernen, boersche knapen,
 Heeft de kunst ook u herschappen,
 Deelt ze ook U haar schoonheid mee?
 Snel de vreemding U voorbij
 Tusschen snelle spoorbaanwielen....
 'k Zie hem toeven, staren, knielen,
 POTTER! — waar uw schilderij
 Afschetst Hollands Poëzij.

PAULUS POTTER, geboren te *Enkhuizen* in 1625, genoot (volgens de jongste nasporingen) het onderwijs zijns vaders PIETER POTTER, een weinig bekend, maar toch bekwaam Schilder.

Hij leefde kort; en toch leverde hij eene reeks van meesterstukken, alle uitblinkende in het wedergeven van de eenvoudig schoone Hollandsche Natuur. Dierenstudie scheen hem het meest te boeien, en zijne runderen en schapen zijn met even diepe kennis nagebootst, als zijne landschappen zich door de nauwkeurigste (bijna overdreven) zorgvuldigheid kenmerken.

Dat zijne schilderijen met ongeloofelijke sommen gelds betaald werden, en worden, is bekend ¹. Minder bekend is 't, dat zijn wereldberoemd meesterstuk *de jonge Stier* uit het Museum te 's *Gravenhage* onder 't Fransch bewind naar *Parijs* werd gebracht en na den val van 't Keizerrijk weder werd teruggezonden. De Parijzenaars waardeerden deze schilderij zóo hoog, en 't grieftde hen zóo het weder te moeten afstaan, dat het Fransch bestuur, uit vrees voor oproer, genoodzaakt was het paneel door eene militaire wacht uit de Louvre tot buiten *Parijs* te doen begeleiden, ten einde te verhoeden, dat het volk deed zoo als het gemompeld had: "dat deze schilderij wel *heel* in *Parijs* gekomen was, maar er *in stukken* weder zou uitgaan!"

POTTER stierf, helaas! reeds in 1654, slechts negen en twintig jaar oud.

In 1868 werd een schilderij (een *weide*) te *Parijs* verkocht voor 112,000 Franc's.

JAN STEEN.

Niet slechts den hartig-gullen lach
 Die schatert, waar hij dwaasheid ziet —
 Den blik, die fijner, dieper zag,
 Heb 'k in uw geestig werk bespied;
 En waar 'k den glimlach van 't verstand,
 't Weemoedig lachje zelfs van 't hart,
 Getoetst zag door uw meesterhand,
 Was 't mij, als riep, in ernste smart,
 Uw stem: — "Ondankbaar Vaderland!"

Niet waar, dien lichtnis, dien losbol, meent ge? — Och! 't is onzen geestigsten Schilder gegaan als onzen geniaalsten: JAN STEEN is evenzeer belasterd als REMBRANDT. — HOUBRAKEN, hun beider levensbeschrijver, weinig onpartijdig en waarheidslievend naar het schijnt, kan echter misschien te goeder trouw onzen JAN STEEN, te *Leiden* in 1626 (niet, zoo als men meent 1636) geboren, verward hebben met een Alkmaarschen Schilder van gelijken naam.

De reeks van meesterstukken, die hij wrochtte met fijn ver-
 nuft en toch kinderlijke schalkheid, met vaste hand van teekening en onovertroffen kleurmengeling, getuigt, dat hij in zijn betrekkelijk kort leven niet slechts een groot Schilder, maar ook een fijngevoelig humorist en een diependenkend wijsgeer was. Of vindt ge dat alles niet in de schets die in den Nutsalmanak is medegedeeld, waar (terwijl ter zijde een poesje aan de "kandeleer" likt) een dartel wijfe den podagreuzen ouden vrijer "om den wille van het smeer" aanhaalt en vrijt? — JOSUA REYNOLDS, de beroemde Engelsche kunstenaar, zegt: "JAN STEEN is de eenige, die de ware spiegel is der menschelijke handelingen." Hij stierf (in *Leiden*) in 1678.

VI.

JACOB RUISDAEL.

o RUISDAEL! — ruischend dal vol zoete weelde!
Waar 't looverwieglen smelt in beekgestuis,
Of blanke waterval met wild gebruis
Al huppelend langs den bruinen pijnboom speelde;
Zeg, lag reeds in uw' Naam de toovermacht
Die én Natuur én Poëzie U leende,
Opdat Ge beiden saamsmolt en vereende',
Als nimmer Vóór- of Nageslacht?

Waar van Landschapschilders sprake is, daar buigt het kunstlievend *Europa* zich voor RUISDAEL. Te *Haarlem*, volgens sommigen in 1635, maar meer waarschijnlijk in 1630 geboren (daar er werk van hem bekend is, geteekend 1645), was hij eerst Dokter in de Medicijnen en beoefende de Kunst — mischien onder leiding van zijn broeder SALOMON — slechts als liefhebber.

Doch die kunst werd hem te machtig, en hij gaf zich geheel aan haar over. Wel hem, dat hij het deed! Wat zou de wereld anders gemist hebben aan de trotsche, sombere Natuurtafreen, vol grillig, door de wolken brekend licht, fonkelende op door den tijd gesloopte stammen, spelende door het reusachtig eikenwoud, of weerkaatsende op den donkeren waterspiegel, het buigende riet betintend, of heimelijk huppelende langs den schuimenden waterval, tot het wegster. op den koelen oever.

Het portret in den Almanak is van twijfelachtige echtheid. Vermoedelijk is zijn waar afbeeldsel niet voorhanden. Een portret ten minste, in lithographie te *Parijs* uitgegeven, is niet dat van RUISDAEL, maar van den Schilder en Dichter HEIMAN DULLAERT, dien men, als minder bekend, voor eerstgenoemden wilde doen doorgaan. — RUISDAEL stierf in 1680.

Zijn schilderij "*de Scheveningsche duinen*" werd bij den verkoop van het kabinet SAN DONATO met 60,000 Frances betaald.

VII.

WILLEM VAN DE VELDE (de jonge).

Al wat Neerland eert en mint,
Wat zijn' roem en welvaart meldde,
Gij weerkaatst het, VAN DE VELDE!
Met der verven reinste tint;
En ons harte roept, bij 't staren
Op de toovring van 't penseel:
"Visschershulk en zeekasteel,
Breng' opnieuw ons uit de baren:
Rijkdom, kracht en lauwerblaren!"

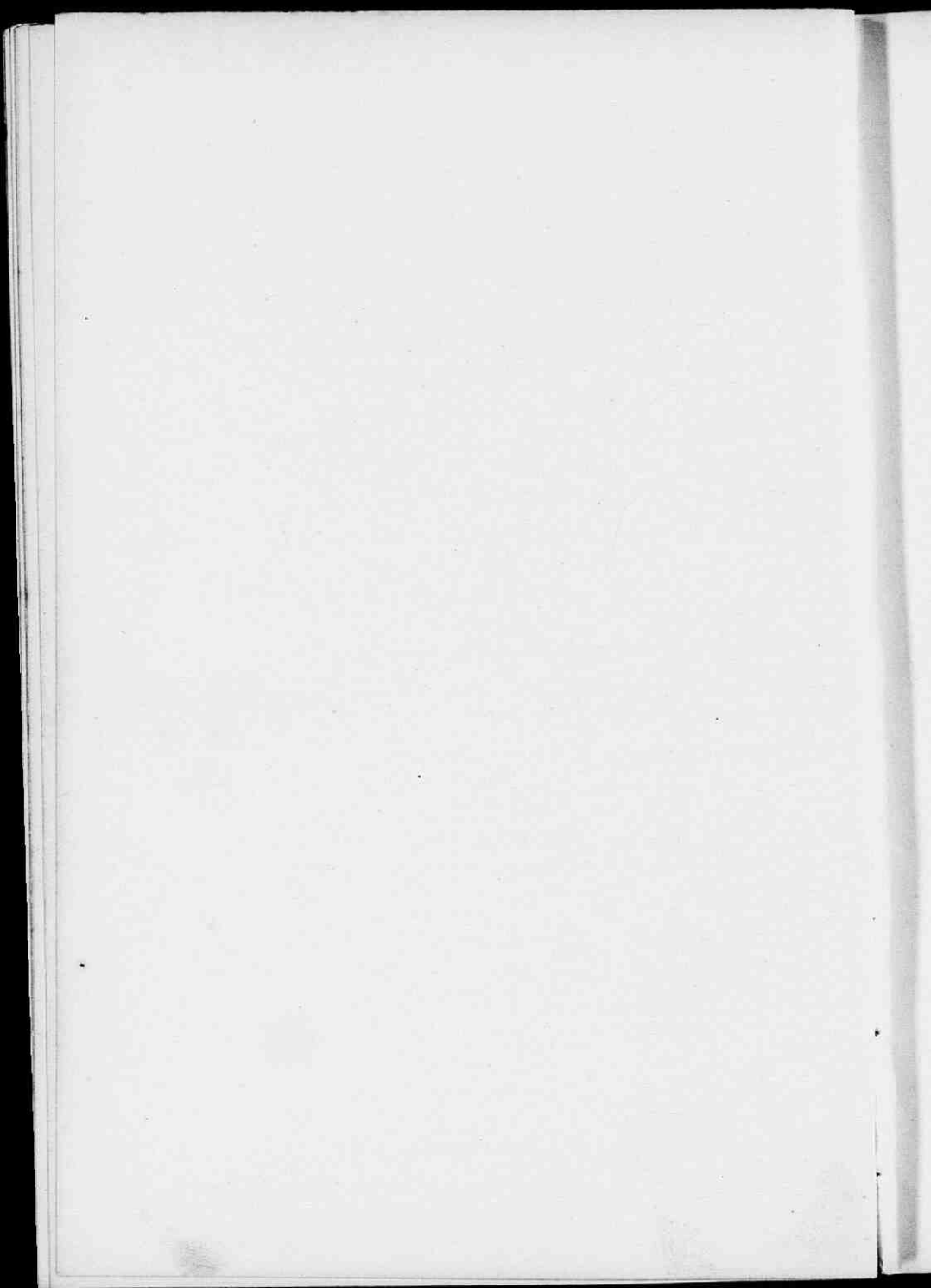
Zoon van WILLEM VAN DE VELDE (genaamd de Oude), genoot hij zijne opleiding eerst bij zijn vader, toen bij SIMON DE VLEGER. Reeds jong ging hij met eerstgenoemden naar *Londen*, waar beiden tot Hofschilders werden benoemd van Koning KAROL II, en na diens dood door zijn broeder JACOBUS als zoodanig werden bevestigd. In *Engeland*, waar hij bestendig leefde en werkte, zijn dan ook zijne meest beroemde schilderstukken. Alleen het Paleis Hampton-Court telt twaalf zeegevechten tusschen Engelschen en Staatschen. Toch koos hij niet altoos dergelijke, maar soms ook liefelijker ta'reelen: zonnige heldere waterspiegels, rijk verlevendigd met figuren en vaartuigen, van de wonderlijke zeekasteelen uit dat tijdvak af, tot aan de nederige visscherspink. Doch in alles wat hij schilderde, behoorde hij, zoo door vaste teekening als doorschijnende verlichting tot de grootste Meesters van vroegeren en lateren tijd.

Geboren in 1633 stierf hij in 1707, in *Londen*. — Een zeestuk van hem: "*Het kanonschot*" werd in 1844 aldaar verkocht (uit de kunstnalatenschap van J. HARMAN) voor f16,560; een *stille Zee* (SAN DONATO) gold in 1868 68,000 Francs.

Delto N. 51

DE BUNDEL VAN VRIJEN.

* * *

1.

Een knappe meid, een rappe maat,
Ik zie ze met een rechte vreugd
 (Wanneer 't maar gaat
 In eer en deugd)
Wat vrijen in hun zoete jeugd!

2.

Dát is de ware lentetijd
Voor 't eerlijk, onbedorven paar,
 Wanneer 't elkaar
 Uit liefde vrijt,
En trouwen kan nog binnen 't jaar:

3.

En als hun zeegnend, de' ouden liên,
Opnieuw van liefde 't harte brandt:
 Waar elk zijn pand
 Zoo hand in hand
En hart aan hart vereend mag zien!

4.

Bemint elkander dan gerust,
Gij knappe meid, gij rappe maat!
Maar als ge in lust
Elkander kust,
Weet, dat Gods oog u gadeslaat.

5.

Bezorg' dus 't nette boeltje maar:
En hebt ge, voor een kwaden dag,
Een spaarpot klaar...
Denkt dan: het mág!
En treedt getroost voor 't echtaltaar.

6.

Geloof me: als zóo uw vrijen is,
En 't huwlijk daaraan blijft gelijk,
Dan zijt ge rijk...
En ziet gewis
Gods Englen aan uw huishoud-disch.

TE VROEG.

Een maagdelijn van zestien jaar
Met oogjes blauw, en goudblond haar,
Met koontjes als een perzikkbloem,
Dat is gewis des Huizes roem:
Als 't hart zoo zacht is als de koon,
En 't zieltje 't schoonst van al het schoon

Maar toch — een knaap van zestien jaar
Met zwarte kijkers, lichtbruin haar,
Met wangen als kastanjabloem,
Is haast nog méer des Huizes roem:
Als 't hart zoo kloek is als de hand,
En Moed reeds luistert naar Verstand!

Doch ach! waarheen ik kijken mag,
Hoe zelden zie ik van dat slag, —
Meest nare bloeden, links en rechts,
Half rijp, half rot: vol zwaks en slechts!
Volk — dat verdrongen is misschien
Vóór dat het water heeft gezien.

UITVLIEGEN.

't Vogelijn had pasjes veeren,
Of het vloog in 't wilde woud.
Loert de jager niet in 't hout?
Zou geen sperwer 't kunnen déren?
Och! gij hadt het t'huis zoo best:
Vogel, denk om 't trouwe nest!

Maagdelijn, zoo jong van jaren,
Wilt ge uit Moeders huis al gaan?
Denk — op 's levens wilde baan
Loeren overal gevaren:
Jagers, sperwers, groot en klein...
Liefste, houd uw veertjes rein!

VIOOLTJES.

Schuilt maar weg, gij veldviolen!
In het dicht begroeide pad;
'k Riek de geuren van uw blad,
Of ge u nóg zoo houdt verscholen;
Al verbergt ge u nóg zoo zeer,
Lieve bloempjes, 'k vind u weer!

't Is me een lust u op te speuren,
Waar ge zedig duikt in 't groen:
Mooglijk, dat ik 't niet zou doen,
Als ge trotsch waart op uw kleuren;
Maar nu — nedrig bloemelijn!
Zult ge mij de liefste zijn. ---

Jonge mannen! zoo ge bloemen
Voor uw hof te vinden tracht,
Zoekt viooltjes, nedrig zacht,
Geurend, zonder zelfberoemen....
Wat zich hóoger heffen kan,
Bloeit voor jan-en-alle-man.

MOOI TRUITJE.

Ja! — wangetjes van melk en bloed,
Een fijne hand,
Een netten voet,
En oogjes, als een diamant,
Die hebt gij, schalk en aardig guitje!
Maar noemt u ieder 't móoie Truitje,
Ik zeg het toch, ik zeg het toch....
Ik ken er vrij wat mooier nog!

Al heeft er iemand leed of nood,
Uw blanke koon
Blijft éven rood...
Wat bléekheid waar' dan 't rechte schoon!
En blonk een traan dan in die oogen,
En rept zich, naar best vermogen,
Dan... handje en voetje — maagdelijn!...
Mooi Truitje, gij zoudt mooier zijn.

Wie hartlijk deelt in andrer leed
En vroom en trouw
Te helpen weet —
(Hoe leelijk) is een mooie vrouw!
Maar u (hoe mooi ook) dartel diertje,
Die enkel leeft voor uw pleziertje,
U zeg ik toch, u zeg ik toch...
"Mooi Truitje, 'k ken er móoier nog!"

ZICH SPIEGELEN.

Klaartje zag in 't spiegelglas,
En ze pronkte,
En ze lonkte,
En ze keek hoe knap ze was;
Rank en rap van lijf en leden,
't Lief gezichtje fijn besneden,
Al de kleertjes net van pas: —
Ieders hart dacht zij te winnen...
Nu... ik geef haar gaarne recht,
Zoo ze me éerst nog maar eens zegt
(Wil ze oprecht zich doen beminnen),
Hoe ze er uit mag zien... van binnen!

Hebt ge bosjes op uw koon,
Blanke handjes,
Witte tandjes,
Heldere oogjes, klaar en schoon,
Lokjes, die in krinkels hangen,
Schalke kuiltjes in de wangen...
Vleierij en gunstbetoon
Zult ge er mooglijk wel bij winnen;
Maar het duurt niet — als het hart
Boos of leelijk is of zwart...
Wilt ge oprecht u doen beminnen,
Klaartje! — spiegel u... van binnen.

SCHOONHOUDEN.

Muizenesten in de kast,
Muizenesten in het kopje:
Weet ge wel, mijn rozeknopje!
Hoe dat bij elkander past?
Wie de handen slap laat hangen
En het hoofdje slap er bij,
Kweekt een muizenesterij
Die geen poesjes kunnen vangen.

Daarom wil, mijn lieve Meid!
Hoofd èn kasten alle dagen
Boenen, schuren, vegen, ragen
Met de puurste keurigheid. —
Booze wenschen en gedachten,
Stof en ontuigs overlast,
'k Bid-je, laat in hoofd of kast
Geen van beide ooit... overnachten!

R A A D.

Als ge wilt uit vrijen gaan,
Kijk je meest de Dochter aan;
Maar, zoo Ik u raad mag geven,
Kijk de Moeder ook eens even;
Liefde maakt u mogelijk blind...
Denk: mal moêrtje, geeft mal kind!

Is de Moeder vuil of knap,
Is de Moeder lui of rap,
Is de Moeder bits of goedig,
Is ze nedrig of hoogmoedig,
Denk, éer je om de Dochter kwam...
Vrucht valt dichtebij den stam!

Menig trouwt wel, éer hij 't weet,
Bestemoer, als Maagd verkleed,
Jeugdig haar en oude streken;...
En hij merkte, in weinig weken,
Dat hij eig'lijk ging ter trouw
Met de Moeder van zijn Vrouw.

DE KOEKOEK.

Een koekoek in een boomgaard zat,
Mooi Leentje stond er bij;
"Wel koekoek!" zei de looze prij:
"Zeg, komt er haast een Lief voor mij?
Hij zij van 't dorp of uit de stad:
Maar 'k wou, dat ik een vrijer had."

De koekoek zweeg: — "je krijgt er geen!"
Riep, lachend, Bestebaar:
Maar daar begon het, frisch en klaar,
Van "koekoek, koekoek," hier en daar:
En schaatrend liep de deerne heen:
"Wel man! ik krijg er tien voor één!"

VONKEN.

Meisjes! als ge doove kolen
Hebt gerakeld onder de asch,
Leit er licht een vonk verscholen,
Die nog niet gedoofd en was.
Weest voorzichtig met uw vuur:
Goede raad is altijd duur!

Doet het blaken nog en braden,
Brandt het nog in vollen gloor,
't Zal u licht zoovéel niet schaden,
Want gij waakt dan zelf er voor;
Maar een vonkje, zoo men rust,
Sticht wel brand, dien niemand bluscht.

Meisjes! 't éerelijke branden,
Dat de wereld vrij mag zien,
Heeft nog nimmer scha of schanden
Aan de vrijsters doen geschien...
Maar de vonkjes, lieve Maagd,
'k Bid-je, dat ge er zorg voor draagt!

VAN EEN VOERMAN EN EEN BOERENMEISJE.

1.

“Drie zilvren bellen om zijn hals,
Die heeft er mijn wakker paard,
Een zilvren hartje voor zijn kol,
Drie roosjes al op zijn staart;
Mijn karretjen is niet zwaar gelaan:
Och, meisjelief! je moest met me gaan,
Het wordt al schemeravond!
Wat loop je daar zoo alleen?”

2.

“Al was je paard ook nog zoo mooi,
Al is je karretje leeg,
Ik ben een flinke boerenmeid,
En loopen, dat kan ik terdeeg!
Wat of er de buurt van zeggen zou?
Zij hielden ons wis voor man en vrouw!
En dat te schemeravond,
En met ons beien alleen!” ”

3.

“En hielden ze ons voor man en vrouw,
Wat was er dan aan verzeid?
Wat niet en is, kan komen nog,
Ik vind je zoo'n aardige meid!”
De vroolijke voerman sprak en bad,
Totdat er het meisje bij hem zat.
Al in de schemeravond,
En met 'er beien alleen!

4.

Het is geleden jaar en dag...
De voerman is over de hei!
Het meisje zijn haar oogjes rood
Van al haar bitter geschrei.
Geen eerlijke vrijer kijkt haar aan:—
Wat deê' ze ook met dien voerman te gaan?
En dat te schemeravond,
En met er beien alleen!

VRIJAGE.

Jonkertjes,
Pronkertjes,
Hebben wel lust,
Om eens een avondje vrijers te heeten;
Maar ze zijn morgen, o meisjes! vergeten,
Wie dat ze gistren nog hebben gekust.

Aardige,
Vaardige,
Vroolijke maagd!
Trekt er uw hart tot een gulle vrijage,
Wil je gaan wandlen in 't groene boschage,
'k Gun het je graag, — maar zie toe wie u vraagt!

KERMISVRIJERS.

Daar liep een meisje, jonk en teer,
Op kermis langs de grachten;
Meteen kwam daar een halrblanks-heer,
Die wou haar te avond wachten.
"k Bedankje wel!" zei 't lieve kind:
"Een vrijer wou ik graag;
Maar een die morgen me óók bemint,
Wanneer hij 't doet vandaag."

Een Meid hoort bij een Handwerksman,
De Hecren bij Jufvrouwen:
Daar komt toch nooit wat eerlijks van,
Te vrijen zonder trouwen:--
Dus, meisjes! ga je al op den tril,
Houdt u aan 't kermislied:
"Hij, die me als bruid niet hebben wil,
Krijgt me ook als vrijster niet."

VAN EEN TUNMANSDOCHTERTJE.

Tuinmans Geerte! wil je gieten
Al de blomkens die er staan,
Kindlief! 't moet u niet verdrieten
Op een ieder acht te slaan.
Elk wil zijn bescheiden deel,
Niet te weinig, niet te veel.

Giet je met te groote plassen,
Giet je met te schriële hand —
Wat der teere bloem zou passen,
Waar' te weinig voor de plant;
Waar er één om méer nog vroeg,
Had een ander lang genoeg.

Tuiniers Geerte! wil je vrijen
Met uw blooden Japikbuur,
Laat wat van uw stuursheid glijen,
Kijk zoo straf niet en zoo zuur:
Door een kusje vier of vijf
Krijgt de knaap een hart in 't lijf.

Maar — als Tennis spreekt van trouwen,
't Stoutertje (zoo schalk en wild),
En je wou den kwant behouen,
Wees met zoenjtjes niet zoo mild:
Denk: waar de één om méer nog vroeg,
Had licht de andre allang genoeg!

VAN EEN HERDERIN.

Daar was ereis een herderin,
Een herderin met eeren;
Zij liep blootshoofds en barrevoets
En poover in de kleeren;
Maar blonder haar en rooder koon,
Méer Vroomheid, Zedigheid en Schoon
Kan niemand ooit aanschouwen
Bij Juffers of Mevrouwen!

De Jonker van het Beemsterland
Die had in haar behagen:
Hij bood haar goud en zilver aan
En kanten om te dragen.
De herderin die zei: "Mijnheer!
Ik heb zooveel als ik begeer,
Bewaar je kanten mouwen
Voor Juffers en Mevrouwen."

Dan was er nog een Boerenknaap,
Die had in haar behagen;
Hij bood haar brood en zuivel aan
En liefde heel haar dagen;
En blozend zei de herderin:
"Gelijk van goed, gelijk van min!
Ik dien je wel te trouwen...
Jou kiezen geen Mevrouwen!"

GOEDE KEUZE.

1.

Roosje! ziet ge door de dreven
Niet dien bonten Vlinder zweven,
Rijk gesierd met blauw en goud? —
Als ge uw kelkjes openhoudt,
Kiest hij (onder alle rozen)
U misschien,
Om te kussen en te kozen
En zijn hulde aan u te bien!

REFREIN.

Maar de roos... zij vouwde 't knopje
(Kon het!) dichtcr nog ineen,
En, al schuddend met haar kopje,
Riep zij: — "Neen, o zeker, neen!"

2.

Roosje! ziet ge door de dreven
Niet dat nedrig Bijtje zweven?
't Draagt geen bont of schittrend kleed,
Maar tot werken steeds gereed,
Zal het, zoo ge uw bloesemblaren,
Hem ontsluit,
Kostbren honing er uit garen,
Als 't u kussen mag als bruid!

REFREIN.

En de roos... ontplooide 't knopje,
Sloeg het bijtje vriendlijk ga,
En, met halfgebogen kopje,
Riep het fluistrend: — "Ja! och, ja!"

3.

Meisjes! ziet ge, in veld of dreven,
Vlindertjes of bijtjes zweven....
Hang' niet aan den vluggen zwier
Van des vlinders bonte sier;
Leer' de nedrigheid waardeeren
Van de bij;
Vlijt: is méer dan mooie kleêren,
Trouw: dan minnekoozerij!

REFREIN.

Leere u 't Roosje, te overleggen,
Eer het u berouwt te spa...
Neen: is honderdmaal te zeggen,
Doch slechts éénmaal zegt men: Ja!

DE GROENE KRANS.

1.

Als de leeuwrik komt te fluiten,
Steekt door 't venster, eng en kleen,
Klaartje 't blonde kopje heen,
Steekt ze 't blanke handje buiten
En ze hangt een frisschen krans
Aan den lagen geveltrans.

2.

Zie! in de eerste morgenuren,
Eer de Zon was opgegaan,
Vlocht ze dien van wingerdblaan,
Slingrend langs de witte muren;
En hij noodt de Gasten thans
In den frisschen groenen krans.

3.

'k Weet wel oogjes die er blinken
Méer dan overoude wijn,
Lipjes, die te lieflijk zijn
Om u enkel toe te drinken;
'k Weet wel, wat er alle Mans
Heenlokt naar den groenen krans.

DE BODE.

“Wel Louwtje! waar rij je zoo laat nog naar toe?
De nacht is zoo donker en 't paard is zoo moe;
Kom rusten, mijn ruitertje! kom er wat rusten:
Kom binnen! daar vind je nog vuur aan den haard;
Mooi Marregie heeft u het hoekje bewaard;
Daar kan je wat eten en drinken met lusten!”

— Neen, moêrtje! dat mag er vannacht niet op staan:
Ik haal gauw de Meester uit Stad nog vandaan;
Ons Heerschap die heeft 'et weer zwaar voor zijn kiezen;
Maar Zondag, als 't wil, zit ik weer bij je vuur:
En zeg aan mijn Zoeterd, al kijkt ze wat zuur,
Ze zal er geen enkele zoen bij verliezen!—

“Nou, Schalk, rij dan op maâr!” — een wakkereknaap!
Als 't nood is, dan weet hij van honger noch slaap,
En altijd tevreden en vroolijk van zinnen!
Al heeft hij wat minder aan erf en aan vee,
Ik geef hem mijn Marregie willig toch mee,
Hij zal haar, God geev' 'et! te meer nog beminnen.”

VAN EEN OUD-VRIJERTJE.

Jaapje, ben-je wel begoud,
Ben-je wel bezilverd, ventje?
't Is maar jammer, ieder kent-je
Lang, voor zestig jaren oud!
't Hoedje schijnt-je wel te staan,
Of ge woudt uit vrijen gaan.

Wou-je 't weeuwte van hier naast,
't Oolijk weeuwte licht behagen?
Maar ze is veel te jonk van dagen,
Baasje, 't is uw dochter haast!
Grijs en bruin, waar dat ge 't vindt,
Dat is zout en peper, Vrind!

Zet die krullen uit uw hoofd! —
Lang zijt gij voor wijs gehouen;
'k Vrees, dat, zoo ge weer gaat trouwen,
Elk u stapelgek gelooft:
En je weet, het oude mal
Is nog wel het ergst van al.

DE KROEG.

Al in de Plantage daar is er een kroeg
Wel onder de groene boomen,
Daar drinken ze laat en daar drinken ze vroeg,
Daar drinken ze nooit haast jenever genoeg; —
Mijn Lief zegt: ik mag er niet komen.

Ik ben er te voren zoo dikwijls gegaan
Bij zonneschijn en bij regen;
Ik dronk er bij zitten, ik dronk er bij staan,
Ik kwam er wel somtijds wat buisjes vandaan...
Mijn Lief zegt: ze kan er niet tegen.

Ze heeft mij een zoen van haar mondje verzeid
(Haar wangetjes raakten aan 't kleuren)
"Maar — mits je me niet in dat kroegje weer leit!"
Waarachtig, je kunt er op ân, lieve meid!
Nu zal het mij nooit weer gebeuren.

EEN PAND VAN TROUW. ¹

1.

Drie aardige jongens die voeren ter zee;
Zij moesten hun Liefstes verlaten:
"Och geef ons dan toch een gedachtenis mee!"
Zou het baten?

2.

Eén gaf hem een ring met een lokje van haar;
Eén gaf hem haar beeld, naar het leven;
De derde wou — óf hij het goed vond, óf naar,
Hem niets geven.

3.

De ring viel in zee — en het beeld in den vloed,
Nog vóór dat ze kwamen in 't Oosten;
Toen moesten de jongens hun droevig gemoed
Toch wat troosten.

¹ Me dunkt, ik heb voorlang ergens een liedje gelezen, dat hierop leek: — maar 'k weet het niet zeker!

4.

Twee zochten dan troost in het bitter verdriet,
Dat sterker en sterker hen drukte,
Bij bruintjes en zwartjes.... daár is anders niet —
En het lukte!

5.

De derde, die niets van zijn Lieverd ontving,
Die had er ook niets van verloren; —
Maar toch bleef zijn hart (schoon hij beeld had noch ring)
Háar behooren!

6.

Dus, Meisjeslief! varen uw vrijers ter zee,
En moeten ze op slag u verlaten, —
Och! geeft ze zoo weinig als mogelijk mee....
Het kan baten!

VISSCHERSLIED.

Een visscher, een visscher van Egmond op Zee,
Die had er drie dochters, zoo knap en zoo ree,
 Ze mogen er zoo wezen,
 Doch waar je ziet,
 Ze zijn er zoo maar niet,
Zoo wakker en uitgelezen!

Wel visscher van Egmond, van Egmond op Zee!
Vertrouw jij je dochters alleen op de stee,
 Wanneer ge zijt uit varen?
 “Wel,” zei de kwant,
 “Al bleef ik op het land,
De jonkheid kan ik niet waeren!”

“Maar ’k heb er de meiden geleerd, hoe op zee
De visscher zijn netten laat vallen ter snee,
 En hoe de visch blijft hangen;
 Ze zijn niet mal,
 Ze vatten het wel al:
’t Is dom... zich te laten vangen.”

“Dan had ik een Wijf, die was dubbel zoo ree,
Die leerde heur werken, en bidden almee.
 Warempel, ’t kan niet missen:
 Als dat niet baat,
 Weet Ik geen beter raad!...
Ik ga maar gerust uit visschen!”

EEN SCHOOLMEESTERTJE.

Snoeprig bekje, schalke meid,
Hoor! gij mocht wel overleggen
Dat, hebt ge eenmaal A gezeid
Gij dan B ook dient te zeggen;
En ge, in Liefde's alphabet,
Eer ge 't weet, geraakt tot Z.

Kies dus uit het jonge volk
Dat u graag wou leeren lezen,
Een, die u der Wijsheid tolk
En der Braafheid gids kan wezen;
Een, dien gij, naar hart en hoofd,
Graag Gehoorzaamheid belooft.

Vraag' hij ook wat hóoger loon,
Eisch' hij geest en hart en zinnen,
Heel uw Jeugd en Kracht en Schoon,
Heel uw rein en trouw beminnen,
Denk: — de Meester weet gewis,
Dat zijn school *voor 't leven* is!

Doch wie u uit dartle gril
Vluchtig wat wil leeren lezen,
Wie u spelend leeren wil —
Zal nooit goed een Meester wezen;
'k Bid dus méest (al schijn' 't niet duur)
Neem toch nimmer les... bij 't uur!

ZOEKEND.

Voor dauw en dag
En vroeger dan zij immer plach
Stijgt Elsje 't warme bedjen uit,
En onverzeld
Gaaf zij door 't veld
Tot waar de beek haar schreden stuit...
Wat of mooi Elsje zoeken mag,
Voor dauw en dag?

Voor dauw en dag
En vroeger dan hij immer plach
Rijdt Jonker Jan de slotpoort uit,
En onverzeld
Draaft hij door 't veld
Tot waar de beek zijn schreden stuit...
Wat of de Jonker zoeken mag,
Voor dauw en dag?

IJDELE SPOED.

't Bootje dobbert op de baren
Door een maagdenhand bestierd,
Die de kleine roeispaan zwiert,
Meisjelief! waarheen dat varen?...

.....
Hoefgeklepper vlug en hel,
Ritselt langs de groene zode;
Zeg, waarheen, gij rappe Bode,
Ruiter! zeg, waarheen zoo snel?...

Tusschen lis en tulpenblaren
Ziet mijn oog de ranke plecht
Aan een elzenstam gehecht;
Maar geen Rocister is te ontwaren:

.....
Tusschen 't hoog gewassen riet
Graast de klepper vrij en lustig,
Graast de klepper stil en rustig;
Maar den Ruiter zie ik niet!

ZINKEN.

Blonde haren tot de voeten
Zit des Visschers Geerte aan 't meer
In haars vaders bootje neer,
Om het fijne net te boeten;
Edelknaap, aan de overzij,
Gaaf, al mijmrend, haar voorbij!

Haar voorbij? ... neen! -- uit het loover
Treedt hij aan den groenen zoom
En hij wenkt haar, dat zij koom':
"Lieve Deerne, haal mij over!
Mooglijk vangt gij rijker visch
Dan in vaders netten is!"

Doch — ofschoon hare oogjes stralen,
Toch slaat zij die zedig neer;
En ze roept: "Daarginds is 't veer.
Jonker! voor het overhalen;
Ik" (zoo lacht ze, in schalken schroom)
"Vang geen visch, dan uit den stroom!"

Zie! — een sprong.... en voortgedreven,
Worstlend met der golven drang,
Klieft de Jonker 't nat zóo lang
Tot zijn krachten hem begeven...
Zegt eens, Juffers, — denkt ge niet
Dat hem 't Maagdlijn zinken liet?

Z E G.

De zon schijnt in den rozenhof:
En Toosje,
Zelve een roosje
Wie 't vinnig zonnestraaltje trof,
Sluit de oogjes voor een poosje!

Daar daalt een zachte schaduw neer,
Gegleden
Langs haar leden,
En half ontsluit zij de oogjes weer,
En hoort bedeesde schreden.

Haar trouwen Liefste ziet het wicht
Geslopen,
Steelswijs loopen...
Zeg! — deed ze de oogjes gansch nu dicht,
Of deed ze gansch die open?

AVONDSTER EN MORGENSTER.

'k Ging 's avonds laat door 't straatje heen,
De hemel was reeds donker; —
Hoog boven mij een sterre scheen,
Met vriendlijk lichtgeflonker;
De sterre schoot haar straaltjes uit
Door 't groene glas der vensterruit...
Zeg! is het niet des lampjes licht,
Dat schijnt op Klaartjes lief gezicht?

'k Ging 's morgens vroeg door 't straatje heen,
De hemel was nog donker; —
Hoog boven mij een sterre scheen,
Met vriendlijk lichtgeflonker;
De sterre schoot haar straaltjes uit
Door 't groene glas der vensterruit....
Zeg! is het niet des lampjes licht,
Dat schijnt op Klaartjes lief gezicht?

Mijn avondster, mijn morgenster!
Ook Mij spoort gij tot werken;
Al blinkt gij nu nog hoog en ver,
Toch zal Uw glans mij sterken.
Werp slechts een enklen blik op mij,
Als 'k vroeg en laat u ga voorbij,
En zeg: — "k wil stralen aan Uw haard,
Als ge óók, door werken, hebt bespaard!"

Z A N G.

Wie er moet scheien van Lief of van Vrouw,
Gaat hij naar West of Oost,
Die geev' heur een zoen en een hand,
En trekk' dan getroost
Naar een ander Land:
Want Hollandsche meisjes en vrouwen zijn trouw.

En had er al iemand het anders beleefd...
Dan weet ik er béters niet aan te doen,
Als dat je heur geeft
Een hand en een zoen; —
En dat zij aan jou een Voorbeeld heeft.

WESTEWIND ALS BODE.

Zeg!... kom eens even,
Gij Westewind!
Kus bij uw zweven
Wie mij bemint;
We zijn gescheiden
Door land en zee,
Neem voor ons beiden
De groeten mee.

Waar wingerds groeien
Om 't lage dak,
Daar moogt ge stoeien,
Met bloem en tak.
Daar moogt ge fluistren
Mijn liefdelied;
De vloeden kluistren
Uw ijlen niet.

En wat bij 't luistren
Naar 't liefdelied,
Ze u toe zal fluistren,
Vergeet dat niet;
Breng, na 't ontmoeten,
In snellen keer,
Mij kus en groeten
Met rente weer!

EEN NIEUW VOGELTJE.

Een zonneshijntjen in het woud,
Een zang van vogels in het hout,
Een vriendlijk lachjen op uw kaken,
Dat zijn drie allerliefste zaken,
Om hart en zinnen blij te maken.

o Lach dan, lieve zonneshijn!
o Lach dan, lieflijk maagdelijn!
En zoo, in linden of abceelen,
Den vogels 't zingen mocht vervelen....
Zal ik er zelf een lied bij kweelen.

MOET-JE VAREN.

REFREIN.

Daar ging er een meisje langs den kant,
kanterde, kanterde, Buitenkant,
Zoo aardig en naar den trant!

1.

“Moet-je varen, moet-je varen?”
Riepen allen, luiderkeels,
Die er bij elkander waren;
En ze fluisterden: “wat eels!”
Jolman, schipper, varengast
Hielden 'tjentic meisje vast.

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

2.

Janmaat zei: “mooi meisje! trek-je
Met me naar Oostinje mee?
In mijn hangmat, snoepig bekje,
Is er licht wel plaats voor twee!”
't Meisje, kleurtjes op haar wang,
Zei: “die reis is me te lang!”

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

3.

"Zeg... 'reis, trantje! wil je varen?"

Riep een jolman blij te moe:

"Wees niet bang voor wind of baren,

'k Ga maar naar het Tolhuis toe!"

't Meisje, plukkend aan haar schort,

Zei: "die reis is me te kort!"

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

4.

Maar een schipper op Enkhuizen

Sprak: "mijn allerliefste meid!

Zie je wel, hoe bij de sluizen,

Ginds mijn scheepje zeilree leit?

't Wacht alleen een schippers-vrouw!" —

En ze zei: "ik vaar met jou!"

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

GEWAARSCHUWD.

1.

Een jongling en een jonge maagd
Die stonden in een schoone streek,
Te zamen bij een snelle beek:
Hij had het minlijk kind gevraagd,
Of zij hem liefde en trouw wou geven
 Voor heel haar leven —
En had beloofd met liefde en trouw
Haar aan te hangen als zijn vrouw.

2.

Zij toefde met haar antwoord nog....
Wel was er iets in haar gemoed
Dat sprak: "hij lijkt toch vroom en goed!"
Maar ook sprak er iets anders toch:
Hij scheen lichtzinnig — en voor 't leven
 Haar trouw te geven,
(Zoo dacht ze) heeft reeds menig maagd
Te droef zich, en te laat, beklaagd.

3.

De jongling wacht — en plukt een roos,
Die groeide aan d'oever van de beek,
(De schoonste was 't uit heel de streek)
En hij bewondert haar een poos;
Staart in verrukking op haar kleuren
 En rickt haar geuren....
Maar werpt, bij 't welken van haar blad,
Het bloempjen achtloos in het nat.

4.

En 't meisje ontwaakt als uit een' droom,
En spreekt: "gij arme rozeknop!
Straks hieft ge fier uw stengel op, —
Thans drijft gij stervend in den stroom...
Och! menig maagd kon in uw wezen
 Haar toekomst lezen!"
Zoo fluistert ze: en verhaast haar tred...
(Gewaarschuwde, is reeds half gered!)

STUURMANSLIEF.

J.

WACHTEND.

Het haantjen op den toren draait,
Het draait er keer op keer:
De Wind, die uit den Westen waait,
Brengt mij mijn Liefste weer;
Drie dagen en drie jaren
Heeft hij nu op de baren
Al rondgevaren.

Veel Heertjes, wonder knap en rijk,
Die vroegen mij tot vrouw;
Ik zei: "gelijk hoort bij gelijk,
Ik blijf mijn Liefste trouw!"
Drie jaren en drie nachten
Heb ik nu zitten wachten,
En zitten smachten.

Al zwalkt hij op de wijde plas
Met alle winden voort,
En of het zéven jaren was,
Toch houd ik hem mijn woord: —
En was het al mijn dagen,
Ik zou met rouw en klagen
Hem trouwe dragen.

Wel, haantje! draai dan maar uw best:
Een Hollandsch hart blijft trouw;
Het windje waait ten leest toch West,
Dan zijn wij man en vrouw: —
En, Dood!... woudt Gij ons scheien,
Och! hoor dan naar mijn schreien,
En neem ons beien!

II.

VERGEEFS.

“Een wijngaard-rank met menig tros,
Al zijn de druifjes nog wat ros,
Omkruipt de tralies van mijn raam
En bindt de spijltjes saam.

De tralies zijn uit ouden tijd,
Zij zijn al menig spijltje kwijt,
Daar is wel ruimte voor een brief
Al van mijn zoetelief.

’k Zit ’s morgens vroeg en ’s avonds laat...
De bode komt wel langs de straat,
Maar, of hij tikt bij iedereen,
Mij, Arme! brengt hij geen.”

De druifjes werden wit en blauw,
Het meisje keek al even nauw; —
Het meisje, dat al schreide en bad,
Vergéefs voor ’t venster zat.

De blaadjes geelden na en voor:
Daar komt een brief de spijltjes door...
Maar 't was niet van haar Liefstes hand,
En rouwzwart was de rand.

III.

DE LINDEBOOM.¹

Bij 't Kerkhof staat een lindeboom,
Waarin de vogels springen,
Waar, in de Mei en 's avonds laat,
Een nachtegaal komt zingen.

En menig aardig, vriend paar
Dwaalt 's avonds onder 't lommer,
En spreekt van trouw tot in den dood
En denkt om leed noch kommer.

Toch — als de lieve nachtegaal
Gaat zingen dan en klagen,
Zoo is daar menig minnend paar
Iets droefs om 't hart geslagen.

De jonkman zwijgt, het meisje zucht,
Hare oogjes loopen over...
Naar 't heet, ligt daar een Stuurmans-lief
Begraven onder 't loover.

¹ Een denkbeeld van HEINRICH HEINE.

HEREENIGD.

I.

DE NAUWE RING.

'k Heb, van mijn kindsche dagen
Tot in mijn knapentijd,
Een gouden ring gedragen: —
Toen was hij nog te wijd,
Thans vangt hij aan te knellen...
Zeg (gij die ouder zijt)
Wat mag dat wel voorspellen?

Als buurmans dochter Antje
De blinden opensluit,
Dan steekt ze 't kleine handje
Zoo aardig 't venster uit,
Dat 'k, dikwijls al, wou vragen:
"Zeg, liefje! zoudt ge, als bruid,
Mijn ring ook willen dragen?"

II.

AFSCHEID.

Pluk mij een bloem, mijn liefste schat!
En steek die op mijn hoed;
Kus mij nog eens... en welgemoed
Ga ik mijn eenzaam pad.
En of de teere bloem verkwijn',
'k Breng ze — ook verflens — u weer.
En zal wanneer ik wederkeer,
Voor u dezelfde zijn.

III.

TWEE ROZEN. ¹

1.

Op 't half vervallen kerkhof,
Daar staat een beenderhuis;
Een geur van wilde rozen
Omgeurt dat beenderhuis.

2.

Een rozestruik ter linker-
En een ter rechterhand
Vereenden daar hun stengels,
En groeien langs den wand.

3.

En groeien door de vensters
Langs schedel en langs been,
En mengen dood en leven
In wondren krans dooreen.

4.

Twee Liefsten zijn begraven
Daar in der aarde schoot:
Gescheiden in het leven,
Gescheiden in den dood.

5.

Maar zie! — op elk der graven
Een rozestruik ontsproot:
Gescheiden in het leven,
Hereenigd.... in den dood!

¹ De gedachte vond ik in een Duitsch lied.

VERBONDEN.

I.

BIJ 'T GAAN.

Mijn Liefste! nu ik scheiden moet,
Nu mocht ik, vóór ik ging,
Een lokje van uw lichtbruin haar
Gevlochten in een ring;
Een vlokje van dat lichtbruin haar,
Zoo vaak door mij gekust,
Opdat het aan een zijden snoer
Steeds aan mijn boezem rust'.

En waar gevaar en dood mij dreigt,
En waar verleiding lacht,
Daar geef' die lok 't onrustig hart
Weer nieuwe hoop en kracht,
En als een gouden harnas dekk'
Die ring mijn trouw gemoed,
Totdat ik, veilig weergekeerd,
U als mijn bruid begroet.

II.

BIJ 'T KEEREN.

Mijn Lief gaf, toen ik henen ging,
Me een ring
Van louter goud, met haar omwonden;
En 'k draag dien aan een zijden koord
Gebonden
Op 't hart... waar hij behoort.

En in dat ringsken zit een kracht
En macht,
Waardoor mijn geest zich voelt getrokken,
Als had mijn Lief me, met de vlecht
Dier lokken,
Voor vast aan zich gehecht.

'k Heb vrij wat leeds al op mijn pad
Gehad,
En vrij wat liefs er al ontvangen;
Maar lief en leed, maar zoet of zuur
Blijft hangen,
Noch boeit mij op den duur.

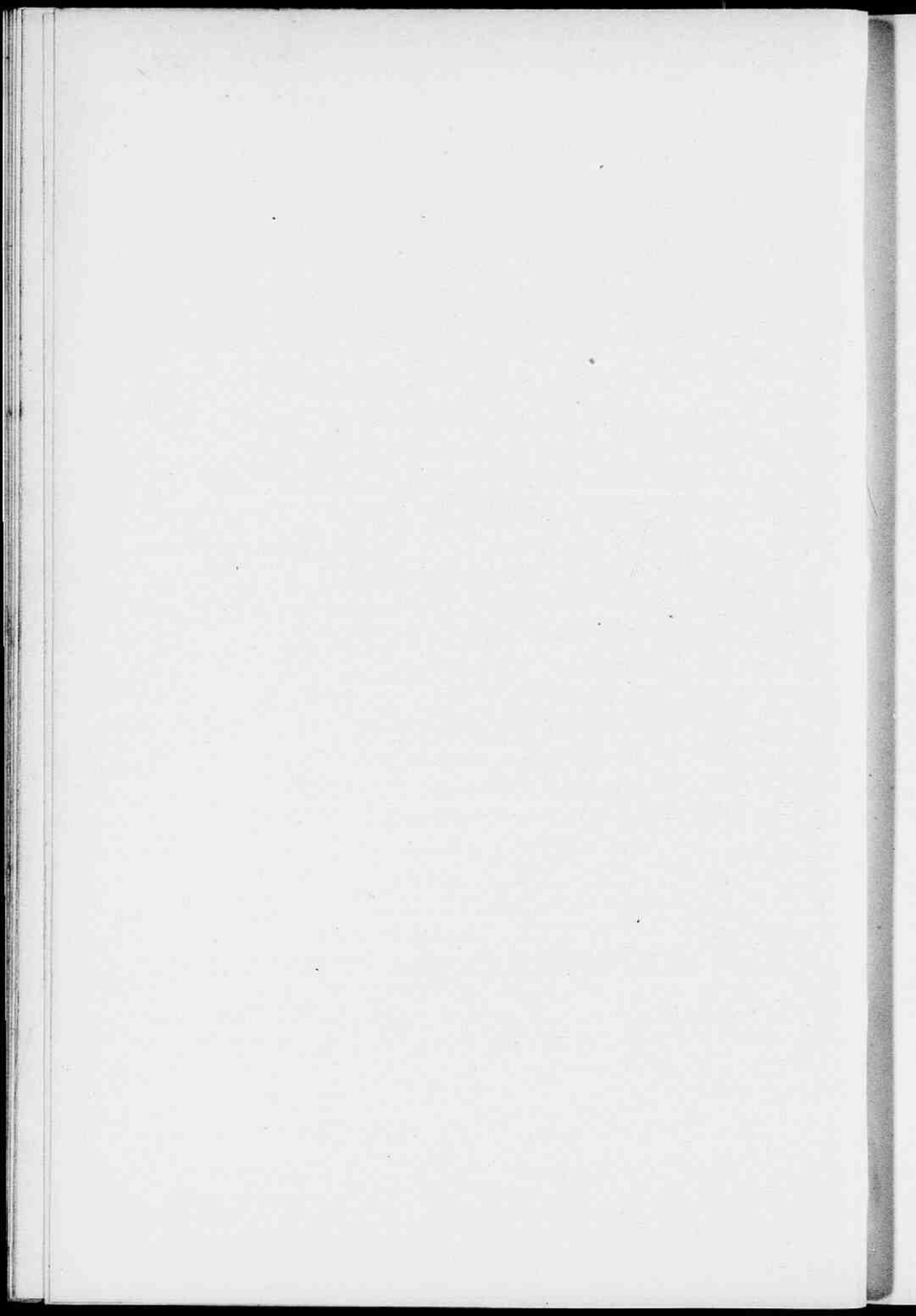
Naar huis!... daar wacht een minlijk hart
Met smart
Het uur, dat mij terug zal voeren;
Opdat nog heil'ger band ons zou
Omsnoeren:—
De ring van Echte Trouw.

Delto No. 16

DOOR VELDEN EN DREVEN.

I.

MORGENZANG.

God! in Uw trouwe hoede en wacht
Heb ik gerust den ganschen nacht,
En hef nu met een stralend oog
Mijn blik, naar 't zonlicht aan den boog.

Waarheen ik zie, langs berg en dal,
't Is zegen, zegen overal;—
Zoo stroom' dan ook, met blij geluid,
Een lofgezag ten boezem uit.

Geef mij, o Heer! het grootste goed:
Een vroolijk hart, een vroom gemoed,
Een wil tot deugd, een schrik voor kwaad,
Een ziel, die zich op U verlaat.

Komt dan mijn uiterste avondstond,
Dan zing ik nog met hart en mond:
"Legg' mij de dood ter ruste neer....
Ik ken Uw morgenlicht, o Heer!"

WATERSPRONG.

Als de wind door espenblaren
Huppelt ge over 't zandig bed;
Rollend langs het keienwed,
Zet ge uw golfjes uit tot baren,
Beekje... dat met dartlen sprong
Langs der heuveln helling drong!

Kracht der jeugd en jeugdige wagen,
Ras verdwenen levenstijd!...
Op dan, wie nog slimrend zijt:
Op dan, droomers! op dan, dragen!
Wascht uwe oogen en gemoed
Wakker, in des beekjes vloed.

DES MORGENS VROEG.

1.

Des morgens vroeg, voor dauw en dag,
Dan is het goed om op te staan!
Geloof me, steeman! als je 't zag,
Daar zou uw hart van opengaan.

2.

Wel leit er nog een mist op 't gras:
Maar als het zonnetje dan komt,
Dan blinkt het als een spiegelglas...
Och, man! je staat er van verstomd.

3.

Dan vliegt de Leeuwrik af en an
En kwinkleert zoo bijster mooi,
Als hij het in de Stad niet kan,
Al zat hij in een gouden kooi.

4.

Dan kruipt en krielt het ginds en hier;
 Dan loeit en stoeit het lieve vee;
 Dan zingt en springt, van louter tier,
 Al wat er leeft op iedre stee.

5.

En blommen, vrind! je heele Stad
 Was (of 't een bruid waar!) opgedrild,
 Wanneer ge maar de helleft hadt
 Van die hier groeien in het wild.

6.

En knapen, frisch en fiksche ter hand;
 En meiden, frisch als melk en bloed;
 De mooiste kinders van het land
 Die geven jou een morgengroet.

7.

En Geerte, met haar blanke juk
 En koopren emmers, lacht u toe
 — Al heeft ze 't ook met melken druk —
 Bij 't streelen van haar liefste koe.

8.

Geloof me, Heerschap! kom reis vroeg,
 Als 't zomer wordt, op 't groene veld...
 (Je slaapt toch 's Winters lang genoeg!)
 Ik wed, je staat er van versteld.

9.

Voor mij, 'k ben nooit zoo frisch in 't werk,
En 'k bid nooit vroomer mijn gebed —
Zelfs niet op Zondag in de Kerk,
Waar 'k mij tot bidden nederzet.

10.

Ja, 's morgens vroeg, voor dauw en dag,
Dan is het goed om op te staan!
Geloof me, steeman! als je 't zag,
Daar zou uw hart van opengaan.

VOORJAAR.

De winter is geweken....
Met gouden vingertop
Ontdooit de zon de beken,
Ontplooit de zon den knop;
En op een straal gedragen
Van zuivren morgengloor,
Rijdt Lentes zegewagen
De groene drevén door.

Zij tikt op alle paadjes
Aan heester en aan kruid,
En roept: "Kom', kleine blaadjes!
"Kom' nu uw schuilplaats uit!"
Zij gluurt naar veer en nebye,
Naar nestjes wijd en zijd,
En roept: "kom', vogels! repje,
"Nu is 't weer zingenstijd!"

En 't groeien, bloeien, tieren
Siert bosch en beemd en gaard;
En 't zingen, zweven, zwieren
Doortrilt er lucht en aard;
En 't geuren en het kweelen,
Vol bloems- en vederpracht,
Roept schalks, uit duizend kelen:
"Nacht, Winter!.... goeden nacht!"

LENTELIED ¹.

De lucht is blauw, en groen het dal;
Viooltjes bloeien overal
En lelietjes van dalen;
't Is alles geur
En fleur en kleur,
En glans en gloed en stralen.

Wees blijde nu, gij treurend hart!
Al heeft de Lente lang gemard,
Ze is dubbel schoon verschenen:
Geef God, den Heer,
Nu dank en eer;
Uw winter óók vlood henen!

¹ 't Is mij altijd een weemoedige, doch tevens verheffende herinnering, dat dit Lied door L. VAN DER WULP, een jonk-ontslapen, veelbelovend Toondichter, op zijn Sterbed, innig schoon in Muziek gebracht... en door de hem betreurenden bij zijn Graf gezongen is. — Men vindt de Zangwijze in de "Liederen en Zangen voor Gemengd Koor" door mij, onder den titel NEERLANDS TAAL, uitgegeven bij P. N. VAN KAMPEN.

OP EEN LENTEDAG.

1.

De kruidjes uit de kiempjes,
De bloempjes uit den knop,
Ze dringen en springen naar buiten,
Als ging zich een deurtjen ontsluiten,
Als hief zich een valgordijn op!

2.

Wat lokt u uit de kiempjes,
Wat lokt u uit den knop,
Gij kruidjes en bloempjes volprezen? —
Wie mag uw portierster wel wezen,
Wie heft er uw stengeltjes op?

3.

Of, voelt gij soms het suizen
Van 't zuidewindje zacht!
Of, hoort gij het zangrige kweelen
Van leeuwriks- en nachtegaalskelen
U roepen bij dag en bij nacht?

4.

Of, voelt gij, vol verlangen,
De reine, blauwe lucht?
Of, wilt gij uw bloemen en bladen
In glansen van zonnelicht baden,
En sneller doen rijpen tot vrucht?

5.

Den "Schepper" wilt Gij prijzen,
Dát lokt U uit den knop:
Met Alles uit velden en hoven
Heft Gij nu, om "Gode" te loven,
Uw groen en uw bloesemblad op!

6.

En alles stemt te zamen
Wat bloeit en glanst en zweeft,
Om juichend den Heere te danken
Met geuren en stralen en klanken,
Voor al wat Zijn goedheid ons geeft.

7.

Ons geeft: Ons... Menschenkindren!
Ons: wier verdwaasd gemoed
Te dikwijls de lente zag keeren,
Ach! — zónder den Heere der Heeren
Te "danken" voor al wat Hij doet!

WATERDRINKEN.

Lief nachtegaaltje, met uw zoet geluid!
Gij drinkt den dauw, en zingt nog éens zoo hel;
Gij drinkt het water uit de klare wel,
En 't is, alsof gij éens zoo zangrig fluit.

Zit in frisch watertje dan zulk een kracht
Tot al, wat ooit het hart verheugen mocht?
'k Beken, lief beest, ik had het nooit gedacht,
En 'k heb het wel in andren drank gezocht.

Maar sinds uw voorbeeld mij, tot morgendrank,
Een koele teng deed putten uit de bron,
Gevoelde ik eerst de kracht der watersprank,
En dat ik blijder, reiner zingen kon.

Lief nachtegaaltje! 't zal een wedstrijd zijn,
Wie van ons Twee het dankbaarst loffied heeft...
Nu ik geproefd heb van uw vogelwijn,
Die helder hoofd en vroolijk harte geeft!

VLEUGLEN.

Een lied... een lied, uw leven lang!..
Och mocht gij 't weten, lieve vrienden,
Dat — zij uw harte blij of bang,
Gij hóoger lust noch rust kunt vinden,
Dan in gezang!

Van wát er aamt in veld en vloed
Heeft niets een schooner, zaalger leven
Dan 't vooglijn, dat met frisschen moed,
In duizend liedren, onder 't zweven,
De schepping groet.

Of zoo het diertje u vroolijk schijn',
Omdat het Vleuglen heeft ontvangen...
Gij vliegt zoo goed als 't vogelijn!
Laat' maar de dankbaar-blijde zangen
Uw vleuglen zijn.

VRAAG EN ANTWOORD.

1.

“Roosje-lief, wat staat ge frisch!
Altijd even rijk van kleuren,
Altijd even zoet van geuren,
Dat het waarlijk wonder is;
Zeg! wat doet ge, rozelijn,
Om altijd zoo mooi te zijn?”

2.

— Meisje-lief! bij 't uchtendblauw
Open ik met spoed mijn knoppen,
En ik wasch mij met de droppen
Van den frisschen morgendauw;
En ik drink een teug of wat
Van dat lekkere hemelnat.

3.

— Schijnt de zon met sterker glans,
'k Duik dan neder in mijn bladen,
Of het felle licht mocht schaden
Aan mijn teere' bloemenkrans;
Maar — 't zij mooi of buig weer,
'k Sprei mijn Geuren evenzeer!

4.

— Doch! zoodra het zonnelicht
's Avonds neerdaalt aan de kimmen
En ik 't laatste rood zie glimmen...
Sluit ik gauw mijn knoppen dicht:
Want ik weet, dat Roos en Maagd
De Avondlucht niet goed verdraagt.

5.

— Ziedaar 't antwoord, meisje-maat!
Op uw vragen van daareven;
'k Heb beschreven, naar het leven,
Wat ik doe en wat ik laat:
Zoo gij éven mooi wilt zijn...
Doe, als ik, lief maagdelijn! —

IN KRANKTE.

De Lente tooit zich als een bruid!
Het groene gras, het groene kruid,
En duizend bloempjes spruiten uit...
En iedere vogel kweelt en fluit.

Maar van de vogels allemaal
Zingt wel het teerst de Nachtegaal:
En, als ik krank en peinzend dwaal,
Roept hij mij toe, in zoete taal:

“Wel-op, mijn kranke vriend! wees blij,
Daar is het zoele jaargetij! —
Ook in Uw ziel is melodij:
Och! 'k bid-je, spiegel u aan Mij!

“Al blijf ik kort, al zing ik kort,
o Denk niet, dat mijn hartje mort;
'k Heb, lang vóór dat het zomer wordt,
Mijn schat van Zangen uitgestort.

“Wie zóo, het innigst wat hij heeft
In reine, dankbre liedren geeft,
Als lentebloesem hem omweeft...
Al is het kort — hij heeft geléefd!”

NA KRANKTE.

Nu rust ik uit: nu rust ik uit
In bloemen en in geurig kruid;
En nu ik u ben ingegleden,
o Donzen bed, fluweelen peul...
Nu voelen eerst mijn kranke leden
Hoe gij mij zijt tot baat en heul.

Trouw hondje! (gij, Gij wist het wel!)
Het scheen mij enkel dartel spel,
Als gij uw neusje in 't gras gingt steken; —
Maar nu, nu wéet ik, wat het was:
En hoe de kwalen en gebreken
Genezen, door dat groene gras.

En sla 'k, zoo liggend, dan mijn oog
Naar 't helderblauw van 's hemels boog,
Om 't koestrend zonlicht in te drinken,
Dan is 't, of in die zee van gloed
Mijn ziel moet zinken en verzinken,
Tot ze in den hemel landen moet.

Doch, als dan 't oog verblind zich sluit,
Roep ik, in dankbre blijdschap, uit:
"Heil! dat ik nog op Aard mag wezen!
Dat ik (een stumperd als ik was!)
Nu, haast van alle leed genezen,
Nog liggen mag in 't groene gras."

HEIBLOEMPJE.

Hoe lieflijk bloeit gij in 't verborgen,
Gij needrig kruid der barre hei!
Hoe praalt de dauwdrup van den morgen
Op 't kleine bloempje van de wei!
Wat draagt de zoele lentezucht
Uw milde geuren door de lucht!

Al staat gij laag voor 't oog der aarde,
Toch slaat des Heeren oog u ga;
Hij, die u opkweekte en bewaarde,
En tooide in volheid van gena:
De Heer, die roos en lelie kleedt,
De teedre veldbloem niet vergeet!

Zou dan Zijn oog den mensch vergeten,
Die needrig leeft voor Hem alleen?
Neen, wát veracht zij en versmeten,
Bij Hem zijn laagte en hoogheid éen.
Licht dat ge, needrig bloemelijn,
Het schoonste in 't Paradijs zult zijn!

GEVONDEN.

Een bloem stond op de dorre hei
Zoo eenzaam.
Een vlinder dartelde op de wei
En zweefde, om wat de prille Mei
Deed spruiten en deed opengaan,
En kuste bloem en bloesemblaas:
Maar 't arme bloempje van de hei
Bleef treurend en verlaten staan,
Zoo eenzaam!

Een Dichter dwaalde langs de hei
Zoo eenzaam.
Hij zag het rijke veldlivrei
Der bonte bloemen op de wei
En 't dartlen van den vlinder aan...
En is in haast voorbijgegaan:
Maar bij het bloempje van de hei
Bleef hij in stil verrukken staan,
Zoo eenzaam!

EIKEBOOM.

De stormwind huilt, de stormwind brult
En zweept u, krachtige eikeboom:
En 't gieren, dat de lucht vervult,
Doordringt het hart met killen schroom.

Toch heft Ge u, even fier en trotsch,
En buigt nauw, waar hij andren vèlt: —
Wat mag het zijn dat, als een rots,
U vast doet staan in 't stormgeweld?

“Mijn stam is forsch, mijn kruin is hoog,
Doch — wat het krachtigst mij bewaart
Zijn (meest verborgen voor het oog)
De Wortels, die ik schoot in de Aard!

“Ik klemde mij aan de Aarde vast
Als aan een trouw en minnend hart:
En gaarne duldt zij leed en last,
Als ik de wilde vlagen tart!

“En 't is me, als voelde ik, telken keer
Wanneer ik worstlend weerstand bood,
Hoe Zij, met nieuwe liefde, weer
In teedre omhelzing mij omsloot!” —

o Méer dan zalig, wie beseft
Dat *Hij* den storm het veiligst tart,
Die fier de kruin ten Hemel heft,
Maar wortelt... in een minnend Hart!

NAAR BUITEN.

Boeien kommer, angst of smart
U met ijzren banden,
Wordt het u te bang om 't hart
In uw enge wanden,
Open deur en venster snel;
Spring er uit naar buiten:
Sluit ze: — allicht gelukt u wel
't Leed er *in* te sluiten.

Drinke uw borst, zoo veel zij moog'
Levenslucht en geuren;
Zie eens rond, met open oog...
Bloem noch vogels treuren:
Sla dan naar des Hemels boog,
Waar de starren prijken,
Vrij, maar vroom, den blik omhoog:
En uw leed zal wijken.

o Natuur! Uw trouwe borst
Heeft mij nooit bedrogen,
'k Heb er steeds voor iedre' dorst
Laafnis uit gezogen;
En als 't Kind (aan Moeders schoot
Schreiend ingeslapen)
Had ik weer bij 't morgenrood
Al mijn Leed verslapen!

BIJ DE BEEK.

1.

In het springend, klettrend plassen
Van de wit beschuimde beek,
Staan de maagdelijns te wasschen
Elken Vrijdag van de week;
En heur lachen en gekout
Mengt zich met het beekgeklater:—
Hooft ge stemgeruisch of water?...
'k Meen, dat gij 't niet weten zoudt
Als ge gaat door 't stille woud.

2.

Doch, den zoom van 't bosch genaderd,
Ziet gij ras de dartle rij
(Schnift een koeltje 't ijl gebladert
Als een groen gordijn op zij):
Wat al voetjes, blank geschuurd
Door de golfjes die er stoeien,
Wangen, die als rozen bloeien,
Oogjes, waar een schalk uit gluurt
Naar de vrijers van de buurt!

3.

Kostbre siersels, ragfijn linnen,
 Spoelt het frissche water schoon...
 Kent ge Juffers, die het winnen
 Van der Deernen blanke koon?
 Schuil' er in der hartjes plooi
 Zucht tot maagdelijk behagen;
 o Heur eenvoud zal niet vragen
 Om de pracht van steedschen tooi —
 Maken ze àndren nóg zoo mooi!

4.

Doch: in stil gepeins verloren
 Zijt ge verder voortgedwaald,
 Waar de zang der vogelkoren
 U van liefde en jeugd verhaalt: —
 En 't geklater van de beek
 En 't gelach der maagden-kelen
 Smelten in dat vogelkweelen
 Als de stemme van de streek...
 Elken Vrijdag van de week.

ONDER 'T LOMMER.

1.

Paden, bladen, groen en dicht,
Weeren, keeren 't zonnlicht:
 Zoeter
 Groet er
 't Bladgesuis,
't Woelend, koelend beekgeruisch.

2.

Geurig-fleurig is het bosch,
Dichter ligt er 't welig mos;
 Achtloos,
 Machtloos
 Uitgespreid,
Vindt gij, mint gij... eenzaamheid.

3.

Paden, bladen, groen en breed,
Weert er, keert er zorg en leed!
 Buiten
 Sluiten
 We alle smart:
Rustig-lustig: vrede in 't hart!

ZINGEN.

1.

Gij leeuwrik en gij nachtegaal!
Al zingt gij heel verscheiden,
Toch hou ik van u beiden,
En hoor graag naar uw zoete taal,
Wanneer ik dwaal
Door bosch en veld en weiden! —
En naar uw juichen en geklag,
Mocht ik wel luistren nacht en dag.

2.

Gij, leeuwrik! stort in mijn gemoed
Een lust en kracht tot leven,
Tot werken en tot streven,
Wanneer gij, juichend, de' eersten gloed
Des morgens groet...
En, wát mijn hart doe beven,
't Is, of ge er vrede en rust in giet,
Zacht-kweelend Nachtegalenlied!

3.

Gij, lieverds! leerdet me overlang:
"Al wat de borst doet jagen,
Of zuchtend doet vertragen,
Dat uit het bèst zich, in den drang
Van zoet gezang,
Met juichen en met klagen!" —
En iedre toon van vreugd en smart
Vindt bron en weerklank in het hart.

DOOR HET WOUD.

I.

Gij, breede lanen van het woud,
Pilaren: die 't verwulfsel torst,
Van levend groen en levend goud;
Wèl noemde u Neerlands Dichtrenvorst¹
"Een kerk van ongekorven hout!"
Want de adem Gods doorzweeft uw bogen,
En 't lofgezag van 't vooglenheir
Daalt uit de diepe nissen neer;
En reukwerk stijgt er naar den hoogen
Uit al de bloemen wijd en zijd,
Die schittren in het mostapijt.

o! Wie daar eenzaam dwalen moog',
Hoe streng beproefd, hoe zwaar gedrukt
Hij heffe 't roodgekreten oog,
Hij heffe 't hoofd, zoo lang gebukt,
Naar dien doorluchten tempelboog! —
Dan voelt hij op zich nederdalen
Des Heeren gunst, des Heeren vree;
Dan zal zijn ziel, in dank en bee,
Van nooit gekenden troost verhalen...
o Tempel Gods, o ruischend woud,
o Kerk van ongekorven hout!

¹ VONDEL.

II. ¹

Zijt gij door 't woud getogen,
Waar 's morgens 't schuwe wild,
Aan 't veilig nest ontvlogen,
In 't ritslend loover trilt?
Zijt gij door 't woud gekomen,
Waar 't uchtendzonlicht speelt,
En 't bruin der denneboomen
Met vloeibaar goud penseelt;
En mocht uw oor er vangen
De melodie van 't woud,
De blijde vogelzangen
En 't suizend bladgekout?...
o Hart! — wanneer u 't leven
Om alle hoop bedroog,
Uw dierbren u begeven
En alle liefde loog.....
Dan ruischt, in 't dichte lommer,
Als waar 't uit Englenmond:
"Mijn stilte, stilt uw kommer;
"Mijn koelte, koelt uw wond!"
Zijt gij in 't woud gebleven,
Tot weer de scheemring daalt
En door de stille dreven
De laatste lichtstraal dwaalt?
Zijt gij in 't woud gebleven,
Tot gij het licht der maan

¹ Dit IIde Gedeelte is ontleend aan MORITZ HORN "der Rose Pilgerfahrt", waaruit ik later misschien nog wel iets meedeel. Hier diene de samenvoeging van I—III tot het vergelijken van Hoog- en Nederduitsche natuurschildering en dichterlijk weerspiegelen der indrukken, die het Woud den treurenden geeft.

Als zilvergaas zaagt zweven
Door 't sluimrend loof der blaau;
En zondt ge (in 't mos gebogen,
Als aan een moederhart)
Uw bede naar den Hoogen,
Uw bede in vreugd en smart?....
o Hart! — wanneer het leven
U kwetste tot den dood,
Klaag, aan die stille dreven,
Uw lijden en uw nood; —
Dan ruischt het door dat lommer,
Als waar 't uit Englenmond:
"Mijn stilte, stilt uw kommer,
"Mijn koelte, koelt uw wond!"

III.

Sombre wouden van het Noorden!
Door uw dichte bladerkroon
Suizen wondervolle akkoorden,
Als een droom der jonkheid schoon;
Dartlend spelen ze om mijn wangen,
Fluistrend zweven ze om mijn oor,
En een naamloos-zoet verlangen
Dringt den engen boezem door.
"Naar den Hemel, naar den Hemel
Waar ons eeuwig licht omstraalt..."
Suist het in uw toongewemel
Dat van tak en bladen daalt:
Hoe door aardsehen lust gevangen
't Hart smelt samen met dien toon,
Die, als naamloos-zoet verlangen,
Afdaald van uw bladerkroon.

UIT DE DIEPTE.

o Heldre bron! wat levend nat
Vloeit uit uw diepe kwellen;
Hoe lacht het kruid, hoe blinkt het pad,
Bevochtigd door uw wellen;
Hoe geurt de lucht van lieflijkheid
Waar gij uw frissche druppels spreidt,
En knop en bloem doet zwellen.

Toch ken ik nog een heldrer bron
Uit dieper Wel gevloten,
Bestraald door hooger levenszon,
Waar schooner bloemen sproten.
Zij — die haar frissche druppels spreidt
In 't harte der Tevredenheid....
Geleden of genoten!

DE DENNEBOOM.

I.

— Wel denneboom! wat staat ge daar
Zoo treurig in het dorre zand?
Uw stam is krom, uw loof verbrand...
(Zoo sprak een eenzaam wandelaar)
— Me dunkt, wanneer een klare stroom
Uw naakte wortels had besproeid,
Dan waart ge rechter opgegroeid,
Dan stond ge frisscher, denneboom!
Verlangt ge niet naar béter plek?....
Zeg! wilt ge, dat ik u verplant'
Van uit dit dorre, heete zand,
Naar gindschen, vetten oeverkant?
Dan hebt ge kommer noch gebrek!—

II.

“Neen, wandelaar!” (zoo sprak de boom)
“Ik dank je wel; ik ben tevreen;
Al sta ik hier ook wat alleen,
Mijn plaats is hier, — niet aan den stroom:
De goede God heeft mij geplant,
Opdat ik hier mijn plicht zou doen,
En met mijn vaal, maar duurzaam groen
Wat schaduw werpen op het zand;
Soms vliegt er (bij der zonne gloed
En juist omdat ik sta alleen)
Ter ruste, hier een vogel heen:
En, net als gij, zoekt menigeen
Wat koelte aan mijn bemosten voet.”

“Zie! als ik ginder aan den stroom
Zoo tusschen eik en linde stond,
Wie keek dan, in dien vetten grond,
Naar zulk een kleinen denneboom?
Daar zocht mij wel geen vogelijn,
Geen wand'laar rustte er in mijn schauw,
En regen, zonneschijn en dauw
Zou voor die trotsche boomen zijn.
Hier leef ik vreedzaam en alleen;
En heb ik ook wat dorder grond,
Toch dank ik God met hart en mond; —
Geloof me, zoo ik elders stond,
'k Was niet zoo nuttig en tevreen!”

III.

De wand'laar sloeg, met stillen schroom
En recht beschaamd, zijne oogen neer;
En sprak: — dat is een goede leer;
Ik dankje, ik dankje, denneboom!
Ja waarlijk! ja, gij hebt gelijk: —
Ook de Armste, die zijn plicht hier doet,
Vindt vrede en rust in zijn gemoed,
En — slechts Tevredenheid maakt rijk!
Doch ik, ondankbre, die ik was,
Ik vlijde me in uw schaduw neer
En loofde niet den goeden Heer,
Die hier u plantte tot Zijne eer....
En mij van trotschen waan genas.

OP DEN STROOM.

1.

Wij gleden langs 't schuimende water
Gedreven door wind en door tij. . . .
Wat murmelt ge, golfjes! ter zij?
Wat fluistert uw dartel geklater?

2.

— “We fluistren van liefde en van leven,
We murmlen van last en van leed;
Wel hem, die ze nimmer vergeet
Als bronaar van werken en streven.”

3.

— “We groeiden van druppels tot stroomen,
Wij breken door rotsen ons baan,
Tot we eens in uw schoot, Oceaan!
Vereenigd ter rustplaatse komen.”

4.

Zoo kabblend om zwaarden en steven,
Zoo klonk hun gefluister ter zij. . . .
Wij dachten en droomden er bij
Al verder en verder gedreven.

5.

We droomden van liefde en van leven,
We dachten aan last en aan leed;
En juichten: “welzalig, die weet
Wat luste en wat ruste zij geven!”

HET LIED DER NATUUR.

Wilt ge lieflijk zingen hooren,
Ga naar buiten, in het veld,
Waar de zang der vooglenkoren
U des Heeren goedheid meldt;
Waar de dartle koeltjes suizen,
Waar de klare golfjes bruisen,
Waar, in water, lucht en aard,
Al wat adem heeft ontvangen,
Tot des Heeren lof, zijn zangen
Samenpaart.

Dan zal 't hart u óervloeien,
Overstróomen van genot;
Dan uw ziel van eerbied gloeien
Voor de heerlijkheid van God.
Dát is zingen, dát is juichen,
Dát is lof en dank betuigen,
Waar de kunst te kort bij schiet...
Ja! des Hemels Engelkoren
Zwijgen — om den toon te hooren
Van dát lied.

DORPS-AVONDMUZIEK.

Als de klare zomernacht
Daalt op veld en weide,
Keeren schaapjes, wit van vacht,
Van de bruine heide,
En de herdersjongen fluit,
Bij der bellen zacht geluid.

Zie! — en waar de kudde gaat,
Springen al de knapen,
Uit den hof en van de straat,
Midden in de schapen;
En de hond vliegt op en gromt,
En de herdersjongen bromt:

“k Wou, dat je te bedde lag,
Al te dartle snaken! —
Loop nu schaapjes, wat je mag,
Om ter kooi te raken!....
Jongens, laat mijn troep met vree!”
Roept hij — maar ze kuiren mee.

En ze zingen 't hoogste lied,
Flink en uit den treuren,
Dat het galmt langs veld en vliet

Tot in alle deuren;
En ze trapplen in de maat,
Op de keien van de straat.

Maar de schaapjes kennen lang
Iedren wilden jongen
En der kindren avondzang,
Nu ook weer gezongen....
En ze blaten, wel te vree,
Rustig met dat liedje mee.

't Geurig avondkoeltje suist
Langs de korenaren,
't Spattend nat van 't beekje ruischt
Tusschen tulpenblaren;
't Krekeltje zingt in het gras
Of 't een Nachtegaal haast was!

Kom' nu schaapjes, kom' ter kooi!
Kom', te bed nu, knapen!
Zij het liedje nog zoo mooi,
't Is nu tijd van slapen:
Hoeveel pret je ook hebben mag....
Morgen komt er weer een dag!

STOEIPARTIJ.

EEN ZOMERAVONDLIEDJE.

1.

Stralenglans en Schemerschijn
Stoeien door het loover!—
Schuive 't Duister zijn gordijn
Tak en blaadjes over,
't Zonnestraaltje tilt, vol moed,
Telkens weer de tippen...
Of het, met zijn laatsten gloed,
Of het, met zijn laatsten groet
Nog er door mocht glippen.

2.

En de Vogels weten niet
(Bij dat stoeiend spelen):
"Is het tijd voor 't avondlied
Of voor 't ochtendkweelen?"
En ze mengen, wonderbaar,
't Sleepend lied der Droomen...
'Tusschen 't schaatsren hier en daar
Van hun zingen hel en klaar
Wen ze 't Licht zien komen.

3.

Doch zij nijgen toch alvast
 Al hun moede kopjes,
 (Gaan ze ook even nog te gast
 Aan wat zilvren dropjes);
 En nog eenmaal trilt hun zang
 Krachtig door de twijgen....
 Dan versmelt hij... zacht en lang —
 Tot ze, in zoeten slapensdrang
 Ingesluimerd.... zwijgen.

4.

En de Zonnestraal ontvliedt
 Pruilend naar het Westen,
 Nu hij 't Duister heerschen ziet
 In zijn burcht en vesten!
 Maar hij fluistert (naar ik gis!),
 Schoon hij is gewéken:
 "Wacht!... Gij booze Duisternis!
 'k Zal u — als 't weer ochtend is,
 Nog wel náder spreken!"

NEVEL EN STORMVLAAG.

I.

Zonnetje! waar zijn uw lachjes gebleven,
Lieflijke hemel! waar liet gij uw blauw?
Alles is duister en neevlig en grauw,
Alles met mistige dampen omgeven;
Waar ik mijn treurende blikken ook richt',
Nergens is leven, nergens is licht! —

Acht gij de zon van haar glansen verstoken,
Nu zij zich hult in het neevlige grauw?
Blijft dan de hemel niet helder en blauw,
Schoon hij in wolken 't gelaat houdt gedoken?
Dekt ook een sluier hun schoon voor 't gezicht,
Achter dien sluier is leven en licht.

II.

De storm vloog rond door 't krakend woud,
En brak
De brooze twijg, den forschen tak,
En schuifelde in het kreupelhout,
Tot dwarlend struik en heesters vlogen...
Nu is zijn grimmigheid gestild: —
De lucht is rein, geen blaadje trilt,
Het heldre meer ligt onbewogen,
De bloempjes zijn in slaap gesust: —
o Zoete Rust!

ZWALUWENVLUCHT.

Zij strijken langs 't water der rimplende beek,
Ze ontwijken de boorden der groenende kreek,
Ze ontmoeten elkander voor 't licht in de streek,
En groeten het bosch waar de Zomer ontweek:
De herfst is gekomen!

2.

De vreugde des levens, die 't jeugdige bloed
Verhengde en ontvonkte, ontvliedt ons met spoed;
Doch machtig ontwaakt in het rijper gemoed
Wat krachtig ons opvoert tot duurzamer goed:
De herfst is gekomen.

HERFST.

1.

o 'k Heb u lief, geelkleurig groen
Betint met diepen purpergloed;
'k Hou — van dat half-verbruind plantsoen
Wiens suizend fluistren peinzen doet;
'k Bemin dat waas der Najaarslucht,
Dat blauwt om 't nevelgrauw verschiet,
En, als de Vogel in zijn vlucht,
Kweel ik den Herfst, mijn vriendlijk-krachtigst lied.

2.

Geen bloemen tooien meer het woud;
Op eikels kraakt de vlugge voet;
De geur van 't harsig dennenhout
Doordringt de lucht en staalt het bloed;
Het Wild, dat knabbelde aan het kruid,
Duikt schichtig in de heesters neer,
Verschrikt door 't schallende geluid
Van vallend hout, of knallend jachtgeweer.

3.

En diep dring ik door 't loover heen
 En zoek een plek, vanwaar mijn oog
 Het bergpad, kronklend naar beneen,
 In 't eenzaam slingren volgen moog':
 En 'k spie er, hoe het zonnelicht
 In breking langs de stammen daalt,
 En grillig speelt, of schuilend zwicht,
 Of de open plek met milden glans bestraalt.

4.

'k Denk dan aan eigen levenspad,
 En wat het nam, en wat het gaf:
 Hoe 'k eens jonk-dartel ópwaarts trad,
 Thans peinzend áfdaal naar het graf!
 Maar hoe 'k, nog steeds vol lust en moed,
 Met méer, dan óoit mijn jeugd bezat,
 God dank' — voor zooveel licht en gloed
 In 't open hart, en op het kronklend pad.

5.

Gij rijk seizoen van rijpe kracht,
 Mijn levensbeeld, mijn levensdoel...
 Wat Weelde lente of zomer bracht' —
 Uw Ernst behaagt aan mijn gevoel!
 De Jeugd moog' prijken met haar blos,
 De Grijsheid met haar zilvren haar...
 In 't Leven, als in 't eenzaam Bosch,
 Zijt Gij, o Herfst! voor mij de kroon van 't Jaar.

VOOGLIENLIED.

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een lustig lied!

Daar ginder is een dak van riet...
Een jongen kloutert op het dak,
En tuurt vèr in de blauwe lucht,
En roept: "o Had ik vogelvlucht!"
Zou dat de zin van 't liedje zijn?
Klein vogelijn!

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een lieflijk lied!

Een maagdlijn buigt in 't loof — en ziet
Een kieken, dat door 't eitje brak,
En gluurt in 't aardig nestje neer
En fluistert: "och! hoe lief en teer!"....
Zou dat de zin van 't liedje zijn?
Klein vogelijn!

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een smeltend lied!

Op 't zachte groen der grafstee giet
De maan haar zilver: — oud en zwak
Knielt daar een Grijze, en murmelt stil
"Leer mij berusten in Uw wil!"
Zou dat uw schóonste lied niet zijn?
Klein vogelijn!

AVONDZON.

1.

Het avondzonlicht doopt in goud
De groene toppen van het woud,
En, langs der dennen stam gegleden,
(Wiens donkerrood den schuinen straal
Doet blinken, als gegloeid metaal)
Daalt het langs 't mosbed naar beneden,
Als of het, op dat zacht tapijt,
Zich graag ter ruste had gevlijd.

2.

“Slaap zacht, gij lieve zonneshijn!”
Zoo zingt het wilde vogelijn,
Zoo ruischt het loof en alle twijgen!
En gij, o Mensch! die voelt en weet,
Wat goeds het lieve zonlicht deed,
Gij zoudt, gedachteloos, dan zwijgen?...
Och, smelt in 't zalig avonduur
Uw lied, in 't danklied der Natuur!

3.

En zijt gij arm — geen pracht of praal
Van weidsch Paleis of Koningszaal
Biedt zóoveel schoons om voor te buigen,
Dan 's Heeren tempel... 't statig woud,
Verlicht door avondzonnegoud,
En vol van stemmen, die er juichen,
En zich vereenen in Gods lof...
Voorwaar: dat is Uw Koningshof!

DAUW.

Als de avond daalt met zwarte schauw,
Ziet gij den dauw,
Als zwevend gaas, op veld en weiden
Zijn vochten nevelsluier spreiden.

Straks, toen de zon in vollen glans
Blonk aan den trans,
Steeg al die damp, in stil gewemel,
Onzichtbaar naar den blauwen hemel.

Doch nu geen hooger licht en gloed
Hem rijzen doet,
Daalt hij, bij 't machtloos pogen, weder
Als tranenstroom op aarde neder. —

Zoo moet, als 't hart (door leed bezwaard)
Zich heft van de aard',
En niet in tranen neer zal dalen,
Een hooger gloed den geest doorstralen.

OVERAL.

Volle maan schijnt overal!
Op der bergen hoogste kruinen,
In het meest verborgen dal,
Over bosch en veld en duinen:
Waar ge uw oogen henen richt,
Ziet ge 't zilverreine licht.

Echte deugd blinkt overal!
Of ze in 't hoog paleis mag tronen,
Of, in laag gelegen dal,
't Needrig stulpje moog' bewonen:
Waar ge uw oogen henen rigt,
Ziet ge 't zilverreine licht.

Blanke stralen, blanke deugd!
o Hoe schoon is 't, dat uw glansen
Arm en Rijk, en Grijze en Jeugd,
Met hetzelfde licht omkransen!...
Al wat daalt van 's Hémels boog,
Kent op aarde laag noch hoog.

OPWAARTS.

Met duizend sterren-oogen
Trekt ons de hemel aan,
Om naar zijn heldre bogen
Den bangen blik te slaan;
En als hun glansen blinken
Op 't moegeweend gezicht,
Die stralen in te drinken
Van rein en troostend licht.

Met duizend, duizend tongen
Zendt lucht en zee en aard
Een loflied, nooit volzongen,
Welluidend hemelwaart.
Zoo — liefderijke Vader! —
Voert al 't geschapen schoon
Ons telkens, telkens nader
Aan de ongeschapen troon!

DOOR WOLKEN.

1.

Hoe krachtig strijdt ge, o blanke maan!
Hoe dringt gij door de wolken heen,
En scheurt heur zwarten grond van-een,
En breekt u baan:

2.

Verheven, lieflijk-trotsch gezicht:
Als 't diepe zwart tot grijs vervloeit,
Tot zilver smelt, in purper gloeit,
En baadt in licht:

3.

En als ge, omschaduw'd door een krans
Van stukgereten wolkgevaart,
Te voorschijn treedt voor 't oog der aard
In hemelglans! —

4.

Moog' zóo (hoe dicht het wolkgordijn
Ook op ons doornig voetpad daal')
In dulden, strijd en zegepraal
Ons leven zijn!

DES NACHTS.

Eng weggetje van zorg en smart,
Dat slijk en steenen overhóopen!
Wat zijt ge moeilijk om te loopen,
Ook voor het stoutste hart!

Maar of ge steil en hobblig zijt,
Zij wandlen veilig, die vertrouwen,
En op den Hoogsten Leidsman bouwen...
Hij komt te *Zijner* tijd.

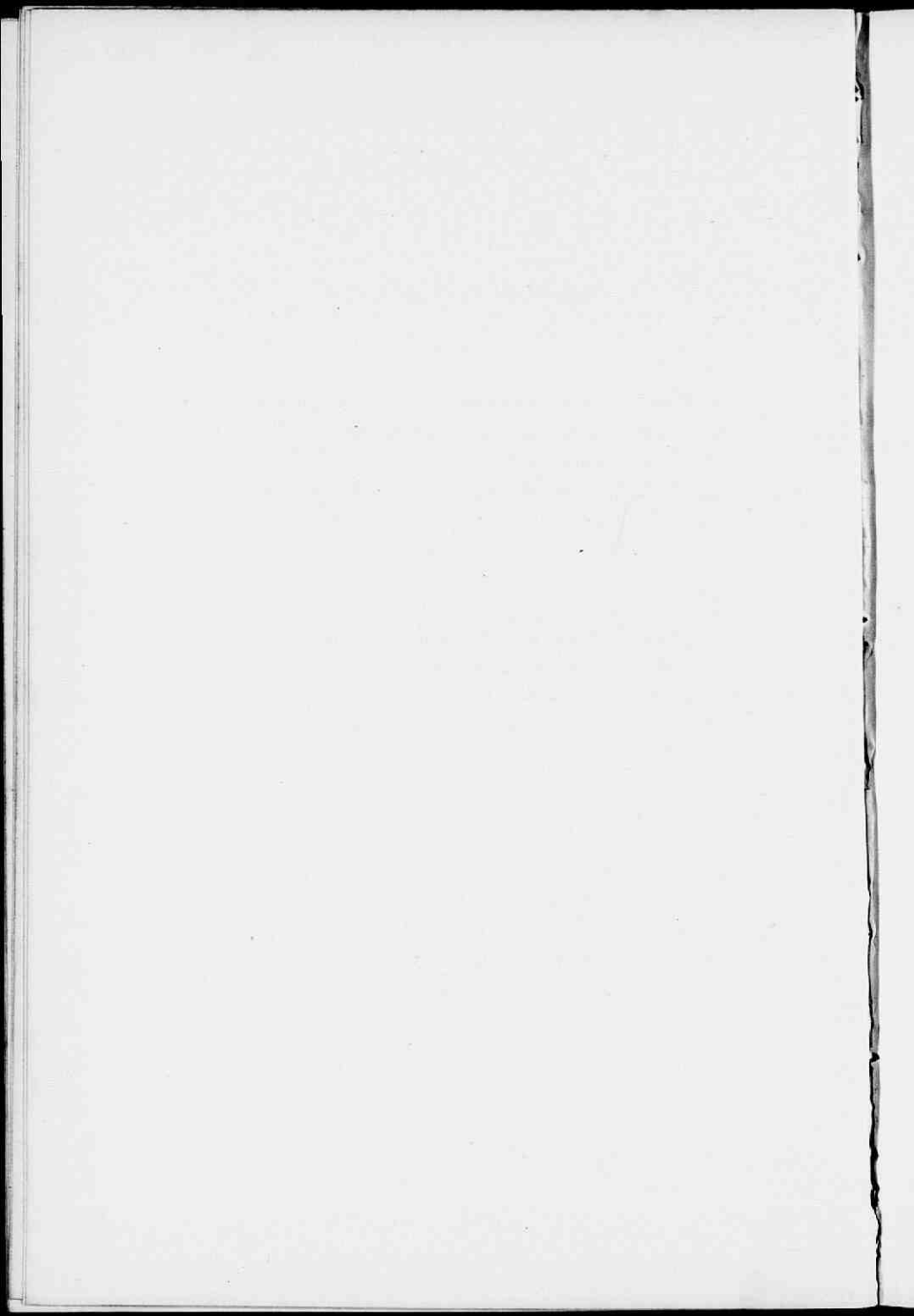
En of 't beneden donker is,
En of er boven wolken jagen,
Toch flikkren sterren, door die vlagen
Van stikke duisternis:

Een avondster, een morgenster,
Een ster van hopen en gelooven,
Een ster van liefde daar te boven:
Zij lichten ons van ver'!

Del 70 N. 51 d.

OP STRAAT EN IN HUIS.

VISSCHERSKINDEREN.

't Waait er een bries: fluks de zeilen omhoog!
"Krelisvaar heeft nog zijn laarzen vergeten!"
Zie! daar komt ginds, als een pijl uit een boog,
(Kon hij zoo gauw maar!) met zwoegen en zweeten,
Louwtje, zijn jongen, en sleept ze langs strand;
Dochter Marijke die lacht om den kwant!

"Bloedje! wat heb je zoo bitter te dragen!
(Spot ze, de dreumes!) "k heb meelij met jou!
Als *ik* het dee, weet ik wel, wat ik zou: —
Kruip in de laarzen... je kunt 'et licht wagen!
Mentje heeft lest van Klein-Duimpje verteld,
Licht is het net zoo met deze gesteld!"

Kijkt er ons Louwtjen onnoozel genoeg...
'k Denk, dat Marijtje haar spot toch zou rouwen,
Floot niet de koelte zoo scherp door de touwen,
Danste de zee niet zoo wild voor den boeg;
Wachtte niet, brommend op 'tdralende paar,
Wildeman Krelisvaar!

TWEE VOERLUI.

Een karretjen op een Zandweg reed;
De maan scheen helder, de weg was breed,
Het paardje liep met lusten;
(’k Wed, dat het zelf zijn weg wel vindt:)
De voerman lei te rusten....
Ik wensch je wèl-thuis, me-vrind!

Een karretje reed langs Berg en Dal;
De nacht was donker, de weg was smal,
Het paard liep als met vleugels;
(De sneeuwjacht zweept zijn oogen blind:)
De voerman houdt de teugels....
Ik wensch je wèl-thuis, me-vrind!

Eén karretje keert behouden weer;
Het ander heeft er geen voerman meer; —
Waar mag hij zijn gebleven?
’k Wed — dat je ’em op den zandweg vindt,
Of mogelijk wel daarnéven...
Hij komt niet weer thuis, die vrind!

KLEINE KANONNIERS.

Jongens, neem een hobbelpaard!..
Kom, dat spel is onbezonnen;
Al dat schieten met kanonnen
Leit niet meer in Hollands aard;
Ziet ge 't dan niet aan uw maat,
Hoe hij al te béven staat!

't Is een tijd van rust en vree;
Zoetjes spelen, zoetjes spreken...
Met die wilde jongensstreken
Hebben we maar moeite mee:
Hier een vlek, en daar een seheur,
Loopt er spoedig onder deur.

Toch (maar spreek er niemand van!)
Zou ik in uw moedig spelen
Met mijn heele hart nog déelen,
Was ik niet een deftig man:
Moest ik zeggen, waar 't op staat —
'k Had jou liever dan je maat!

BOERENPRAATJE.

't Is maar water, 't is maar vuur...
Louter alledaagsche zaken;
Maar er is wat mee te maken,
Zou ik meenen, Japikbuur!
't Was een vent, die dat bedacht:
Damp... van honderd paardenkracht!

"'t Lijkt toch alles maar een weet,"
Is mijn blinde Geertmeu's woordje;
Maar ik gaf nog wel een oordje,
Dat ze's op een spoorweg reed!
Japikbuur! ze heeft gelijk:
Meer dan geld, maakt knapheid rijk!

Vast, eer 't voorjaar ommegaat,
Vraag ik aan die wijze Heeren,
Die in alles zoo studeeren,
Voor mijn Akkerbouw om raad:
't Zou me machtig tégenslaan,
Of ik zal er wél bij staan.

IN 'T VEEN.

Bagger, bagger kluit bij kluit!
Opgedroogd en vastgestooten: —
Zag jij Modder in mijn slooten?..
Kijk, ik haal er Guldens uit!
Welgelukkig is het Land,
Waar het kind zijn moer verbrandt!

He! zoo'n zacht geglommen vuur,
Dat's wat anders, dan die steenen;
Die verbranden je de scheenen,
En 't is toch niet op den duur:
En dat zwarte, vuile goed
Maakt je heele huis met roet.

Neen, zoo'n Turfje, dat's de báas! —
Neerland heeft, in vroeger jaren,
Dat, met scha en schand, ervaren;
Daarom, jongens! wees' niet dwaas:
Laat ge ook elk zijn eigen zin....
Reken' jij de kooltjes in!

KATKNUPPELEN.

Wel dat's aardig, wel dat's raar...
Roer' je knuppels, eële bazen!
Hoor' dat mauwen en dat blazen:
't Is een schoone pret, niet waar?
Als de boom vliegt uit het vat,
Is zij zeker dol, de kat!

Flinke boertjes, jonge maats!
Als ik tóoveren kon leeren,
Zou ik 't bordje gauw verkeeren;
'k Stak jou voor de kat in plaats! —
Vraag' je, wat ik wéten wou...
Hoe je 't dan wel vinden zou?

Fij! het is een boos plezier. —
't Beest is ons tot nut geschapen,
Niet tot spel voor ruwe knapen...
Kom, verlos' het arme dier!
Wie een beest zóo kwellen kan,
Die wordt een ondeugend man!

OLIEKOOP.

“Water, wurmen, ferecijn,
Zuur en gal en slijm en winden,
'k Heb voor alles raad, me-vrinden!
'k Heb voor alles medicijn!
Hokus, pokus, kris en kras,
Of het niemendal en was!” —

Boertjes! 'k sta er van versteld:
't Is een wonder van eurering!
Kijk — zijn buidel had de tering...
Prompt genezen... met jou geld!
Kijk — zijn maag, die had een lek...
Prompt genezen... met jou spek!

Boeregasten, burgerlien!
Anders ben je zoo geslepen...
Vat je niet zijn looze knepen?
'k Had u wijzer aangezien! —
Zijn uw lijf en geld u lief,
Schuwt 'em, erger dan een dief!

HONDENWAGEN.

“Hei, hort zek, hort! vooruit, gezwind!...
Wacht, luiaard! 'k zal je schalen raken;
Of moet mijn zweep je beenen maken
En leeren vliegen als de wind?
He, die was raak! — vooruit, maak spoed,
Of 'k zal je ranslen op je snoet!”

Gij trouw, geduldig, wakker dier!
Hoe is mijn hart met u bewogen,
Wanneer ge, amechtig voortgevlogen,
Uw spieren uit-rekt bij 't getier,
En toch, bij rust aan huis of kroeg,
De hand likt, die zoo wreed u sloeg!

Die vent is èrger hond dan gij...
En 'k zag hem graag, in Uw gareelen,
Eens met een touwen kwispel streelen
Ten draf, al hing zijn tong er bij: —
Gij, brave lien uit dorp en stad,
Ik smEEK u, stuit dat plagen wat!

LIEDJESZANGER.

“Hooft, boeren, burgers! hoort mijn lied:
Van wreede moord en rare dingen
En vrijerijtjes zal ik zingen,
Die in den Lande zijn geschied;
Kijk' toe, mijn stokje wijst het aan:
Je ziet het hier geschilderd staan!”

Kijk' toe? ... neen! sluit uwe oogen dicht,
Gij kuische maagden, brave knapen!
Daar is maar zelden nuts te rapen,
En veel wat oor en hart ontsticht:
De meeste van die zeilen zijn
Voor mij een wandelend venijn.

Wie deugdzaam zijn wil, blijf' niet staan...
Tenzij iets goeds daar was te aanschouwen
Van wakkre mannen, eedle vrouwen,
Van burgerplicht en heldendaan; —
En zelfs een grapje moogt ge zien,
Maar 't moet in eer en deugd geschien.

LOTERIJ.

“Duizend gulden voor een cent,
Honderdduizend voor een gulden: —
Was je kaal, of had je schulden,
Morgen ben je een rijke vent!
Boeren, burgers! komt er bij:
Morgen trekt de Loterij!”

Joodje, was ik in Uw stee,
'k Zou die lootjes zelf maar houen;
Elleboog komt door uw mouwen,
En uw broek wil niet meer mee:
Waarom trek je zelf (als 't kan!)
Niet die “honderdduizend,” man? —

Och, 't is wind, die Loterij:
Mannen, Broeders! wilt ge kiezen
Tusschen winnen en verliezen,
'k Weet een spel, dáar wint ge bij...
“Wie er daags tien centen spaár’,
Wint drie duizend alle jaar.”

SPAARBANK: — VRIJ WIJN.

Waar men Gode een tempel wroecht,
Sticht, (het is een vond der helle!)
Sticht de duivel een kapelle,
Of hij zieltjes vangen moecht:
Hier een Spaarbank... dáar, Vrij Wijn,
Mannen! zeg: waar moet ge zijn?

Dáar is 't alles pret vandáag,
Hier is 't vreugd vandaag en mórgen; —
Hier heeft vrouw noch kind te zorgen,
Dáar krijgt vrouw en kindren slaag!
Hier een Spaarbank... dáar, Vrij Wijn!
Vrouwtjes! wáar zou 't beste zijn?

Zeven centen borrelgeld,
Als gij 't dagelijks wilt sparen,
Maakt, in vijf en twintig jaren
Duizend Gulden: wèl geteld!
Hier een Spaarbank... dáar, vrij Wijn!
Menschen! zeg: waar moet ge zijn?

KERMISPRET.

“Eénmaal weelde moet er zijn
Voor wie altijd armoe lijen; —
Doe me, voor de bittere tijen,
Suiker in mijn brandewijn:
Hop maar, Jaantje! hop maar, Jan!
Dat gaat op een zwieren, Man!”

Weet ge, wát het liedje vraagt?
Wie of 't pretje zal “betalen”,
Wie de scha draagt van dat malen? —
Of ge 't inzag', Man en Maagd!
Geld, gezondheid, deugd en eer,
Die verdanst ge in éenen keer.

Voor wat nu door 't kéeelgat slaat,
Zult ge een' winter armoe lijen,
En de kindren zullen schreien
Harder dan de videl ¹ gaat:
Eénmaal weelde en áltijd nood...
Béter hou ik: dáaglijksch brood!

¹ Videl, vedel, viool.

EEN NACHTWACHTJE.

1.

“De kermis komt maar éens in 'tjaar:”

Dat's waar!

En dan eens duchtig feest te vieren

Met rond te zwieren en plezieren,

Dat deed vanouds de burgerschaar!

Vermaak u vrij in kraam en spel,

En zing en spring in blijde troepen...

Maar neem 't niet kwalijk als Wij roepen:

“Bewaar' je vuur en kaarsje wel!”

2.

“Och! — kermis is 't maar éens in 'tjaar:”

Dat's waar!

Maar gauw reeds zullen Winterdagen

Om heel wat anders komen vragen...

Wij komen om één turfje maar!

De honger knaagt, de kou nijpt fel

In 't bar en werkloos jaargetijde,

Och! legt een penningsken ter zijde...

“Bewaar' je vuur en kaarsje wel!”

3.

“De kermis komt maar éens in 't jaar:”

Dat's waar!

Toch zien Wij somtijds in die dagen,
Wat vélen jaren lang beklagen...

Doch kijk! de Nachtwacht zwijgt het maar:

Al denkt hij soms, bij 't woeste spel

Dat hij van verre moet aanschouwen...

“Gij knapen, maagden, mannen, vrouwen,

Bewaar' je vuur en kaarsje wel!”

4.

“De kermis komt maar éens in 't jaar,”

Dat's waar!

Wij, Nachtwachts, waken alle nachten
Voor ieders rust, als trouwe wachten,
En schuwen moeite noch gevaar.

Doch wie in Ons vertrouwen stell'...

Nog béter rust voor hart en zinnen

Is dáar, waar 't rustig is “van binnen”...

“Bewaar' je vuur en kaarsje wel!”

KEUKENMOEDER.

Sappig vleesch en sappig ooft,
Schat van kruiden versch en fleurig,
Alles wordt nog éens zoo keurig,
Als ons Moedertje ze stooft:
'k Wed, ze kon een harde kei
Murrew maken als pastei.

Wilt ge weten, lieve kind,
Waar de kunst in is gelegen?
Als ge letten wilt terdegen,
Ben ik zeker, dat ge 't vindt!
Maar ge wordt door haar verkloekt,
Als ge 't in het Kookboek zoekt.

Of begeert ge, dat ik zeg,
Hoe 't recept wel is geheeten?
't Heet — och! wil het niet vergeten:
"Zindlijkheid en overleg;"
En voor Saus (geloof me vrij)
Doe er maar wat Honger bij!

TANTE KLAPPEL.

Al de grapjes bij de bureu,
Ieder heimlijk vrijend paar,
Wat er schuilt in ieders muren,
Tante weet het, op een haar:
Onder 't zegel van de roos
Babbelt ze met Trijn en Koos.

Tante, tante, wees voorzichtig:
Zie, er weten, wijd en zijd,
Dat gij Zelve niet te schichtig
Waart, in lang verleden tijd:
't Luchtig zegel van de roos
Dekt niet altijd de oude doos.

Tante, laat dat booze kallen!
Beter niets verteld — dan kwaad.
Buurvrouw, 't slimste nog van allen,
Babbelt enkel om 't legaat:
Doe, voor 't zegel van de roos,
Liever 't Deksel op de doos.

JANTJE WIJSNEUS.

Jantje, wat hebt ge toch kostlijk verstand!
Allemans wijsheid is in u gevaren;
Praat-je niet puur, of je 't las uit een krant?
'k Denk, dat geen Schepen het bêter zou klaren!
Staat er een zaak nóg zoo scheef en zoo kwaad,
Jij weet remedie — en altijd probaat!

Maar van uw wijsheid (ik weet niet hoe 't zit!)
Schiet voor u Zelfen, naar 't lijkt, niet veel over;
't Hapert er altijd aan dat of aan dit,
En met uw boel is het bittertjes pover;
'k Denk, het waar' beter (al leek-je wat mal!)
Hadt ge wat akkers, of beestjes op stal.

Weet ge, hoe of Mij de zaak is verklaard?
Hadt ge die wijsheid (het kon u geen hinder)
Méer voor uw eigen gedoente bewaard, —
Hadt ge die wijsheid voor andren wat minder,
Dan liep-je niet op een slof en een schoen...
Praten is praten, maar werken is "doen!"

PIETJE BEDROEFD.

1.

Een scheepje met zuur-appelen,
Dat zeilt er om zijn mond,
Eene ouderwetsche regenbui
Drijft in zijne oogen rond:
Wel, Pietjelief! wat kijk je luik,
Als zat een kikker in uw buik,
Als zat een vleermuis in uw pruik;
Courage, man! ik schrok er van...
Och, 't zal zóo erg niet zijn!

2.

“De wereld is een tranendal!”
Dat is zijn éerste woord;
Dat “mensen, duivelskindren” zijn,
Heb ik van hem gehoord: —
Och, Pietjelief! je maakt me raar;
'k Wou, dat jij uit de wereld waar',
Gij vindt het hier toch alles naar;
Courage, man! ik schrok er van...
Kom, 't zal zóo erg niet zijn!

3.

't Is mogelijk, dat het Laster is,
 Maar 't is me toch gezeid:
 Gij lacht wel met uw linkeroog,
 Terwijl uw rechter schreit;
 Dáar zal 't van komen, lieve Piet! —
 Och! als ge 't leven rêcht bezieet,
 Dan is het toch zoo erg nog niet;
 Courage, man! ik schrok er van...
 Maar 't kàn zóo erg niet zijn!

4.

Een open oog, een gulle lach,
 Een mannelijke hand,
 Een vrome zin, een nobel hart,
 En (kon het!) wat verstand;
 Kijk, Pietje! zoo ge *die* bezat,
 Uw voorhoofd wierd van rimpels glad:
 'k Wed, dat ge schik in 't leven hadt!
 Courage dan! Probeer het, Man...
 Dan zál 't zoo erg niet zijn!

HARTJE ZONDER ZORG.

“Többen komt altoos te vroeg:
Zoudt ge vreezen, zoudt ge zorgen?
Och, dat redt en schikt zich morgen;
Morgen is het tijds genoeg!
Wat ge zegt, of niet en zegt,
Morgen komt dat ding terecht!”

Hartje! hebt ge wel bedacht,
Hoe dat al te los betrouwen
Menig bitter deed berouwen,
Wat hij uitstelde over nacht;
En dat de ingeslapen daad
's Morgens meest niet op en staat?

Enkel, wie, met rein gemoed
En met kinderlijk vertrouwen,
Wél op Hooger zorg blijft bouwen,
Maar toch Zelf zijn best hier doet,
Mag (bleef wat onafgedaan)
't Morgen rustig tegengaan.

Niet te weinig, niet te veel;
Niet te többen, maar te zorgen;
Wat ge héden moogt, niet morgen...
Zie, dat is het beste deel:
Denk — mijn Hartje zonder zorg,
Morgen is een slechte borg!

HAANTJE DE VOORSTE.

Och! wat een dringen en wringen, mijn jongen!
Rep je wat, man! of ge komt nog te laat:
Zijt ge niet bang, dat de wereld vergaat,
Eêr ge nog hâlf uit uw dop zijt gesprongen?
Loop maar, gij loopt toch uw neus niet voorbij;
Die is er altijd nog eerder dan gij!

Alles het éerste, dat is een pleziertje,
Dunkt u niet, vriendje? Gij kijkt zoo tevreen!...
De eerste blauw-oogen, daar ga je mee heen;
't Eerste blauw-scheentje, hoe vindt ge 't, mijn diertje?
't Eerste schatrijk: maar, dat's raar bij de lien;
't Eerste doodarm: dat is dáaglijks te zien!

Haantje! gij zult er uw kuif bij verliezen;
Haantje! gij raakt er uw veertjes bij kwijt:
Leer u bezitten, en wacht op uw tijd;
Dan hebt ge kans om het bêste te kiezen; —
Altijd de vóorste geeft ênkel profijt,
Als gij 't in wijsheid en eerlijkheid zijt!

ARM EN VROOLIIK.

1.

“Rijk en Vroolijk,” lieve vrienden,
Waant ge (denk ik!) menigmaal,
Waar ge weelde ziet en praal,
Onverpoosd bijeen te vinden;
Maar ik zeg toch en herhaal: —
Wie zijn vreugd niet wil verliezen,
Die moet “Arm en Vroolijk” kiezen.

2.

Buurman Krelis kwinkeleerde
Trots den besten nachtegaal,
Toen hij 't pover had en schraal:
Nu hem Neef 't legaat vereerde,
Drinkt hij wijn bij 't lekker maal,
Maar hij zit er bij te kniezen....
Ik zou “Arm en Vroolijk” kiezen!

3.

't Lachend Krisje zat te stikken
En te naaien menigmaal
Tot den eersten morgenstraal;

Rijk getrouwd — maar droef van bliken
Zit ze nu in mooie zaal,
Voelt (in 't bont) zich 't hart bevrozen...
Ik zou "Arm en Vroolijk" kiezen!

4.

"Rijk en Vroolijk" lieve vrienden!
'k Bid je, luistert naar mijn taal,
Zult ge, in spijt van weelde en praal,
Zelden maar vereenigd vinden; —
Daarom zeg ik en herhaal:
"Wie zijn vreugd niet wil verliezen,
"Die moet "Arm en Vroolijk" kiezen!"

GOEDE BUURSCHAP.

Een goede buur... een verre vriend...
Ik zou het met den eersten houen; —
En dat ge er best op kunt vertrouwen,
En 't meeste hulp van ondervindt,
Dat heb ik wel bij de arme lien
Het éerst, en 't allerméest gezien.

In krankte, kommer, rouw en nood,
Helpt de eene schaamle buur den ander';
Ze werken, ploetren voor elkander,
En deelen 't laatste stukje brood,
En wisselen, van wieg tot graf,
In alle leed elkander af. —

o Rijkdom!... hadt gij 'téens gezien,
Uw hart zou in uwe ingewanden
Van eerbied en bewondring branden,
Zoo 't niet van schaamte waar' misschien...
Gij, trouwe Buurtjes! hoe 't u ga,
Het loon der liefde volgt u na!

KAARTLEGGEN.

Simple duif! wat kwist ge uw geld,
Om, uit vuile kaartbladen,
Van de toekomst iets te raden...
Leugens worden u verteld!
Wat *Zij* uit de kaarten ziet,
Zijn uw kwartjes, anders niet!

God, die machtig is en goed,
Hield de toekomst ons verborgen;
(Dwaze hoop en ijdele zorgen
Zijn verderflijk voor 't gemoed:)
En geen mensch of booze geest,
Die in Gods besluiten leest.

Zie! van "vrijers," "brief op 't huis,"
Kan *ik* zeker niet vertellen,
Maar wel béters nog voorspellen;
En ik verg u munt noch kruis:
"Als ge leeft in deugd en eer...
Wacht U zegen van den Heer!"

KAARTSPELEN.

“Je zoudt het niet gelooven, man!...
Mijn kleine Jaap kent al de troeven,
En wil je 't reis met hem beproeven,
Ik wed, hij lapt je 't, onder-Jan;
o Kerel! 't is zoo'n rare guit,
De leepheid gluurt hem de oogen uit!”

o Dwaasheid, die verheft en roemt
Wat ze op het bitterst moest beschreien!
o Hart, dat harder zijt dan keien! —
Zijt gij 't, die u een *Vader* noemt?...
Gij, die uw kroost tot steun en heul
Moest zijn, en 't opvoedt voor den beul!

Gooi weg dien gloenden dobbelsteen,
Gooi weg die vuile duivelsbladen!...
Och, bij uw ziele! laat u raden,
Zij rooven geld en deugd meteen: —
Eéns zoudt gij voor der Almacht troon
Een klager vinden in uw Zoon!

ARMENWONING.

Zilte muren, lekkend dak,
Kille zolders, vunze kelders,
Geen gezondheid of gemak,
Nooit wat vriendlijks of wat helders,
Arme bloeden!... maar de Huur
Moet toch maar betaald op 't Uur!

'k Heb een Huisjesbaas gekend,
Die, in barre winterdagen,
Uit de woning der ellend
Deur en vensters wèg deed dragen,
Als men hem (in nood of leed)
Tot den penning niet voldeed!

Voor de Wereld had hij recht!...
Doch, wordt in het laatst der dagen
Eens Zijn schuldboek opgeslagen,
Wee dan, wee! d' ontrouwen knecht! —
'k Denk, dat in Gods Huis, gewis
Voor zóo'n man géén woning is!

BEDEELING.

Ja, armoe is een snijdend zwaard!
Een buik die hongert, heeft geene ooren...
En toch, gij Armen! wilt mij hooren,
Het geldt uw eigen heil op aard;
En meer nog dan uw áardsche lot
Het heil der ziel, de gunst van God! —

Ook wie dat brood onwaardig eet,
Die gift oneerlijk verwerve,
Die eet zich zelve ten verderve
En steelt des armren broeders beet;
En wie 't in spel of drank verteer',
Wacht eenmaal 'toordeel van den Heer!

Weest zuinig, nijver, kuisch en vroom;
De vrede en trouw wone in uw midden;
Dan kunt gij tot den Heere bidden
In dood en leven, zonder schroom:
Trefte dan u armoe, ziekte of smart,
Geopend vindt gij beurs en hart.

DORPSSCHOOLMEESTER.

Needrig, Meester! is uw stand,
Pover is uw kleine woning;
Maar nog liever dan een' Koning
Geef ik U mijn rechterhand;
Liever dan een Koningskind
Noem ik U mijn besten vriend!

's Morgens vroeg en 's avonds laat,
Nimmer, Meester! zijt ge moede,
Om de kinderkens ten goede
Op te kweeken, naar hun staat;
Om ze in kennis, deugd en eer
Op te kweeken, voor den Heer!

Worde op Aarde u karig loon...
De' Oogst van wat gij hier mocht zaaien,
Zult gij in den Hemel maaien,
Als gij neerknielt voor Gods troon;
Als uw naam, met Engelschrift,
't Levensboek wordt ingegrift.

GOED DIENSTVOLK.

Een trouwe dienstboo is een schat!
Zeg', wist gij 't, Heeren en Mevrouwen?
Och! wilt ze in waarde en eere houden,
Zoo gij er ooit een krijgt of hadt:
Draag' zorg, dat ze, bij 't plichtbetrachten,
Voor geest en lichaam 't noodigst heeft...
"Wie 't kippetje geen voeder geeft,
Heeft ook geene eieren te wachten!"

Een goeden dienst, bij brave lien,
Zeg', wist gij 't wel, mijn jonge vrienden!
Dat ge eer verliezen zult dan vinden?
Dus dankt er voor op bei uw knien;
Draag' roem op eerlijk plichtbetrachten,
En denk', zoo ge onbezorgd nu leeft...
"Als 't kippetje geene eiers geeft,
Dan heeft het ook geen garst te wachten."

AL TE GOED.

1.

“Al te goed, is Buurmans gek!”
Och! 'k zou vreezen,
Dat het zelden een gebrek
Van de méeste lui zal wezen! —
Of zoo'n Gekheid niet verdient,
Dat we haar als Wijsheid prezen?
'k Vraag het dikwijls, lieve Vriend!

2.

“Al te goed, is Buurmans gek!” —
Wil probeeren,
Of uw Buurman dit gebrek
Niet van U zou willen léeren!
Wées “te goed” maar, voor elkaar...
En het Paradijs zal keeren,
Of het nooit verlóren waar'!

3.

“Al te goed, is Buurmans gek!...”
“Arm, is Schande!...”
“t Héet niet bont, of 't heeft een Vlek!...”
Och, dat ge àl *die* Woorden bande'
Uit uw Taal en uw Gemoed: —
Blijv' 't slechts Spréekwoord in den Lande:
“Elk is Allen al te goed!”

IN DURE TIJDEN.

1.

Denk niet dat ik voor geld of goed
Mijn arme ziel verkoopen zou,
Mijn vroolijk hart, mijn frisschen moed...
Dat's gladjes misgeschoten, Vrouw!
Ik ken er nog in erger' nood
Met minder handen aan hun lijf —
En 't eerlijk zelfgewonnen brood
Dunkt mij de beste mondkost, wijf!

2.

Kom, veeg die traantjes van uw wang
En geef me reis een lekkren zoen;
Al zijn de tijden duur en bang,
Wij zullen 't met wat minder doen:
Maar niet geborgd, hoor, wijfje-lief!
Dan is het beter nog gevast...
En (moet ze springen tot gerief)
Dan Peetmen's doopgift uit de kast.

3.

Maar 't is, Goddank! zóó erg nog niet.
Goddank!... zie, dat's een troostrijk woord,
Dat God ons eerlijk zwoegen ziet
En ons gebed als Vader hoort:

Hij helpt, wie zich te helpen tracht,
Hij woont, waar liefde en vrede woont,
Zijn hand is 't, die den wind verzacht
En 't kaalgeschoren lam verschoont.

4.

Kom dan, mijn allerliefste vrouw!
Kom, veeg de traantjes uit uw oog;
Kom, fiks de handen uit de mouw,
Den blik vooruit, het hart omhoog!...
En hadt ge 't, in uws Ouders huis,
Wat meerder ruim, wat minder zwaar,
Wat meerder lust, wat minder kruis —
Ge wilt toch niet terug, niet waar?

ZATERDAG-AVOND.

1.

Een goeden avond, lieve vrouw! —
Dat was een kwade dag vandaag;
Ik ril en bibber van de kou,
En hoor, het rammelt in mijn maag:
'k Heb haast geen nat of droog gehad
Sinds ik van morgen ging op 't pad.

2.

Maar nu ik aan mijn eigen haard
En eigen tafel zitten mag,
Nu is 'tmij nog het dubbel waard
Wat ik bespaarde bij 't gelag,
Al schold ook Janmaat, dien ge kent,
Mij voor een nare', schriele' vent.

3.

Daar, Vrouwetje! heb-je blanke munt
(Geen enkle cent mankeert er aan):
'k Denk dat ge er huis mee houden kunt,
Al zou er morgen vleesch op staan,
Al schonk-je mij, tot goede sier,
Een glaasje van het beste bier.

4.

Maar Lief! dan smul-je zelve eens mee
 En neemt eens zelf het beste deel;
 Denk, dat ge bikken moet voor twee,
 En in de week krijg-je ook niet veel:
 Kom, zuinig wijfje, pruttel niet!
 'k Wed, dat er nog wel óverschiet.

5.

Mijn Vader heeft het mij geleerd,
 En 'k dank den man nog in zijn graf:
 "Wie 's weeks geen cent onnut verteert,
 Dien mag er Zondags vleesch van af;
 Dat houdt den werkman kloek en sterk
 En geeft hem lust en kracht bij 't werk!" —

6.

Maar o, 'k begrijp al waar het schort,
 Toe, kleur maar niet... de luierman
 Komt hier of daar nog wat te kort...
 Dáár, Lief! — daar gaat mijn lekkre tand!
 Als 't dan niet anders wezen mag,
 Zij 't morgen maar eens Vastendag.

ZONDAGSPAK.

Och, 't doet mij aan mijn harte goed
Te zien, hoe, op den Dag des Heeren,
De burger, in zijn zondagskleeren,
Met vrouw en kroost ter kerke-spoedt,
En hoe op aller blij gelaat
De zondagsvree te lezen staat.

De school, de schoonmaak en het werk,
Ze rusten bij de daagsche plunje....
Gij, wakkre burger, och! ik gun-je
Zoo graag, dat ge eenmaal 's weeks, ter kerk,
De stof en 't stof der aard vergeet
Met zondagshart in zondagskleed.

o Houd hem zuiver, houd hem sterk
Den nieuwen mensch, dien ge aan mocht trekken;—
En laat hij u tot deugden wekken
Bij daaglijksch brood en daaglijksch werk...
Al heeft ook moeder in de kast
Het zondagspak weer opgetast.

SLUITING DES JAARS.

(MIDDERNACHTS-GEDACHTEN).

I.

Geef, Heer! dat ieder, op de reekning van zijn leven,
Een grooter som van vreugde dan van smart,
Bij 't eind des jaars, U dankend, heeft geschreven; —
Maar méer nog, dat de luste of laste, hem gegeven,
Hem winste waren voor Verstand en Hart!

II.

Of 't jaar uitwendig donker sloot,
Toch zal ons, wil het God gehengen,
De nieuwe Jaarkring in zijn schoot
Inwendig licht en zegen brengen.
Ter ruste dan in stillen nacht,
Met al de dagen van 't Verleden,
Al wat ons vreeze of kommer bracht; —
En uit die ruste ontwake een Heden
Vol hope en ootmoed, liefde en kracht!

NIEUWJAARSWENSCH.

Last en lust, en lief en leed,
Staan op 't tipje
Van het wipje
Tot den oversprong gereed.

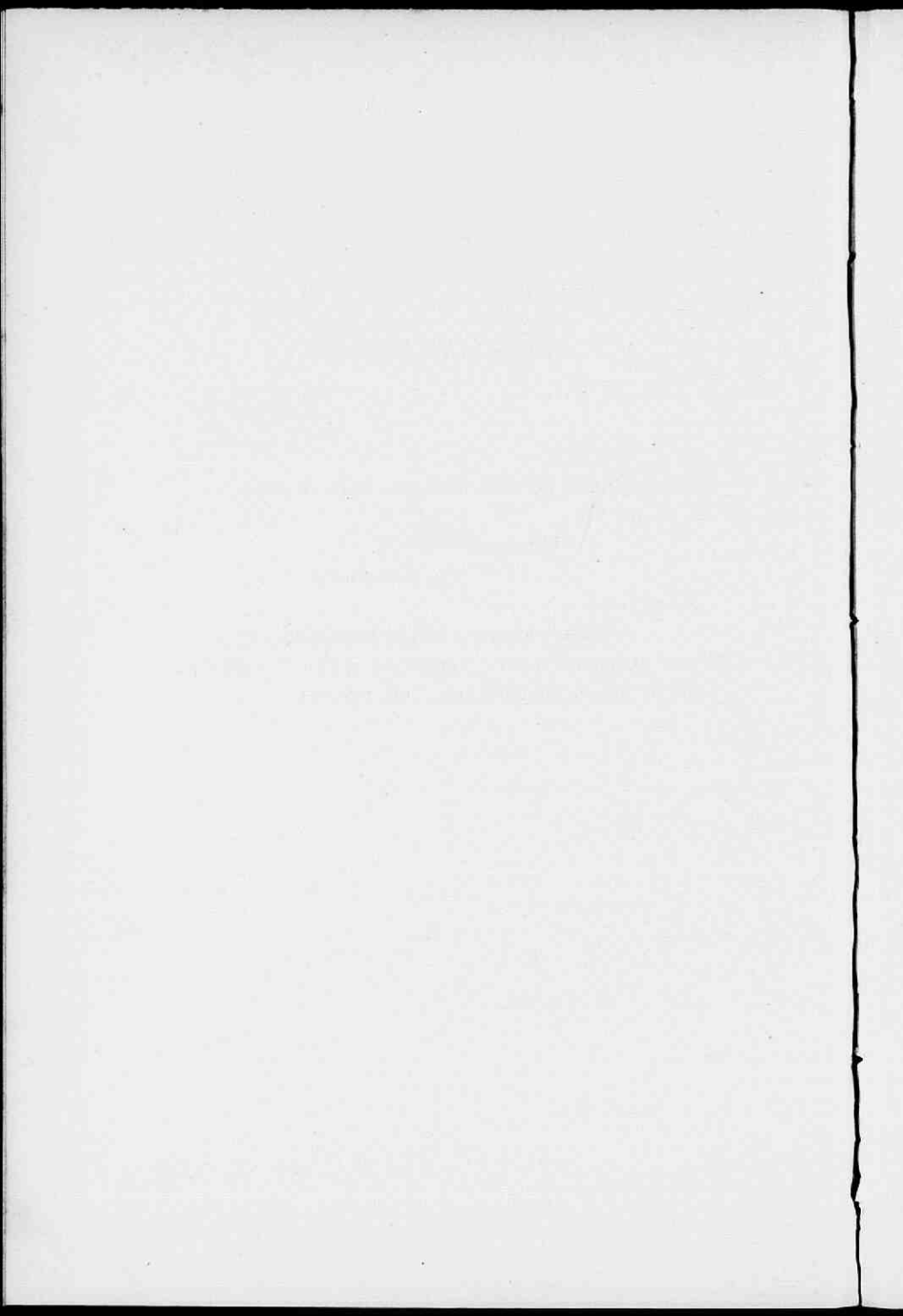
Leer, o Heer! ons, zonder klagen,
In het nieuwe Jaargetij
Dragen — wat Ge ons geeft te dragen...
En genieten, vroom en blij,
Wat Uw godlijk welbehagen
Ons beschikt aan Heil....
Dát zij!

Oct 72 No 512

VELERLEI WIJSHEID.

I.

NIEUWJAARSMORGEN.

Vernieuwing, ja! van lichaam, hart en geest: —

Dat zij de bee,

Waarmee

Wij u beginnen,

Nieuwjaar!...

Nieuw leven — nieuw beminnen,

Nieuw strijden — nieuw verdragen — nieuw verwinnen;

Nieuw hopen en gelooven 't allermeest!

DROOMEN.

“Ja, Vrinden, droomen zijn bedrog!”
Dat roepen we allen, iedren morgen,
Dat weten we allemaal — en toch...
Hoe dikwijls droomen we allen nog
In dwaze wenschen, dwaze zorgen....
Wanneer we wakker moesten zijn
Bij al des levens vreugde en pijn!

Of ons, des nachts, een droom bedriegt,
Dat zal zoo'n vreeslijk ding niet wezen;
Maar wie zich dáags in sluimring wiegt,
Wie wakend-droomend zich beliegt,
Die heeft gewis het ergst te vreezen:
'k Denk, als dan 't lot hem wakker maakt,
Dat hij nooit weer tot rust geraakt.

Dus, lieve Vrinden, waakt bij dag: —
Houdt wijd en helder de oogen open!
Kijk' rechts en links, al wat je mag,
Of je ook een kuil of valstrik zag',
Waarin ge (droomend!) in zoudt loopen: —
Zorg', dat ge dáags uw tijd niet spilt;
En droomt dan 's nachts... ál wat ge wilt!

OPGEPAST.

Ben je op twintig jaar niet rap,
Ben je op dertig jaar niet krachtig,
Ben je op veertig jaar niet knap,
Ben je op vijftig rijk noch machtig...
'k Vrees, dat ge ál uw levenstijd
Wel zult blijven, wat ge zijt!

Daarom, wat ge gaarne wáart,
Knapen, maagden, mannen, vrouwen,
Wordt het, éer die dag verjaart;
Of 't zal later u berouwen:
Wie zijn tijd voorbij laat gaan,
Blijft als Jut voor 't landhek staan.

GOEDE MOED.

REFREIN.

“Goede moed, goede moed,
Alle kwaad verdragen doet!”

1.

Is de winter soms wat koud,
Vouw uw kraag maar dubbel breed;
Is de zomer soms wat heet,
Schuil maar in het groene woud;
 Is uw beurs wat gladjes,
 Is uw maag wat platjes,
Haal de riem maar straffer toe...
En blijf altijd wèl te moe!

REFREIN.

“Goede moed, goede moed
Alle leed vergeten doet!”

2.

Om geléden en gehád,
Tob', noch zucht', noch treure uw ziel;
't Regentje, dat gistren viel,
Maakt vandáag toch niet meer nàt!
 Alle levendagen
 Brengeu vreugd en plagen:

Smaak of draag ze, vroom en vroe,
Maar blijf altijd wèl te moe!

REFREIN.

“Goede moed, goede moed
Doet aan geest en lichaam goed!”

3.

Rimpels weg, uit hoofd en hart;
Open ziel, en open blik;
Goede moed!... en zie, van schrik
Vlieden alle zorg en smart!
 Hopen en gelooven,
 Bidden kracht van Boven,
Werken, tot zijn avond toe...
Wie dat kan, blijft wèl te moe!

OP REIS.

Wie op des Levens reis wil gaan,
Hij steek' zich goed in 't pak;
Hij trek' zijn knapste kleertjes aan,
En laat' zijn hoedje losjes staan,
Opdat hij 't afneem' met gemak...
En laat hij dan maar gaan.

Geen handschoen draag' de flinke kwant,
Maar late aan ieder zien,
Dat hij, bij oordeel en verstand,
Goed hart heeft — doch ook sterke hand,
En graag wil werken bij de lien....
En ga dan maar door 't land.

Maar altijd blijv' zijn beste tooi,
Een vroom en blij gemoed:—
Of hem de zomer bloemen strooi',
De winter hem met hagel gooi',
Hij vinde 't alles mooi en goed;
Hij vinde 't alles mooi!

Wie op des Levens reis wil gaan,
Steek' zóo zich dus in 't pak!
En grijpt hij de Arbeid handig aan,
En draagt hij, op der Wijsheid baan,
Een cent Beleefdheid in zijn zak...
Dan kan hij veilig gaan.

DUREN.

1.

Duren is een schoone stad!
Maar niet ieder, lieve vrienden,
Kan haar op zijn landkaart vinden;
Schoon hij ook, in menig blad,
Heel de kaart der Wereld had.

2.

Duren is een schoone stad!
Volle beurzen, goede dagen,
Heeft daár ieder maar voor 't vragen,
Die er huis en erve had,
Ja, een Plekje slechts bezat.

3.

Duren is een schoone stad!
Wie zijn vlijt wil zien beloonen,
Ga er heden nog in wonen;
Of hij zoek' ten minste 't pad
Dat hem heenvoert naar die stad.

4.

Duren is een schoone stad!...
Maar geen mensch kan haar betreden,
Die, bij onbevleete zeden,
Niet een eerlijk hart bezat —
En geen fiksche handen had.

DE WEG DES LEVENS.

REFREIN.

Zeg, zeg!
Weet gij den weg,
Weet gij den weg door het Leven?...
Dát is een ieder niet gegeven!

1.

De weg ligt vooruit: roept er een;
Ter linkzijd: zegt er een ander;
Ter rechterzijd loopt er een heen...
Hoe weinigen gaan met elkander!

REFREIN.

Zeg, zeg!
Weet gij den weg,
Weet gij den weg door het Leven?...
Dát is een ieder niet gegeven!

2.

Dées heeft hem, en zoekt hem nog steeds;
Die wijst hem, en loopt den verkeerde';
Dees vraagt nog, en is er alreeds;
Die kent hem, nog éer hij hem leerde...

REFREIN.

Hoor, hoor!
Ik weet het spoor,
't Veilige spoor door het leven...
Dát is een ieder niet gegeven!

3.

Recht uit maar, recht uit ligt de weg!
Recht uit, schoon uw krachten bezwijken;
Langs doornen, door struiken en heg,
Recht uit — zonder omzien of wijken!

REFREIN.

Hoor, hoor!
Dát is het spoor,
't Veilige spoor door 't Leven...
Och! zij het allen eens gegeven!

DRIE LIEDEREN.

1.

Gij blij gezang, uit blij gemoed!
Wanneer gij klinkt uit volle longen,
Alsof er duizend vogels zongen —
Wat doet ge aan geest en lichaam goed!
Wat huppelt, bij het juichend zingen,
De ziel... als wou ze 't lijf ontspringen!

2.

Gij droef gezang, uit droef gemoed!
Wanneer een bleeke mond u fluistert,
Wat wordt (alsof het naar u luistert)
Wat wordt dan ieder leed verzoet!
Wat drupt gij balsem in het harte,
Verschroeid door 't gloeien van de smarte!

3.

Gij vroom gezang, uit vroom gemoed!
Wanneer gij, met uw zuivre galmen,
Ten hemel stijgt als wierookwalmen,
Dan smelt ge in 't koor van de' Englenstoet! —
Och! mocht uw toon ons lied doordringen,
Of wij van leed of blijdschap zingen!

GEEN TIJD.

1.

Als 't leven maar zoo kórt niet was,
Dan zou ik deez' en dien wel háten;
Maar och! 't ontvliedt mij nu zóo ras,
Dat ik geen uur er van kan laten;
En maar mijn best doe alle dag,
Om lief te hebben, wat ik mag!

2.

Ook gij, als ge eens aan 't einde zijt,
Zult, met mij, u gewis beklagen,
Dat zooveel goede, kostbre tijd
Versléet — door noodloos u te plagen
Met háat te koestren in uw ziel...
Waar zóoveel lief te hebben viel.

3.

Dus bid ik: zie! hoe 't leven spoedt;
Kweek zóoveel Liefde in hart en zinnen,
Dat — klopt de Haat — gij roepen moet:
“Ga weg! er is geen plaats hier binnen!”
En zeg, als van uw Tijd hij vroeg:
“Voor Liefde heb 'k niet eens genoeg!”

UITKIJKEN.

1.

Wat kijkt gij altijd naar den Grond,
Met zoo'n benauwd gezicht?
Omhoog het hoofd; sla de oogen rond;
Dáar is het frisch en licht!
Kom! voor uw Voeten ligt toch niet
Dan zorgen en verdriet.

2.

Maar òm, en vóór, en bóven u,
Daar ziet gij, dag aan dag,
Wat U (al zij het pad wat ruw)
Versterking geven mag;
Wat u, in wonder-wijze leer,
Het hart heft tot den Heer!

3.

Kom!.. éen uit duizend: — zie dien tak!
Daar zit een vogelijn,
En wiegt en wipt op zijn gemak
En baadt in zonneschijn:
Hoe zingt en trillert van plezier
Dat allerliefste dier!

4.

Hij zaait noch maait — heeft hof noch schuur...
 Maar, wáar hij henen trekt,
 Daar vindt de vluggerd, te aller uur,
 Zijn tafeltje gedekt;
 En heeft hij wèl (of blijft hij niet)
 Dan dankt hij, met een lied!

5.

“Ja,” roept gij: “als 't Mij óók zóo ging,
 Dan tóbde ik nimmer weer!”
 Zeg: — denk eens, hoe veel Gij ontving'
 Van God, ons aller Heer,
 Waarvoor Gij hálf zooveel niet deedt,
 En nooit van dánken weet?

6.

“Vertrouw op God, wees blij van geest,
 Wees dankbaar aan den Heer;”
 Dat kunt gij leeren van zoo'n beest
 En nog oneindig méer: —
 Dus nooit weer de oogen naar den Grond;
 Maar sla ze flink in 't rond!

OVERDAAD.

Al te lang, al te veel,
Zoo gij er niet goed op pàst,
Maakt den liefsten lust . . . tot last;
Vaak is 't beter half — dan heel!
Zalig, wien het is beschoren
Om met kloek en ferm beraad,
Midden in al de overdaad,
Naar die wijze stem te hooren!

Hou dan op, toom dan in,
Eér uw lust nog is voldáan;—
Leg wat weg, laat wat staan,
Wilt ge blijven frisch van zin:
Dàn zal iedre dag u geven,
(Of gij arbeitd, of gij rust)
Nieuw genot en nieuwen lust,
Ook in 't meest eenzelvig leven.

Maar hebt ge eenmaal, onbedacht,
U in 's werelds overdaad
Overprikkeld, overzaad, —
Wèg is alle lust en kracht!
Leer dus mijden, leer dus scheiden,
Leer ontbereren dit en dat;
Wie gehad heeft, héeft gehad...
Zalig zij — die nog verbeiden!

NOOD LEERT BIDDEN.

Nood leert bidden: -- 't mag zoo zijn!

Maar, wie slechts in bóoze dagen,
Bij gebrek, of nood, of pijn,
God om hulp of steun zou vragen,
Och! al bad hij dag en nacht,
Vindt in 't bidden steun noch kracht.

Zoo 't Geluk geen bidden leer',
Zal de Nood het nimmer leeren;
Zal ons hart tot God den Heer
Nimmer zich in wáarheid keeren;
En de neergevallen roe
Stopt de bron van 't bidden toe.

Nood leert bidden... 't mag zoo zijn!
Maar dat bidden slechts bij smárten,
Kent het Dier ook in zijn pijn...
God gaf Ons, 't Gebed des "harten!"
Leer — in leven en in dood,
Dát te bidden "zónder nood!"

DAT BOOZE GELD.

Dat booze Geld, dat booze Geld,
Dat maakt wat goede lien tot slechten;
Dat doet wat haten en wat vechten;
Dat baart wat onrust en geweld!
Ik heb mijn hart er afgetrokken;
Ik laat het rollen, waar het will';
En 't zal mij (hoop ik!) nooit verlokken
Tot booze daad of dwaze gril.

'k Zag menig sullen op de baan,
Bij 't grabblen naar die gladde schijven; —
Voor mij, 'k wil op mijn Beenen blijven:
En 'k bid-je, neem mijn voorbeeld aan!
Al vindt ge dan ook, bij mijn sterven,
Geen kasten vol met geld en goed...
Wat ik gehad heb, kunt gij erven: —
Een eerlijk hart, een kalm gemoed!

REEKNING MAKEN.

Hang het huikje naar de' wind;
Maar in 't goede, lieve vrind!
Zet de tering naar de nering,
Of uw nering krijgt de tering;
En gij zelf er bij, mijn kind!

Zuinigheid baart overvloed;
Soberheid maakt zuiver bloed;
Volle magen, leege kasten;
Maanden smullen, jaren vasten;
Pronk van kleeren, arm van goed!

Daarom is: een Cent, bespaard,
't Winnen van een Gulden waard!
Wie zijn reekning goed kan sluiten
Baat het binnenshuis en buiten —
In den Hemel als op Aard!

PRET.

1.

'k Heb ontzaglijk pret vandaag!
Zoo iets recht plezierigs
Tierigs,
Dat ik heel de wereld vraag:
"Zie je 't?... ik heb Prèt vandaag!" —
En zij kijken,
En zij strijken
(Heel verwonderd) langs mij heen;
En ze glimpen,
En ze schimpen:
"Hoor! dáar kuiert er vast een!"

2.

Kom! — zoo ménig is bedroefd...
En laat op zijn wézen
Lezen,
Dat het leed zijn voorhoofd groeft:
(Waarlijk, zonder dat het hoeft!)
Al dat grienen
Kan niet dienen,

En je wint er toch niets meê;
Wou *ik* glimpen,
Wou ik schimpen,
'k Zei: "dàar kuieren wel twée!"

3.

Maar... 'k heb razend pret vandaag!
En wil àndren praten
Laten...
Mits Mij dan maar niemand vraag':
"Wàarom heb je pret vandaag?"
Als ze glimpen,
Als ze schimpen,
En mij elk als gek veracht,
Zal ik denken
Bij hun krenken:
"t Bést licht, wie het lóngste licht!"

OPENHARTIG.

1.

Wilt ge grappen, wilt ge pruilen
Wilt ge lachen, wilt ge huilen,
Zijt ge boos of zijt ge goed...
Zeg maar, wát of 't wezen moet!
'k Haat dat mokken en dat zwijgen,
Waar 'k geen end aan vast kan krijgen;
Zeg, wat hebt ge? — 'k draag er dan,
(Als ik kan!)
Hartlijk graag mijn portie van.

2.

Leg uw lippen aan mijne ooren,
Als geen ànder het mag hooren,
Maar spreek rond en duidelijk uit,
Wat gij in uw hart besluit:
Moet ik troosten — zeg me uw lijden,
Mag ik juichen — uw verblijden!
Liefde (en Vriendschap bovenàl)
Heeft geen val,
Dan met òvergaanden bal.

Wie zijn borst eens òp wil luchten,

(Zij 't in zingen of in zuchten)

Hij betrouwe een Vriendenhart

Wat hem streelt... of wat hem smart;

Saam genoten, saam geleden,

Saam gedragen, saam gestreden;

Wat of 't dan ook wezen zou,

(Vreugd of rouw:)

Dät is wåre vriendentrouw!

NAAR BOVEN.

Ja, moeilijk is 't! — Een steile weg,
Een glibbrig pad, vol slijk en steenen,
Door distelstruik en doornenheg!..
Maar zijt ge Omhoog, en ziet gij om u henen,
In 't heerlijk, onbegrensd verschiet,
Vol hemelsblauw en zonnestralen...
Dan voelt gij eerst, hoe dubbel gij geniet,
Wat gij met zorg en moeite moest betalen.

Gij Jeugd! wat blijft ge in 't lage land,
In 't duf moeras der Armoë klagen?
Omhoog, met rappen voet en hand,
Omhoog, met vasten wil en eerlijk wagen!
Hoe moeilijk de éerste schreden zijn,
Uw kracht zal klimmen met uw schreden;
En vindt ge ook slechts één bloem in de woestijn
Goed Heden is best loon, voor zwaar Verleden!

HAND EN HOOFD.

1.

Een kloeke hand, een rappe hand,
Die acht ik waarlijk niet gering;
Maar 'k weet toch nog een bêter ding:
Een helder, rijk en rijp verstand!
Een hoofd, dat doordenkt en bevroedt,
Eêr dat de hand wat poogt of doet.

2.

Dus wèl de handen uit de mouw,
En de' arbeid krachtig aangevat,
Maar eerst bedacht, hoe dit of dat
Het bêst te zetten is op touw:
En iedren dag vier' Jufvrouw Hand
Haar trouwfeest met Mijnheer Verstand!

VRINDEN.

1.

Hebt ge wáre, trouwe vrinden,
Die (bij 't minder, of bij 't meer!)
Stéeds u eerden en beminden...
Dank dan onzen Lieven Heer!
Naast het bèste deel des harten,
Liefde van een brave Vrouw...
Is ons in dees aardsche dreven,
Nimmer hóoger schat gegeven,
Dan beproefde Vrindentrouw!

2.

Wat het bittere zoet kan maken,
En het zoete dubbel zoet,
Wat, aan dorre doornestaken,
Malsche vruchten groeien doet,
Wat de warme zonnestrallen
Zijn, bij felle winterkou,
Wat, voor dor-geschroeiide wegen,
In den régen ligt aan zegen...
Vindt ge in echte Vrindentrouw.

3.

Prijs uw lot dan boven velen,
Wien een vrind te beurte viel,
Willig om uw lot te deelen...
Hart des harten, ziel der ziel!
Wees zóo matig in de weelde,
Wees zóo krachtig in den rouw,
Dat ge, (in beiden!) waard moogt blijven
Om éens op uw graf te schrijven:
"Hij kende echte Vrindentrouw!"

EENDRACHT.

1.

Wie met makkers moet verkeeren,
Of moet werken dag aan dag,
Dient te weten of te leeren,
Wat vereende kracht vermag; —
't Hálve werk, het half vermoeien
Is het, als de scheepslui roeien
Met gelijken slag!

2.

Mannen-broeders! weest eendrachtig
In uw huis en op de straat;
Dat maakt stevig, dat maakt krachtig,
In de Kerk en in den Staat:
Wat je gaarne Zelf zoudt kunnen,
Dien je aan iedereen te gunnen,
Brave kameraad!

3.

Zie! wat ze oudtijds krachten vonden
Bij hun Eendracht in 't gevaar...
Neerlands pijlen, saamgebonden,
Hielden 't wel tweehonderd jaar:
Mannen! tórnst er een aan 't draadje,
Hij verkoopt-je — hij verraadt-je,
Dat 's waarachtig waar!

4.

Had een elk zijn zin gekregen,
 Broeders, zeg'! waar zou dat heen?
 't Was dan zonneschijn en regen,
 Zomer, lente en herfst meteen...
 Of je vloeken woudt of bidden,
 't Gaat niet — 't beste leit in 't midden...
 Wees' er mee tevreen.

5.

Leer' wat nemen en wat geven,
 Sta' te stijf niet op je stuk;
 Leven moet je en laten leven,
 Buurmans heil is elks geluk: —
 Geuzen, papen, liberalen,
 Dompers... moog de drommel halen!
 Vink!.. denk om de kruk!

6.

Laat dan blaffen, laat dan fluiten,
 Ruw en sterk, of fijn en zacht,
 Wie, van binnen of van buiten,
 Tweedracht zaaien wil bij nacht;
 Lacht wat met hun looze vonden,
 Keert uw horens naar de honden...
 "Eendracht slechts maakt macht!"

MANIER VAN ZIEN.

Weet ge, hoe ge kijken moet
Eer ge iets deeglijks wilt of doet?...
Zie omhoog, eer gij besluit;
Eer ge handelt — recht vooruit!

Ziet gij angstig links en rechts,
't Lukt u licht tot lafs of slechts;
Slaat gij gluipend de oogen neer,
'k Wacht niets flinks of eerlijks meer!

“Wijsheid” vindt ge alleen omhoog;
Dáarheen dus bij *willen* 't oog!
“Recht door zee” alleen maakt koen;
Dáarop dan het oog bij 't *doen*!

Heil hem, die éerst God betrouwt,
Dán, slechts op zichzelf bouwt;
Of 't hem wèl of kwalijk ga,
Wil en daad rouwt vroeg noch spa!

ONTWORSTELD.

Wie zijn kracht wil leeren kennen,
Die beproeve, te elken dag,
Iets te ontwennen,
Van wat hij het liefste mag;
En zijn zoetst en sterkst begeeren
Te bedwingen en beheeren!

Als een Spinnetje het Vliegje,
Vangt Gewoonte ons in haar net;
Och bedrieg-je
Niet — dat ge óoit er U uit rêdt....
Mocht ge niet (van jongs af) leeren,
Wat te laten en te ontbéren.

Vastgepakt en uitgezogen
Sterft Hij aan zijn eigen zwak,
Wien 't vermogen
Zich door 't net te slaan... ontbrak!
En *die* kracht is slechts te kennen
En te krijgen... door ontwennen!

Oefen U dan, dag en nachten,
Als u trek of lust besluipt,
Om te wachten...
Eer gij in hun netten kruipt!
't Vlerkje niet — maar Poot en Nebbe
Breekt Gewoontes spinnewebbe!

WAT Kiest GE.

1.

Is hebben, "hebben!" — krijgen, is de "kunst!"
Zoo luidt de spreuk:
En steeds stond ze bij mij in goeden reuk
En groote gunst!
Niet, dat ik daartoe iedren weg wil gaan,
Of andren raân:
Maar — omdat krijgen krachtig maakt en knap,
En hebben slap!

2.

Bezit is 't Vaderliefje, dat ons kapt
Bij de avondkaars;
Maar krijgen is de zevenmijlen-laars,
Die vóorwaarts stapt;
Bezit is, van *genoten*, volle Neef...
Of 't ging of bleef!
Maar Streven (rijke en onuitputbre schat!)
Kent geen *gehad!*

3.

Wilt ge recht wijs dus, recht gelukkig zijn,
 Leg nimmermeer,
 Traag en verzadigd, u bij 't Hebben neer,
 Waar' 't op satijn! —
 Een broodkorst, die ge nog *verkrijgen* moet,
 Is gróóter goed,
 Dan 't hebben van de fijnste lekkernij
 Of specerij!

4.

Is krijgen, Leven! — hebben, is de Dood!
 Doch... *hebt* gij iet,
 Geef 't Armren (dát máákt levend!) mits ge 't niet
 Werpt in hun schoot.
 Leer hen *verkrijgen* ook: — 't Is, tot het graf,
 De Mozes-staf,
 Die, uit des Levens steenrots (hoe 't ons gaat)
 Frisch water slaat!

STELLEN.

“Stelen... foei! een vreeslijk ding!...”
Dunkt je, 't vrindje? — die soms uren
Zit te hangen en te turen,
Eer je flink aan 't werken ging...
Zeg me dan eens, jongenlief!
Is een Dagdief ook geen dief?

“Stelen... foei! een vreeslijk kwaad!...”
Dunkt je 't, vrouw? — die plunje en eten
(Half bedorven, half versmeten)
Maar in 't honderd loopen laat...
Zeg me toch eens, wijfjelief!
Is een Slons dan ook geen dief?

“Stelen... God bewaar' me er voor!...”
Dunkt je 't, man? — en 't loon van dagen
Zie ik naar de kroeg u dragen;
Lapt ge er in één' avond dóor...
Zeg me dan eens, ventjelief!
Is een Dronkaard ook geen dief?

Zulke dieven loopen vrij! —
En, bedenk ik dan, hoevélen
Zóo zich zelve 't éerst bestelen,
En het huisgezin er bij...
'k Roep dan luidkeels: “Menschenlief!
Houdt den dief, och! houdt den dief!”

VERDRINKEN.

1.

o Diepe zee, o wijde plas!
Wat ligt er in uw golven
Al menigeen bedolven!...
Maar toch! — hoe groot het aantal was
Van hen, die in Uw afgrond zonken,
Toch zijn er vrij wat méer verdronken
In 't klein jeneverglas.

2.

o Diepe zee, o wijde plas!
Wie in Uw vloed moest sneven,
Weet, dat zijn dood en leven
Toch in de hand des Heeren was! —
Maar wie zegt, in Wiens hand zij zonken,
Die in het helsehe vocht verdronken
Van 't klein jeneverglas!

HOE 'T DOCHTERTJE HEET.

1.

Gij ijdeluitjes in den Lande,
Bedenk' — wanneer gij trotsch en blij
U toot met goud, fluweel of zij...
“Het Dochtertje van Hoovaardij
Heet meestal Schande!”

2.

Méer dan die kwikken en die strikken
Zal Eenvoud (zelfs in 't effen zwart!)
Met helder oog en rustig hart,
En zonder smet of schuld of smart,
De ziel verkwikken!

3.

Och! ijdeluitjes, die ik kende,
Hoe rijk gekleed!... gij leerdet mij,
“Het Dochtertje van Hoovaardij
Heet niet slechts Schande — maar daarbij
Meest oók Ellende!”

UITGAAN.

Hebt gij het grootste heil op Aard:
Een trouwe ga, een eigen haard,
En lieve kindren om uw disch —
Zoek geen Vermaak dan, waar 't niet is...
Wie drommel! tracht, bij zonneshijn,
Door lamp of kaars verlicht te zijn?

En toch, wat zie ik (boos of mal?)
De Man... de Vrouw... de Kindren al,
Haast elken dag, dat eigen huis
Ontvlieden, als het ergste kruis;
En, voor dien reinen Zonnegloed,
Een Walmpit zoeken, zwart van roet!

Och! — Pret... die gun ik man en maag,
En vrouw en kindren, hartlijk graag!
Vermaakt — dat dienen we, alle dag!
Maar weet... waar men het zoeken mag,
Niets geeft die Pret ons zóo gewis,
Als 't zalig Huis aan eigen disch!

Blusch uit, die Smeerpot van de Kroeg!
Dat Koffie-kaarsje laat en vroeg!
Die Weeldelamp van 't Pronksalet!
Dat Gaslicht van Uitheemsche Pret...
Dan zal er Heil en Zonneshijn
In eigen Huis en Harte zijn!

THUIS.

1.

Gij dierbaar Thuis! — hoe wordt gij meer en meer,
Met ieder jaar, een kalme, veilge ree,
Waar men aan de ongena van stormig weer
En 't wilde klotsen van de wereldzee
Ontvlucht — en stilte en ruste vindt en vree.

2.

En Vrede! — och, is hij niet het hoogste goed? —
Roem, aanzien, rijkdom... waar de jeugd naar jaagt,
Ja, zelfs de hoogre roersels van 't gemoed,
Het hooger doel, dat elk in 't harte draagt,
Verworven zijn zij — als Zijn licht ons daagt!

3.

Zoo schuif men dan uw deurwand en gordijn,
o Dierbaar Huis! — met kalmen, vromen zin,
Stil tusschen u en 's levens weelde en pijn,
Stil tusschen u en 's werelds woelen in...
En ruste er in den schoot der huwlijksmin!

4.

Zoo putt' men dáar, voor 't leven, kalme kracht,
Als men uw drempel weer verlaten moet;
Gewis, dat — weergekeerd — ons Vree verwacht!
En dat het worstlen met den wilden vloed
Dien vree des Huizes dubbel schatten doet.

5.

Dan heff' de geest zich hemelwaarts tot God,
En wijde 't stille Huis aan Hem, in dank en bee; —
Dank voor het woelend, wisslend levenslot,
Dat ons dien schat als Hoogste erkennen dee;
En *Bede*: —
o! Boven alles, — geef ons Vree!

EEN HEMELTJE.

1.

Een open oog, een vaste hand,
Een kloeke moed, een gulle lach,
Veel hart, en reedlijk veel verstand —
Dát is, wat ik het liefste mag!

2.

Nu geurt de bloem, dan sterft de vrucht;
Nu schijnt de zon, dan stormt het fel;
Maar, zij het klare of donkre lucht,
Van binnen wèl, is 't altoos wèl!

3.

En komt er soms, om àndrer leed,
Een schaduw over 't blij gemoed...
Wees maar tot Helpen steeds gereed,
Dan wijkt die schauw voor zonnegloed!

4.

En pakt u eigen leed in 't hart,
(Mits dat het niet zij eigen schuld)
Pak 't flink weerom: werp uit de smart —
Of lukt dát niet: draág met geduld!

5.

Doch wåre 't eigen schuld — zoo buig
In ootmoed en in boete neer,
En sta gesterkt weer op, en juich:
"k Doe dubbel goed een volgend keer!"

6.

Dus, open oog en vaste hand,
Een goede moed, een gulle lach,
Veel hart, en reedlijk veel verstand —
Dan is 't een Hemeltje, ålle dag!

GEEF ONS HEDEN...!

Een uurtje lust, een dagje last,
Is 't mengsel, dat het best ons past;
'k Vrees, wie het anders hebben wou,
Dat hij zijn lust aan Lust
Welhaast verliezen zou!

Wat ons bekoort en streelt en boeit
Hoeft niet veracht, hoeft niet verfoeid!
Och neen! geniet het dankbaar-blij;
Maar zóo, dat van uw taak
't Alleen Verpóozing zij!

Leer bovenal, reeds in uw jeugd,
Dat Ernst — de Vader is der Deugd;
En dat de Smart ons hart gewis
(Al schijnt ze soms wat straf!)
De teerste Moeder is!

Smaak lustig dus wat de Aard u biedt,
Maar mor dan om haar lasten niet;
En denk: "als 'keens mijn oogen sluit,
"Zien Ginds die lust en last
Er licht héel anders uit!"

Of 't Hier dan goed of kwalijk zij,
Blijf vroolijk-ernstig.... rustig-blij;
En bid in vreugde, en bid in nood,
Steeds éerst om 't Hemelsche
En dan om 't Aardsche brood!

PLANT EN STEEN.

Als de stormwind kruid en halm
Knakt — en toch maar de arme Plant
Telkens nieuwe knopjes kweekt —
Blijft de Steen, wien storm niet breekt,
Even kalm.

Witbevoren, roodgegloeid,
Heeft de Steen het koud noch warm;
Als het fijngevoelig Kruid
(Dat maar altoos kiemt en spruit)
Rilt of schroeit.

Van den zoelen hemelboog
Regent het op Plant en Steen: —
't Kruid schiet uit in bloesemblad,
Maar de Steen wordt enkel... nat...
En weer droog.

Ongedeerd en ongemoeid
Blijv' de Steen... hij blijft ook stéén!
Ik (en 'k wensch het Jonk en Oud)
Ik ben liever Groenend Hout...
't Lijdt — maar bloeit!

IN LEED.

1.

Groeit de Roos in dorenhagen,
Onder dompig, giftig kruid;
Hoe verdrukt en neergeslagen,
Spreidt zij toch haar geuren uit! —
Schoon de zee ook hoog moog' staan,
Schoon de wilde golven slaan,
Zie! de Rots zal niet bezwijken
Eer der Aarde pijlers wijken.

2.

Sta dan, in des levens baren,
Onbezweken als een Rots!
Bloei te midden der bezwaren,
Als een Roos ter eere Gods! —
Juich, o ziel! en stijg omhoog
Naar den heldren hemelboog;
Uit der graven aaklig duister
Rijst dan Eeuwge morgenluister!

IN VREDE'.

1.

Daar moet veel strijds gestreden zijn,
Veel kruis en leeds geleden zijn;
Daar moeten heilige zeden zijn,
Een nauwe weg betreden zijn,
En veel gebeds gebeden zijn,
Zoo lang wij hier beneden zijn,
Dan zal 't hierna in vrede zijn!

2.

Hoe zwaar wij dan beladen zijn,
Hoe donker onze paden zijn —
Of wij omringd door kwaden zijn,
Versmaad in woord en daden zijn,
Van Vriend en Maag verraden zijn...
Wij zullen niet te schaden zijn,
Zoolang we in Gods genade zijn!

' Het eerste gedeelte van dit Lied is, gelijk vélen (zoo ik hoop!) weten, van onzen vromen, kernachtigen DIRCK, RAPHAELSZ, CAMPHUYSEN (Geb. 1586; Gest. 1627). Och, dat er van de heerlijksten zijner Gedichten eene *Volksuitgave* kwam!'

RUSTIG ONDERGAAN.

1.

Wat daalt gij rustig in der golven schoot
o Glansrijk licht, beneveld noch verdonkerd,
o Gouden zon; gij, beeld van al wat fonkert,
Van wat op aarde heerlijk is en groot!

2.

Al hebt gij hoog aan 's Hemels trans gestaan,
Toch daalt gij kalm en zonder klagen neder;
En schóoner nog verrijst gij eenmaal weder
Voor 't oog der Aard, die U zag ondergaan.

3.

Buig zóo uw kruin, wanneer Uw Avond daalt,
Buig zoo uw kruin, o Grijsheid! zonder klagen;
Vind rust in God: — Ras zal de Morgen dágen,
Wiens Eeuwge glans de Hemelen doorstraalt!

BIJ 'T SCHEIDEN:

't Is, naar des Heeren raad, gewis,
Dat elk, van wat hem 't liefst hier is,
Moet scheiden;
En toch valt, heel het leven lang,
Ons harte niets zóo zwaar en bang,
Dan Scheiden!

Vindt gij een bloempjen op uw pad,
Zoo plaats het in kristallen vat,
Maar wéet het...
Als 't morgen bloeit in volle pracht,
Verwelkt het licht dienzelfden nacht,
Och, wéet het!

En gaf u God een liefste of vriend,
Denk steeds... hoe teer gij hen bemint,
Om 't scheien;
Een korte spanne tijds vliegt heen...
En ach! — daar staat gij reeds, alléén,
Te schreien.

Doch... éenen troost mag ik U bien...
.
Wanneer men scheiden moet of vlien,
Dan zegt men toch: — "tot wéderzien!"

¹ Wie herinnert zich niet Mendelssohn's: "Es ist bestimmt in Gottes Rath"?

UW KONINKRIJK KOME!

1.

o Woord des Heils, o Woord van Vrede:
"God bovenal: — Uw Naasten als uw Zelf!"
In ieder Bedehuis en Tempelwelf
Weergalme uw ruischen, als gebod en bede!
En met die bee (hóe hij U diene, o Heer!)
Kniel *ieder* neer!

2.

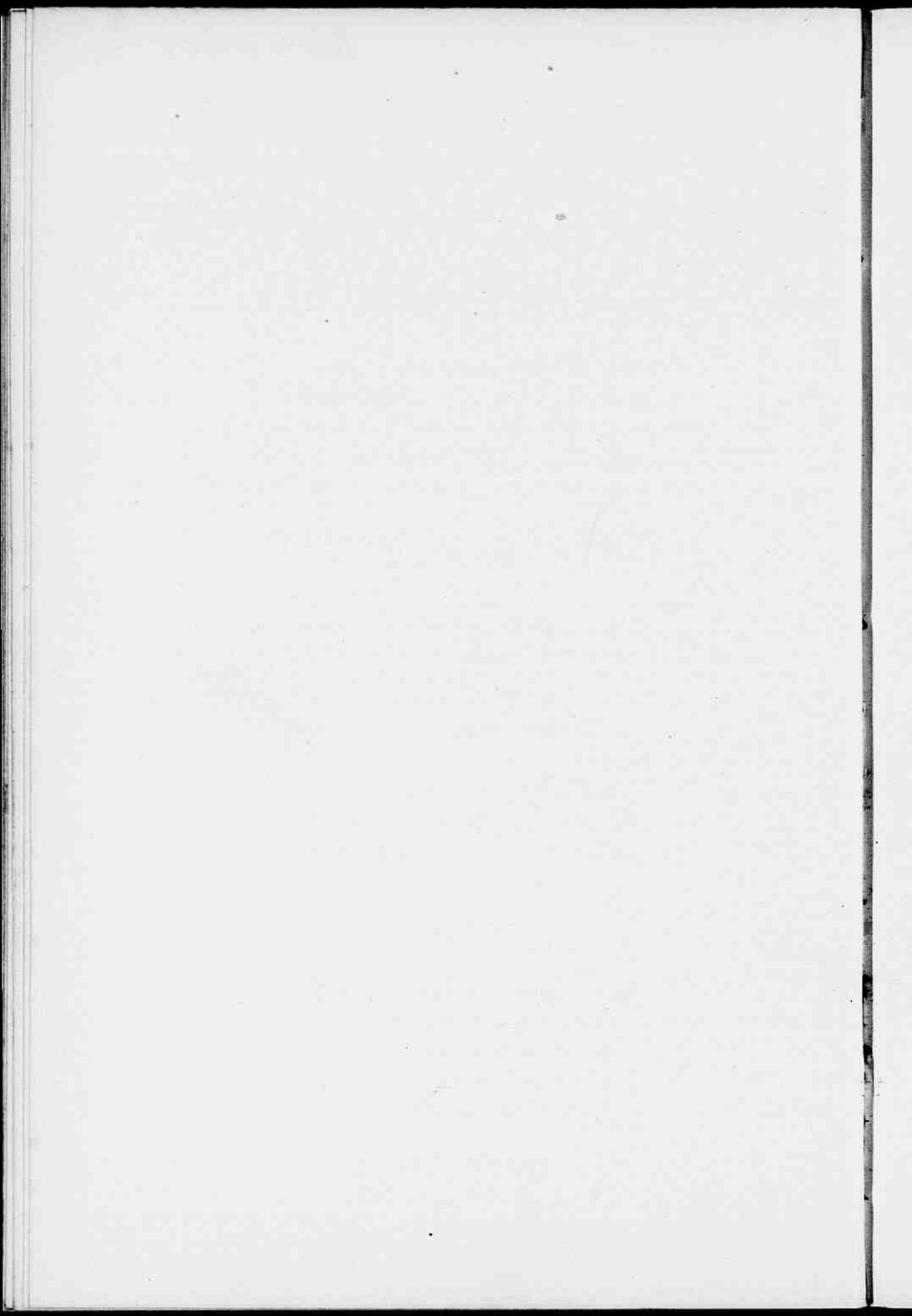
Dan komt het Koninkrijk der Waarheid,
Der Vrijheid, en der liefdevolle Kracht
En heilige Eendracht — voor heel 't Aardsch Geslacht!
En *aller* godsvrucht juicht: (in hóogre Klarheid)
"Geloof en Hoop doordringe hart en geest...
"Maar Liefde 't meest!"

Del. No. 1351 e

ZEDENSPIEGEL IN SPREUKEN.

I.

I. ZEDENSPIEGEL.

In andre Spiegels ziet gij uw Gelaat
En of u iets, of wel, of kwalijk staat ;
Maar in dit glas kunt gij uw Ziel aanschouwen : —
En... mèrkt gij vlekjes, krenkeltjes of vouwen,
Och! strijkt ze weg, gij Mannen en gij Vrouwen!

II. 'T EERSTE.

't Eerste, als U de Ochtend wakker kust,
Zij dank voor rust, en bede om lust.

III. EEN ZONNETJE VAN BINNEN.

o Zorg, bij iedren dageraad,
Wanneer gij voor uw venster staat,
Dat ook in 't Hart de zon ter kimme op-gaat.

IV. MORGENLIED.

Laat u door den leeuwrik leeren,
Dat ge 't best den morgen prijst
Door een lieflijk kwinkeleeren,
Dat, tot lof en eer des Heeren,
Uit uw boezem opwaarts rijst.

V. ZOOLANG HET DAG IS.

Zoo het zonlicht u beschijn',
Open venster en gordijn!
Laat de stralen
In uw huis en harte dalen:
't Zal wel gauw weer avond zijn.

VI. GISTEREN: MORGEN.

Morgen: woord, zoo licht in 't spreken!
Dikwijls valt gij "Heden" zwaar,
Gistren: als ge zijt verstreken,
Wenscht men vaak of 't "Heden" waar';
IJdel hopen, ijdel zorgen,
Zijt ge niet der Tragen plaag?
Gistren vreezen wij, noch Morgen,
Als wij 't rechte doen: "van Daag!"

VII. LEVENSWEEFSEL.

Wie gaarne leeft, zij zuinig met den Tijd:
Hij weeft de stof, waar gij gemaakt van zijt,
o Leven! — en die rás verslijt.

VIII. ZANDLOOPER.

De beste Meester op den duur
(Al valt de leertijd soms wat zuur)
Is: — het verloopen Uur.

IX. BLOEMEN OOK.

Al uw werken is verloren,
Doet gij 't niet met blijden moed!
't Nutte mengel zich met Zoet:
Zoo als God in 't rijpend koren
Blauwe bloempjes groeien doet.

X. SCHATGRAVERS.

Hebt gij een lapje gronds of wat,
Spit iedren dag u moe en mat....
Diep in den grond, daar zit een Schat.

XI. LOON NAAR WERK.

Al geeft uw werk niet altijd loon,
Verdienen doet ge er altoos mee...
Een krachtige arm, een roode koon,
En lust en rust, en zielevree.

XII. ALS 'T VEE.

Niet te zaaien
Noch te maaien,
Maar een tafel "welbereid",
Is toch eig'lijk, regt gezeid,
Niet dan pure beestlijkheid!

XIII. BANKROET.

Hoort uw tijd aan Plicht of Taak,
En gij geeft hem aan Vermaak:
Gauw zijt ge bankroet, mijn snaak!

XIV. VOORSPELLING.

Doe, wat gij moet:
Wil, wat gij doet:
't Wordt altoos goed!

XV. LEVENSVODESEL.

Spijzen moeten 't Lichaam sterken;
't Oordeel groeit, door op te merken;
't Harte leeft — van goede werken!

XVI. GEKRUID.

Scherts is des Levens specerij:
Maar, wilt ge dat het smaaklijk zij,
Doe dan niet al te véel er bij.

XVII. WONDEROLIE.

De golfslag breekt, giet ge olie in den Vloed:
De vlam slaat uit, giet ge olie in den Gloed...
Let, bij uw Spreken, "hoe en waar" gij 't doet!

XVIII. GESCHROELD.

Zoo gij een kooltje vallen laat
Op vloer of plaat,
Al brandt het niet, het maakt een plek,
Een vuile moet, een zwarte vlek....
Kwáadsprekend woord, dát is Uw kwaad!

XIX. GELIJK HEBBEN.

'k Zeg je 't graag (doch houd het stil):
"Nooit gelijk heeft de Albedil,
Die het áltijd hebben wil."

XX. WIE.

Twisters, waar de buurt van beeft,
Weet ge niet, wie onrecht heeft?
Hij, die 't eerste Scheldwoord geeft.

XXI. TE OPEN.

Een open brief... wat ben ik dom geweest
(Zoo roept ge allicht): en laat toch op uw wezen
Aan ieder uw geheimen lezen; —
Wie wijs is, ouwelt ook zijn geest...
Als hij voor onbescheiden vreest.

XXII. MERKTEKEN.

Veel Vrienden zijn geen blijk, dat gij een Brave zijt,
Maar zeker zijt gij 't reeds, of wordt het mettertijd,
Als gij geëerd zijt... èn benijd.

XXIII. RAADVragen.

Wilt gij weten, waar gij veilig gaat?
Vraag uw Vriend niet... vraag uw Vijand raad:
Wijst hij links — ga dan de rechtsche straat!

XXIV. GEZEGEND VERBLINDEN.

Vergeeft ge eens Vijands schuld — gij wint
Een Vrind:
En maakt een Hater de oogen blind.

XXV. Zoo òf zoo.

1.

Lastert domheid u, of haat...
Denk, wie wespen gonzen laat,
Doen ze nog het minste kwaad.

2.

Pakt een hond u aan op straat,
Kijk hem flink in de oogen, maat!
'k Wed, dat hij het verder laat.

XXVI. DE RECHTE.

Hij die geen mensch mistrouwt, is vast een domme Klaas,
Wie iedereen mistrouwt, is even slecht als dwaas,
Maar wie zich zelv' mistrouwt, die is de rechte baas.

XXVII. HARD EN ZACHT.

Wees hard, wanneer gij oordeel vellen moet,
En 't over eigen daden doet,
Doch geldt het andren — wees dan zacht en goed.

XXVIII. GEEN VALSCHE SCHIJN.

Wees, wat ge graag zoudt willen lijken!
Of (moge u dat wat moeilijk blijken!)
Word: — wat ge graag zoudt willen lijken!

XXIX. BETER.

't Is schoon, als Andren hulde en eer u brachten,
Maar beter nog; dat gij bij dag en nachten
Het recht hebt, om u Zelfen te achten.

XXX. WEERWRAAK.

Vrind! denkt gij van u zelve al te goed,
Weet dan: dat gij verwachten moet,
Dat heel de wereld 't al te weinig doet.

XXXI. DURF EN WEEET.

Durf oud zijn in uw jongen tijd,
Weet jong te zijn in de' ouden dag:
En, zoo ge vroom in beiden zijt,
Dan baart u de ouderdom geen spijt...
En geeft de jeugd u geen geklag.

XXXII. BALK EN SPLINTER.

Een heilge mond verkondde 't, lang verleen: —
Maar ach! trots Zijn vermaning en gebeen,
Blijft nog de splinter groot — en blijft de balk nog kleen!

XXXIII. DE GROOTSTE HELD.

De gróotste Held, daar mijn Geschiedboek van verhaalt,
Is Hij, die telkens als hij zegepraalt,
Eene Overwinning op zich Zelfen heeft behaald.

XXXIV. VERSCHIL.

Bewonderd worden, is der dwazen vreugd,
Geëerd zijn, maakt den wijzen man verheugd,
Bemind te wezen, is de kroon der deugd.

XXXV. EEN RAAD.

Wie lang bemind wil zijn van Mannen en van Vrouwen
(Het is een raad, waarop gij vast kunt bouwen!)
Die máak' maar... dat ze van hem houden.

XXXVI. EEN RAADSELTJE.

Hoe klaarder nat,
Hoe eerder 't rimpel':
Maar ook te sneller is 't weer glad!
Wie wijs is, och! hij blijve simpel....
Wat aardig raadseltje is dat.

XXXVII. GEURIG ZACHT.

Als een zoete lenteregen
Drupt, uit harten ons genegen,
Geurig zacht der liefde zegen!

XXXVIII. MOOI MEISJE.

Lachebekje!
Och, wat trek-je
Snoeprig lief uw mondje er na!
't Staat-je vroolijk,
Vlug en oolijk: —
Maar ge wéet het... dat is scha!

XXXIX. 'T LIEFST.

Een schoone maagd bekoort het Oog;
Een vrome staat in 't Harte hoog....
Zeg, wie ge 't liefste wezen moog'.

XL. AL TE FEL.

Schoon zijt ge, rijk, en geestig: — dartel wicht!
Maar, als de Zon, verblindt gij ons gezicht...
Och! geef, door Zedigheid, wat Schaduw bij dat licht.

XLI. IN JONKHEID.

Mint elkander, blijde Jeugd!
Wie zou laken
Wat Gods liefde, als reinste vreugd,
In der Jonkheid hart doet blaken...
Maar het zij in eer en deugd!

XLII. GAUW.

Gauw beloofd: lang berouwd!
Gauw gevrijd: dwaas getrouwd!
Gauw gewerkt: zwak gebouwd!

XLIII. STEVIG.

Wees sterk, o Man! zoo op het levenspad
Een lieve Vrouw zich aan u vast zal hechten:
Wat klimoprank of wingerdblاد
Zal om een zwakken stam zich vlechten,
Waaraan het nauwelijks steunsel had?

XLIV. EEN GOED HUWLIJK DOEN.

Dat is een huwlijk naar den aard,
Als Handig zich met Zuinig paart,
Waar Vrede neerzit aan den haard
En Liefde huis en hart bewaart.

XLV. VERLOOFD.

Ook in uw Liefde zij verstand:
Wie 's Zomers al zijn hout verbrandt,
'k Wed, dat hij 's Winters klappertandt.

XLVI. GETROUWD.

Een al te gloeiend morgenrood
Draagt dikwijls stormen in zijn schoot:
Bedenk het, jeugdig Echtgenoot!

XLVII. HEILIG.

Harten, die in Liefde branden,
Vast, door Trouw, geboeide Handen:
Heilige vlammen, Heilge banden!

XLVIII. IS 'T MOGELIJK ?

Och, Vrouwjes! och, bedenkt het alle dagen:
Uw Boezelaar kan méer het huis uit dragen,
Dan 't Mannetjen er inbrengt op een Wagen.

XLIX. BUIGEND.

Zoo gij de veerkracht leert beseffen
Die schuilt in lenig riet of lisch,
Dan, Vrouwjes! schiet gij nimmer mis:
De pijl, die 't best het doel zal treffen,
Komt van den boog, die 't buigzaamst is.

L. VROUWEN-BIBLIOTHEEK.

Vrouwjes! uwer plichten boek
Zij des morgens 't Bijbelboek,
Zij des middags 't Keukenboek,
Heel den dag het Huishoudboek,
's Avonds Zang- of Verzenboek!

LI. LEVEN.

Wie veel in Liefde geeft
En veel in Liefde ontvangt,
Hij heeft het hógste, waar de Mensch aan hangt,
Hij heeft... geleefd.

LII. SPIEGELBEELD.

Het is al overlang gezeid:
"De keukenwand en keukenmeid
Zijn 't spiegelbeeld van Huisvrouws keurigheid."

LIII. SCHULHOEKJE.

Torst ge ook nog zoo'n drukkend kruis,
Krimpt ge ook onder harde slagen,
Teistren u de felste vlagen,
Och! 't is alles nog te dragen...
Kunt ge 't sluiten "buitenshuis."

LIV. ONDER-ONS.

Heb je vuilgedragen linnen,
Heb je smet in hart of zinnen,
Sluit uw deur; en wasch het "binnen!"

LV. WEEKKEERIG.

1.

Gij Dienstbren, denkt bij alles wat gij doet,
Dat Hooger Heer (wiens oog niets duldt dan goed!)
U door de hand uws Meesters loont en voedt.

2.

Wie Dienaars heeft, peins' nacht en dag,
Hoe of hij jegens hen, het best, door zijn gedrag
Zijn Hoogsten Meester dienen mag.

LVI. KIND WORDEN.

Als uw kindren u vervelen
Bij wat ál te dartel spelen...
Word dan Kind — om in hun lust te deelen.

LVII. ONUITWISCHBAAR.

Och, Ouders! denkt, hoe vreeslijk het moet wezen,
Dat zich uw kind uw' Nagedachtis schaam';
En dat, om wat Gij deedt, uw kroost nadezen
Als merk van onrecht, schande of schuld — moet vreezen
Zich luid te hooren noemen met Uw Naam.

LVIII. DOEN INNEMEN.

Geeft een Dokter bittre medicijn,
Kwaad hoeft hij er toch niet bij te zijn: —
“Ouders! straft in toorn geen kindelijn!”

LIX. DES HUIZES DEURWACHTER.

'k Zie graag de jeugd van harte blij
In 't Huis vol scherts en jokkernij...
Maar Wijsheid zij Portier er bij!

LX. STAF OF STEEN.

Een aardig kind, welopgebracht,
Is u, op 's levens weg, een staf: —
Een bengel, die steeds zorg u gaf,
Dat is een molensteen, wiens vracht
U, vóór den tijd, sleept in het graf.

LXI. PRIJSUITDEELING.

“Zeg me eens, wát of beter waar’
Bij ’t, den Kindren, Eer bewijzen,
Dat te doen in ’t openbaar,
Of ze binnenshuis te prijzen?”
’t Best is: — noch het een, noch ’t aêr!
Pak, wie oppast, in uw arm,
Fluister zacht een vriendlijk woordje,
Hem of haar, in ’t luistrend oortje,
En kus wang en hartje warm!

LXII. TE ZAMEN.

Verstand is vast een kostlijk ding:
Maar toch — ik achtte ’t steeds gering
Als ’t niet met Liefde samenging.

LXIII. ERFENIS.

Rijk was de Vader: arm werd het Kind!
Slim was de Vader: dom werd het Kind!
Braaf was de Vader: braaf werd het Kind!

LXIV. DE BESTE VADER.

“Wilt gij uw kind ten rechten Vader wezen,”
(’k Mocht onlangs in een kostlijk boek het lezen!)
“Leer zelf een kind des bêsten Vaders wezen.”

LXV. NOG EEN SPIEGELBEELD.

Zijn onze Kindren niet het kristallijn
Waarin wij zien (en vaak met bittre pijn !)
Hoe diep in schuld Wij bij onze Ouders zijn ?

LXVI. ZACHTKENS AAN.

Eerst begrijpen met de Hand,
Dan begrijpen in 't Gemoed,
Dan begrijpen door 't Verstand...
Als ge zóo met kindren doet
Zijn ze kostlijk opgevoed.

LXVII. TE VER GESCHOTEN.

Te slim, bedriegt zich zelv' het meest!
Erg is 't, niet aan het doel te komen,
Maar — zijt gij 't eens "voorbij" geweest,
Dan zou ik, als nóg erger, schromen,
Dat ieder Brave u schuwt en vreest.

LXVIII. GOED BEKIJKEN.

Wanneer gij vurig iets begeert,
Zie het eerst recht van dichte bij,
Of 't wel der moeite waardig zij;
Misschien dat dan uw drift verkeert: —
Een goed bekijken maakt u vrij!

LXIX. VREEMDE PRET.

Wie denkt, dat Hartstocht hem Geluk verschaffen zal,
Is even mal,
Als die zich, voor plezier, baadt in een Waterval.

LXX. BETER DAN OLIE.

Een kleed van zij, een doek van kant,
Veel gouden ringen aan de hand,
Een tooi van enkel diamant,
Ik geef die allemaal te zaam...
Voor de' eenvoud van een goeden naam.

LXXI. GEBRUIK: WAARDE.

Geld: of 't zilver zij of goud:
Is niet meer dan stroo of hout...
Als ge 't weggesloten houdt.

LXXII. STADIG.

Weet: (het is een oude leer)
Wat de stroom géeft, néemt hij weer!
Maar, bij droppels saam te garen,
Maakt ons zuinig in 't bewaren:
En geeft telkens meer en méer.

LXXIII. GOEDKOOP: DUURKOOP.

Goedkoop: och! wilt het niet vergeten,
(En anders zal uw Beurs 't wel weten)
Is dikwijls peperduur te heeten.

LXXIV. IN DE BOEIEN.

Geen boei die zóo knelt,
Als àndermans geld,
Dat niet terug kan zijn geteld.

LXXV. PRIJSSELIJKE HONGER.

Zonder eten naar bed
Is voorwaar niet zoo'n pret:
Maar 't is beter (naar 'k wed')
Dan verzaad van een maal,
Dat ik nimmer betaal.

LXXVI. ZOET.

Het Zoet
Dat Rijkdom smaaklijk maken moet,
Groeit aan des Arbeids ziltten vloed.

LXXVII. ZOUT.

Hebt gij veel Zilver of veel Goud,
Denk (zoo ge uw schat genieten woudt)
"Veel weldoen is des Rijkdoms zout!"

LXXVIII. WAARDE VAN 'T OOGENBLIK.

Een druppel waters, aan een' dorstige geschonken,
Is méer — dan of er volle bekers blonken
Voor 't oog van wie reeds héeft gedronken.

LXXIX. WAT MÉER IS.

Genoeg, is heel
Wat méer, dan Veel:
Bedenk het, Gij, die grijpt naar 't gróotste deel.

LXXX. IN VREUGDE.

Een druppel, uit der welvaart beker
Geplengd tot andrer laafnis (door de hand
Der dankbre Vreugde), is Gode zeker
De welgevalligste offerand'.

LXXXI. BILLIJKE RENTE.

Hoe hooger 't u gegeven is te groeien,
Hoe rijker bron uw wortels mag besproeien,
Hoe meer 't uw plicht is: "rijk en schoon te bloeien!"

LXXXII. TWEEËRLEI SCHRIJFPAPIER.

Wat ge geeft, schrijf dat in 't zand: —
Wat ge krijgt... dat schrijve uw hand
In het hart en in 't verstand.

LXXXIII. 'T MEEST GEZEGEND.

Georven goed, een stage zorg:
Verworven goed, een beter borg:
Maar 't méest gezegend is de man
Die ze allebei vereent — en dan
Weer aan zijn kindren laten kan.

LXXXIV. BLIND-GESTAARD.

Al zijn uw oogen nog zoo goed,
Toch kunt gij in de Zon niet kijken,
Zoo niet een wolkje er langs komt strijken:
Denk -- dat een wolkje óok tempren moet
Den glans van heil en overvloed.

LXXXV. DOOR GLOED TOT GOED.

Het wicrookvat omsluit
Een onaanzienlijk kruid:
Eén vonk er bij... en 'tgeurt er heerlijk uit.

LXXXVI. KOSTELIJKE RUIL.

Recht tegen onrecht,
Goed tegen kwaad...
Schijne ook de ruil slecht,
Waarlijk het baat!
(Denk, wat de Schrift zegt.)

LXXXVII. GOED VÓORGAAN.

Vergeving smeken we elken dag:
Doch 't hart, dat op haar hópen mag,
Schenk' ze éerst aan ándren, elken dag!

LXXXVIII. TE DIKWILS.

Slappe handen: schrale pot!
Slappe geesten: dom, of zot!
Slappe harten: ver van God!

LXXXIX. OMHOOG.

Een hangend hoofd, een neergeslagen oog...
Wie of 't als vroomheidsblijk beschouwen moog',
Ik niet: — De Vrome heft den blik omhóog!

XC. SLECHTS HALF ZOO DIEP.

Indien gij half zoo diep voor God u buigen woudt,
Als gij het daaglijks doet voor aanzien, macht of goud,
Geloof ik, dat gij zalig wezen zoudt.

XCI. SOORTEN VAN MOED.

Wees kloekmoedig, in het strijden tegen eigen kwaad;
Wees zachtmoedig, waar een ander fout begaat;
Wees ootmoedig, als des Heeren hand u slaat.

XCII. VAN BINNEN.

Als gij uw hart maar dankbaar houdt en frisch,
Dan vindt ge (als 't nergens meer te vinden is)
't Geluk toch in dat Hart gewis!

XCIII. DE ERGSTE ZIEKTE.

Er kan geen erger ziekte wezen,
(Hetzij van lichaam of van geest)
Dan die, waarbij men 't sterven vreest
Maar niets wil nemen tot genézen.

XCIV. VAN ALLERLEI RANG.

Veel stroomen storten zich in de' Oceaan,
Niet één vraagt de andren: "waar komt Gij van daan?"
Wilt gij wat gróots: leer zóo te zamen gaan!

XCV. HET BOEK DER NATUUR.

Gij klaagt, gij hebt geen boeken, uit wier blaadren
Uw geest een schat van wijsheid kan vergaadren...
Is iedre boom geen levend boek vol blaadren?

XCVI. ONZE VADER.

Ja, 't "Onze Vader" is het hoogst gebed,
Het steunt en troost in alle nood en smarten;
En zoo er iemand "Vader-Ons" voor zet...
Ai, laat hem 't bidden, naar 't gevoel zijns harten!

XCVII. GEWOGEN.

Zeg! Wie ligt er op die baar?
Was hij arm of was hij rijk,
Was hij Vorst of Bedelaar?..
Och! de Dood kent slechts "gelijk:"
Maar Gods hand houdt de' evenaar!

XCVIII. BEHOUDEN THUIS.

Als 't scheepjen in de Haven landt,
Met schat van Oost- of Westerstrand,
Dan vlagt en wimpelt mast en want: —
Wat treurt gij, Droeven! bij 't Begraven?
Kwam ook dat Schip niet in de Haven?

XCIX. VERGROEID.

Ras

Groeit er op menig dierbre Grafstee gras:
Och, dat het niet zoo vaak in 's menschen harte ook was.

C. AAN 'T EINDE.

I.

Gij bonte mengling van het leven,
Wat is er, als wij grafwaarts gaan,
Van u nog over, en gebleven? —
Een stille zucht, een weemoedstraan...
En (om in 't doodsdal ons te sterken)
Gebeden, deugden, goede werken.

II.

Gij akker Gods! uw kostbaar zaad
Moog' hooger lente toeven,
Een talloos tal van bloemen staat
Te bloeien op uw groeven:
Zie, 't hief zich uit der aarde schoot,
Uit doffe rust
En sluimerlust;
En 't bloempje, dat in nacht ontsproot,
Blinkt lieflijk nu in 't morgenrood.....
En uit den dood kiemt leven!

III.

o Diepte van des Heeren raad!
o Liefde, nooit te ontvouwen,
Voor allen, die een kostbaar zaad
Aan de' akker Gods betrouwen!
Belofte en troost, onmeetbaar groot,
Gij trekt ons oog
Omhoog, omhoog:
Eens wekt, wat hier het graf omsloot,
De glans van 't Hemelsch morgenrood.....
En uit den dood kiemt leven!

GEZONDHEIDSSPIEGEL.

Ongerijmd, doch niet Onverstandig

AANHANGSEL.

Al was ik in mijne Volksdichten eerst en meest de Vriend des Geestes en der Harten mijner lezers, en al poogde ik bovenal hun een Geneesmeester der Ziele te zijn, toch vergeten noch ik zelf, noch velen hunner, dat ik meer dan een kwart eeuw hun ook een Huisvriend en een Arts des Lichaams was.

Daarom geef ik gaarne toe aan den wensch, dat ik den Gezondheidsspiegel dien ik, vele jaren geleden, in den Nuts-almanak voor hen ophing, thans aan dezen Zedenspiegel mocht toevoegen.

Ik laat die Spreuken (zoo als zij waren) onberijmd! Lichaam en Ziel staan juist in verhouding tot elkaar als proza en poëzie. Maar alleen uit beider liefdevol huwen ontspruit die hógere gezondheid der menschelijke natuur, die den strijd tusschen stof en geest opheft en beide in innige eenheid saamsmelt.

Drage dan ook déze kleine afdeeling harmonisch er toe bij, om onze Natie als Neerlands mijnschat (zie de Bundel "te Land") meer en meer te doen erkennen en verwerven:

"Kloek lijf, vroom hart en helder brein!"

H.

RECEPTEN EN HUISMIDDELTJES.

I. GEZOND OF ZIEK ZIJN.

1.

Wie is ziek, wie gezond? Meest ligt er slechts een klein streepje tusschen! Maar *óp het streepje* kan ieder lang blijven wandelen, als hij verstandig en zorgvuldig is.

2.

De oorzaken van het zedelijk kwaad liggen meer *in* dan buiten den mensch. Zoo ook die van lichamelijk kwaad, van ziekte.

3.

Wie bang is voor den Dood, sterft iedere minuut.
Wie te wild met het Leven stoeit, bezeert het, vaak ongeneeslijk!

4.

Lang leeft, wie verstandig leeft! Wilt ge de Toekomst, denk aan het Oogenblik. Wat ge daarin *doet of laat*, beslist voor alle volgende.

5.

“Ken u Zelfen!” geldt voor ziel en lijf. Leer kennen, wat ziek maakt, en leer het vermijden. De gezondheidsleer is de zedeleer van het lichaam.

6.

De ergste domoor is hij, die zich knap *waant*; — wie zich gezond *waant*, is de ergste zieke.

7.

Wie begint met te snel te gaan, eindigt, met eens zoo langzaam te moeten loopen, als de gewone tred.
Jongelieden! denkt er aan..... in alles!

8.

Wilt gij uw leven verlengen? Zorg het niet te *verkorten!* Dát staat in uwe macht — in ieders.

9.

Naast de groote kunst van *doen*, ken ik nog ééne grootere: de kunst van *laten!*

10.

De beste Thermometer der gezondheid van ziel en lichaam is..... de *droom*. Wie na flinken arbeid, met gezond lichaam en rustig gemoed zich te slapen legt, droomt *niet* of *zelden*. Let dus op uw droomen! Niet het toekomstige *voorspellen* zij (zoo als 't bijgeloof *waant*), maar het verledene *herinneren* zij ons — en meest *de verledene* groote of kleine *zonde* of *misstap*, naar ziel of lichaam.

11.

Pijn is de schildwacht der Gezondheid.

12.

Ziekte te *voorkomen* is, wat we, in onzen wilden jongentijd, den "*Koningsklap*" noemden; hij werkt beter dan tien andere, die ge zoudt geven, als ge reeds een stomp beet hadt.

Ziekte te voorkomen, kost tienmaal minder moeite, en is tienmaal meer waard, dan ziekte te *genezen*: want dan hebt ge den stomp al gehad.

13.

Het universeele geneesmiddel voor alle kwalen is: kalnte!

II. SPIJS EN DRANK.

14.

Wij moeten eten om te leven, niet omgekeerd! Op het gebied der gezondheid wordt *hij* arm, die *minder* verteert, dan hij inkomen heeft. Honger is niet alleen de beste saus, maar ook de ware broodwinning. Wie zonder honger eet, of wie méer eet, dan hij honger heeft, maakt zijne maag tot een overladen korenzolder, die instort.

15.

De eenigste goede voorrijder van honger is — Arbeid!

16.

Hoe eenvoudiger kleeding, hoe degelijker mensch. Hoe eenvoudiger spijs, hoe gezonder bloed.

De eelust van de maag is meer te vertrouwen, dan die van 't gehemelte.

17.

De beste specerij bij den maaltijd is — onschuldige vroolijkheid!

18.

Als uw hond genoeg heeft, laat hij den schotel staan.
En gij, gulzigaard?

19.

Wat dunkt u van een bouwmeester, die een huis van enkel kalk wou bouwen?

En gij meent uw lichaam te kunnen opbouwen (instandhouden, voeden) met enkel meelspijs en aardappelen?

“Ja maar vleesch en visch, eieren en melk zijn zoo duur!”

Niet zóo duur, als jenever voor de mannen en snoeperij voor de vrouwen.

20.

Brandstapels..... wie gruwet er niet van!

Toch steekt ge dagelijks uw eigen brandstapel aan, dronkaards!

De arme Volksstam die er zich *bijna geheel* op verbrand heeft, en nu genoegzaam uitgestorven is, de *Amerikaansche Indianen*, hebben 't wel begrepen, ofschoon ook zij te zwak waren, om der verleiding hunner verdelgers weerstand te bieden.

Zij noemden den brandewijn: *vuurwater!*

21.

“Och, waren alle waters wijn!” zegt een oud liedje.
Als ik kiezen moest, zong ik nog liever: “Och, was

in alle druiven water!" Water is de natuurlijkste en gezondste, en, Gode zij dank! ook de overvloedigste en goedkoopste drank.

22.

Wie zich vergrijpt jegens de Wet, ontduikt een enkele maal misschien de straf. Wie zich echter jegens zijn lichaam vergrijpt, kan den Rechter (*die dat lichaam zelf is*) niet ontvlieden. Eenmaal velst deze het onherroepelijk vonnis: "wie misdeed moet lijden!"

23.

Lekker is een vinger lang: maar 't is een reuzenvinger, die in 't Graf wijst, langs het pad van armoede en krankheid.

III. LUCHT EN LICHT.

24.

Net zoo goed als ieder eene bepaalde hoeveelheid spijs noodig heeft, om verzadigd te worden, en eene bepaalde hoeveelheid drinken, om zijn dorst te lessen, even zoo heeft ieder eene bepaalde hoeveelheid lucht noodig, om voldoende te kunnen ademhalen.

Eet nu eens met tien man uwe bekomst aan een halven stuivers broodje! Drink met zes eens genoeg uit een' vingerhoed! Eene te kleine kamer of eene andere besloten ruimte voor te veel personen, is hetzelfde.... Niemand kan er zijne bekomst *ademen*.

25.

"Zijn de vensters wel dicht? Is de deur wel gesloten? Doe de gordijnen van 't bedje toch toe, 't kindje mocht kou vatten."

Is 't niet, Moedertje! alsof ge zeidet: "pas toch op dat het kindje niet eet; zorg toch dat het verhongere; 't mocht anders zijne maag eens overladen."

26.

Kribjes in de bedsteden der ouderen, zijn het model van doodkistjes voor de kinderen!

Zijn we dan geen matrozen-volk? Waarom niet liever hangmatten aan den zolder, op een plek die luchtig is!

27.

En hoe lang is een mensch wel in zijne slaapkamer, hoe lang is hij in bed?

Een zuigeling $\frac{2}{3}$, een kind van $\frac{1}{2}$ tot $\frac{1}{3}$, een mensch gemiddeld $\frac{1}{2}$ tot $\frac{1}{3}$ van de 24 uren. Wie alzoo 60 jaar oud wordt, was door elkander 15 tot 20 jaar in zijne slaapkamer en in zijn bed.

Zet daags deur en vensters toch open, schuif 's nachts de gordijnen toch weg. We zien allen bleek van lucht-honger...

28.

"Wat zijn die kamers klein, wat ruikt het er benaauwd! *Ventileer* toch!"

Ventileeren..... wat zet ge groote oogen, bij het groote woord! en denkt er u iets verbazend omslachtigs en kostbaars bij.

Och! 't is allereenvotdigst. Vooreerst, zoo dikwijls mogelijk de ramen *wijd* open (niet op een kiertje!) Dan, als gij eene kamer eens een oogenblik verlaten kunt, (vooral 's avonds vóór het naar bed gaan) deur en venster *tegen* elkander open. Eindelijk twee vierkante ope-

ningen in den muur of wand; één onder — één (aan de tegenovergestelde zijde) boven in het vertrek, met tralieraampjes en eene schuif er voor, die gij open- en toekunt maken, en die gij vooral 's nachts openlaat.

Dat 's *Ventileeren!* — 't Kost u, behalve een weinig oplettendheid, een paar Gulden op zijn meest. — 't Spaart u (op zijn minst) 'sjaars tienmaal zooveel aan Dokter, Apteker en..... Doodgraver!

29.

Als een vischje in 't water! Wat klinkt het behagelijk! Maar dan meent men immers geen stinksloot?

Als een mensch in de lucht.... maak de toepassing!

30.

Zet een vogeltje onder eene glazen klok: 't kwijnt, het sterft.

Wat zijn uwe woningen, uwe huisvertrekken, uwe slaapkamers anders, dan grootere of kleinere glazen klokken!

31.

Voor al die kostelijke kelderwoningen! Wat zijn ze lekker vuns, en prettig vochtig en kil, en aangenaam donker! Men woont er tien jaar in zijn doodkist, vóór men in 't graf ligt!

Zet dan ten minste het deksel op een kiertje. Maak dat het er wat luchtiger, wat droger, wat lichter worde!

32.

Hoeden af.... roepen ze, als een Koning voorbijgaat.

Ik wou, dat de menschen, als er een Dokter voorbijging, riepen.... Ramen open!

IV. REINHEID.

33.

Wat is meer waard, ons lijf, of de straatsteenen voor ons huis?

Toch schrobt men *die* ten minste éénmaal elke week — en hoe dikwijls boenen niet onze nette vrouwtjes de matjes en schuren ze de trappen blank! En nu... hoe dikwijls baden en boenen ze zich zelve?

Wonderlijk volkje!

34.

“Wel, Poes! alweer aan 't wasschen en “poetsen” van je mooie vacht?”

Huismoedertje! zoudt ge voor u zelve, voor uw kindertjes en voor uw huis niet den naam van “Poesjelief!” willen verdienen?

35.

Gezondheid is 't beste blanketsel, een zuivere mond met tanden is het kostbaarste parelsnoer, net gevlochten haar is eene Koninginnekroon.

36.

Hoe slechter de schoorsteen trekt, hoe meer roet er in blijft hangen.

De huid is de schoorsteen van het lichaam: zorg dat er doorstraling blijve!

't Middel is: dikwijls wasschen met koud water, en droogwrijven met een ruwen doek.

37.

Van al wat er vuil is in de wereld, is niets vuiler, dan eene slordige vrouw; van al wat er walgelijks in is niets walgelijker, dan een dronken man; van al wat er ongezond in zijn kan, niets ongezonder dan beiden.

38.

Koude versterkt en doet samentrekken, warmte verslapt en doet uitdijen.

Koud water van binnen en van buiten is het ware verjongingsbad, de ware fontein van kracht en schoonheid.

V. MOEDERS EN KINDEREN.

39.

o! Zoo in iets, dan is 't in *lichamelijke* krankte, dat de zonde der Vaders (en waarlijk niet minder der Moeders) bezocht wordt aan 't derde en vierde lid.

Ouders, Ouders! —

40.

Vroedvrouwen, dat moest ge *alle* zijn, Moedertjes!

Vroed is *wijs*! "Wise" Vrouwen, zoo als ze in 't Geldersche en elders nog wel zeggen. — Wat lekkere, poetelige, vroolijke kindertjes zoudt ge hebben!

41.

Alle goede dingen bestaan in drieën. Weet ge wat der Zuigelingen drie goede voedsels zijn? melk — melk — en... melk. Wijders zijn de drie noodigste dingen: licht, lucht en water — de drie allernoodigste zijn echter (dunkt u niet?) valhoeden, leiband en.... morsigheid!

42.

Och! wat een beeld van een kindje: bolle bleeke wangen, groote doffe oogen, een dik hard buikje en de kromste kromme beentjes die ge zien kunt....

En wat heeft het een mooi naampje: 't heet..... *pap-potje!*

43.

Als moordenaars een mensch om hals willen brengen, en vreczen dat hij schreeuwen zal, stoppen ze hem, zegt men, eene prop in den mond.

Zoo'n moordenaarsprop, Moeders! is, voor de kinderen, het... *dotje!*

44.

Kousenbanden, roksbanden en wat er al meer strenge, banden aan vrouwen en kinderlichaampjes moeten zijn, ik haat u! Zijn wij daarom een vrij volk geworden, na tachtig jaren strijd?

Doch — scherts ter zijde. Trap op eene brandspuit-slang, en zie of zij dan nog water kan geven. Hoe wilt ge dus, dat het bloed door uwe aderen zal vloeien, als gij ze *toebindt?*

VI. RUST EN BEWEGING.

45.

Huisraad en kleeding verslijten door 't gebruik. Ons lichaam daarentegen verslijt door rust.

46.

Men kan met zijne zenuwen en spieren doen, wat men wil.

Wilt ge ze tot wakkere en trouwe dienaars hebben, hardt en oefent ze.

Vertroeteld, worden ze plaaggeesten en beulen.

47.

"k Hoop een man van dien jongen te maken! Wat is hier wel de beste school?"

De beste school om *mannen* te maken, is.... *de Gymnastiekschool.*

48.

"Mijn jongen heeft aanleg tot tering; zijne arme moeder is er aan gestorven. Wat zal ik van hem maken? 'k Wou dat ik een weinig-vermoeiend beroep voor hem wist!"

Wilt ge mijn' raad, en tevens 't mogelijk behoud van uw kind — maak er een' matroos of een' landbouwer van. 't Eenigst wat hem kan redden is frissche lucht en krachtige spierbeweging, vooral van de arm- en de borstspieren. Als gij hem veel stil laat *zitten* zal hij, als zijne arme moeder, spoedig stil *liggen*..... in het graf.

49.

“Wat leert dat kind braaf! Altijd aan 't lezen en schrijven en rekenen. En wat is het zoet, nooit klauteren of springen, of stoeien of ravotten. Jammer maar, dat het er zoo slecht uitziet!”

Weet ge wat uw kind leert, Vader en Moeder! Het leert, vroeg... sterven.

50.

Wie gaat er op de jacht met een juffrouws-hondje? Kracht en vlugheid worden niet door stilzitten verkregen.

51.

Niemand wordt (in 't lichamelijke) volkomen *recht*, die niet tevens goed *linksch* is. 't *Mooie handje*, en wat dies meer zij, is een der voornaamste bochelmakers in de wereld.

52.

“Schoenmaker, hou je bij je leest!”

Neen! doe 't niet *altoos*! Gooi leest en els en pikdraad eens ter zij, als 't een zomermiddagje is. Neem de vrouw onder den arm en de kinderen bij de hand, en loop de poort uit, om in 't vrije veld (nergens anders kan men 't zóó) uwe *bekomst te ademen*.

U en allen *zittenden* arbeiders roep ik 't toe: dát is 't eenig middel om *lang* en *gezond* voor vrouw en kinderen te kunnen *werken*, om lang en genoegelijk met u allen uwe *bekomst te kunnen eten*.

De smid heeft gespierde armen, de paardrijder gespierde beenen, de korendrager een gespierden hals.

De meeste beroepen brengen slechts *enkele* spieren in beweging; beroepen, die zittende, of met weinig lichaamsinspanning uitgeoefend worden, natuurlijk slechts *zeer weinige* spieren.

De spieren nu, die *niet* in beweging gebragt, die niet gebruikt worden, blijven achterlijk in ontwikkeling!

Begint gij te begrijpen, waartoe de *Gymnastiek* dient?

Er is ook eene *Gymnastiek der zintuigen* en ze draagt meer bij tot de gezondheid, dan men vermoedt.

Juist hooren en *scherp zien* verhoogt niet alleen bij uitnemendheid onze geschiktheid voor het leven, voor alle standen, beroepen en betrekkingen, maar verhoogt (ook lichamelijk) ons levensgenot in eene mate, die den allerweldadigsten invloed oefent op ademhaling, bloedsomloop en zenuwwerkzaamheid.

't Gaat met de zintuigen als met de Wolf en *Roodkapje*. Wanneer we hun vragen, waarom zijt ge zoo of zoo, dan antwoorden ze: "om béter te leeren zien; om beter te leeren hooren," enz.

De beste leerwijze is 't gebruik zelf; mits verstandig en opmerkzaam.

Wilt ge er groote rente van, dan moet ge uw kapitaal dikwijls omzetten.

Onder de probaatste geneesmiddelen voor teere kinderen met gevoelige longen en platte borstkas, behoort *zingen*: mits breede noten, niet buiten één of ten *hoogste* anderhalf octaaf van de natuurlijke stemgrenzen, en bij zachte, diepe ademhaling.

Een knap Muziekmeester (die op een goeden voet staat met een' knappen Dokter) behoort onder de kostelijke voorbehoedmiddelen tegen longtering. Een onknappe echter, en die van de wetenschap der Gezondheidsleer niets weten wil, (als er zulke zijn!) is een teringfabrikant in 't groot.

Vader! als uw jongen schrijft of teekent — Moeder! als uw dochterke breit of naait — laat hun dan om de tien minuten of om 't kwartier eens opstaan, en de kamer een paar maal op en neer loopen.

't Behoedt wel niet tegen *veel*, maar toch tegen bijziendheid, benauwde borst, scheefworden en dergelijke bagatellen meer.

Een bultenaar had verschil met iemand over de waarde der leesteekens en vroeg hem, toen ze op de vraagteekens waren gekomen, misschien wat scherp: "weet ge wel recht, wat een vraagteeken is?"

"Een vraagteeken:" antwoordde de andere vinnig: "is een klein krom ding, dat soms zeer onbescheiden "vragen doet!" —

Begeert ge zulk een wandelend vraagteeken in uw huis, laat dan door uwe nog niet volwassen dochters

dikwijls uwe zware jonge kinderen dragen, en vooral enkel op den rechterarm.

De klein gebleven, krom geworden arme dingen zullen u dagelijks, ook stilzwijgend, vragen: Moeder! hoe kondt ge zoo onverstandig en wreed jegens uwe dochter zijn?

59.

Houdt ge van kortademigheid en hoest! Woudt ge graag aan de tering sterven, en zoo jong mogelijk?

Nu, mijn lieverdjes! dat is alles voor een onnoozel kleinigheidje te koop! Dat kleinigheidje heet: *een te nauw corset!*

60.

Een *dun* kleed van *wollen* stof is warmer, dan twee *dikke* van *linnen*.

Zoo is er verschil van warmtegeleiding tusschen alle soorten van kledingstoffen. Let er op in de seizoenen. Warmte hangt niet af van de dikte of zwaarte der kleeren, maar van de stoffage.

61.

Een koel hoofd en warme voeten — een koel verstand en een warm hart — o! wat prachtig vierspan om er de wereld mee door te rijden!

62.

Jongens! dat 's warmpjes, zoo'n katten- of konijnenvelletje op 'de borst!

Weet ge wat nog warmer is — al lijkt het een raadseltje? —

Eene spons met koud water: langs borst, rug en len-

denen, en u dan goed droog gewreven met een ruwen doek: — maar dagelijks!

63.

't Vrije Veld is de *hoogere*-“lagere” school! Och, Meester! breng daar uwe scholieren van tijd tot tijd.....
ook om uws zelfs wille!

VII. WINST EN VERLIES.

64.

Wat hijg je, vent! Wat klopt je hart! Wat zie je rood in 't gezicht!

“Och! ik heb me zoo kwaad gemaakt!”

Ja wel kwáad gemaakt — de longen kwaad, 't hart kwaad, de hersenen kwaad — kans op eene bloedspuwing, eene slagaderbreuk, eene beroerte....

Ik maakte me in 't vervolg liever *goed!*

65.

Wilt ge rijk worden? sta vroeg op! Wilt ge wijs worden? ga vroeg naar bed! Wilt ge gezond worden en rijk en wijs en oud bovendien — doe 't een en 't ander!

66.

Wie geneesmiddelen neemt, zonder voorschrift van een Geneeskundige, gaat ter zeevaart op een schip, waarvan de Stuurman een huurkoetsier is.

Het beste huismiddel is... de Dokter of Meester in huis.

67.

Eene zuivere tong is een teeken van eene reine maag, maar ook, in zedelijken zin, van een rein hart.

68.

Wat de nevel voor de bloemen is, is de wrevel voor
lichaam.

Wijmoedigheid is zonneshijn!

69.

Waar er duivelen zijn die ziel en lichaam dooden kun-
den heeten ze Wellust, Haat en Nijd; misschien
er ook nog kleintjes, die Gramschap, Gierigheid
Luiheid heeten.

70.

Behouden is meer kunst dan bezitten, en strekt tot
eter eer. Daarom is eene frissche oude vrouw soms
veel lekker mooier dan een jong meisje; zij draagt
verworpen eerekroon: de jeugd des ouderdoms!

71.

Het Verstandigste Verstand, openbaart zich in 't ver-
nemen van de wetten der Natuur.
Verbroedersmakers tegen *die* wetten plegen "hoogverraad"
tegen zich zelve, en worden geradbraakt en gevierend
bij levenden lijve.

72.

Hebt ge ooit door een mikroskoop gezien? Een klein
object, dat gij er onder legt, lijkt een verscheurend
object, waarvoor ge, van schrik, bijna terugdeinst.
Gaaf met kleine ongesteldheden en kwaaltjes ook

zoo, wanneer gij die legt onder 't mikroskoop van den..... angst.

Men kan zich zóó levendig-angstig *verbeelden* ziek te zijn, dat men werkelijk ziek *wordt*. Waarom zou men niet beproeven, 't ook eens om te keeren, en zich zóó levendig-moedig *verbeelden gezond* te zijn, dat men 't werkelijk *werd*.

73.

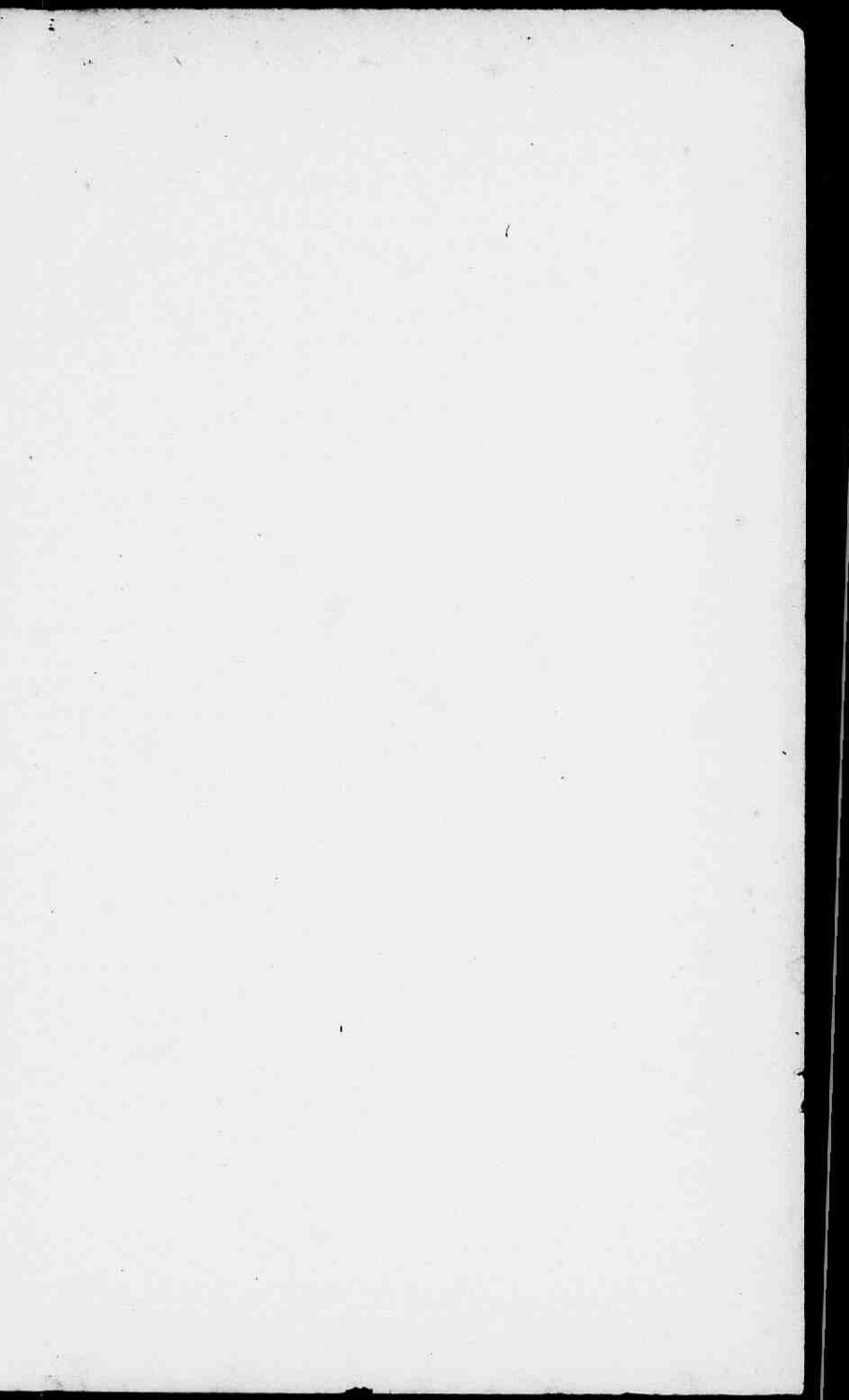
Men is maar eens jong! — zeggen de Dwazen.
Men wordt maar eens oud! — denken de Wijzen.

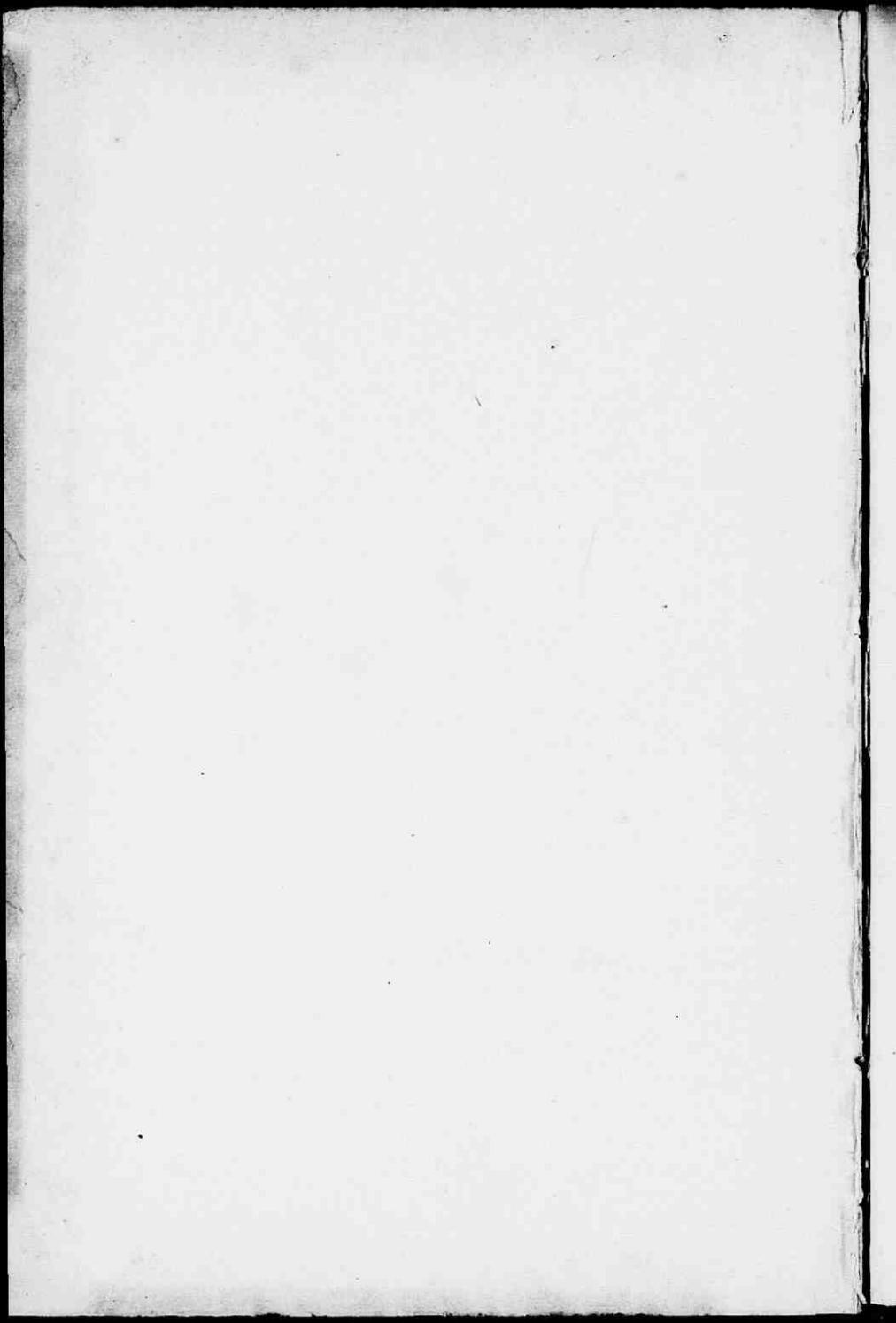
74.

Als gij u 's avonds ter rust begeeft, leg dan met uwe kleeding te gelijk alle aardse zorgen af — zoo zij uw slaap een beeld van hogere ruste, en uw ontwaken eene opstanding!

75.

“Ga henen en zondig niet meer!”..... o Mogt dit *ieder* herstelle in de ooren klinken en in het harte dringen, om nooit weer uitgewischt te worden naar lichaam en ziel.

45° -

